

Akademie múzických umění v Praze

Divadelní fakulta

Dramatická umění

Dramatická výchova

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Využití metod a technik dramatické výchovy se zaměřením na
rozvoj čtenářství prostřednictvím čítankových textů u žáků 2.
třídy základní školy**

Mgr. Aneta Žáková

Vedoucí práce: MgA. Alžběta Ferklová

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, listopad 2023

**The Academy of Performing Arts in Prague
Theatre faculty**

Dramatic Arts
Drama in Education

BACHELOR'S THESIS

**The use of methods and techniques of Drama in Education
with a focus on the development of readership through texts
from reading-book with pupils of the 2nd grade of primary
school**

Mgr. Aneta Žáková

Thesis supervisor: MgA. Alžběta Ferklová

Academic title: BcA.

Prague, November 2023

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že jsem bakalářskou prací s názvem

Využití metod a technik dramatické výchovy se zaměřením na rozvoj čtenářství prostřednictvím čítankových textů u žáků 2. třídy základní školy

vypracovala samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím pouze uvedené literatury a pramenů, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu. Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna v souladu se zákonem a vnitřními předpisy AMU.

Praha, dne .....

Aneta Žáková, podpis

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí práce paní MgA. Alžbětě Ferklové za velmi vstřícné a podporující vedení mé práce. Mgr. Petře Uhlířové za poskytnutí prostoru pro realizaci projektu v její třídě, cenné rady i průběžnou zpětnou vazbu, součinnost a pomoc v hodinách. A mému manželovi za podporu a poskytnutí času a podmínek pro psaní práce.

Abstrakt

Bakalářská práce je založena na lekcích podporujících rozvoj čtenářství s využitím metod a technik dramatické výchovy, a to s využitím textů Čítanky nakl. Fraus. Předkládá tak možnosti, výhody či úskalí práce s těmito texty. Lekce jsou zaměřené nejen na procvičování samotné techniky čtení, ale i rozvoj čtenářské gramotnosti a komunikativních kompetencí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části představuje princip výuky čtení pomocí genetické metody, parametry čtenářské gramotnosti a čtenářské strategie. Dále popisuje psychologické předpoklady žáků druhé třídy a z nich vyplývajících vhodných metod a technik dramatické výchovy. V praktické části si autorka vytyčuje cíle projektu, představuje charakteristiku školy i skupiny a předkládá možnosti práce s čítankou. Následují scénáře lekcí, záznamy z jejich realizace a autorčiny reflexe. V závěru autorka reflektuje projekt jako celek a dosažené cíle.

Abstract

This bachelor thesis is based on lessons aiming to develop readership by methods and techniques of drama in education, using texts from a reader-book published by Fraus. It is suggesting possibilities, advantages or difficulties of working with these texts. The lessons are focused not only on exercising the reading technique itself, but also on the development of literacy and communication proficiency. The thesis is divided into a theoretical and a practical part. The theoretical part introduces the phonics method of teaching reading, the specifications of literacy and strategies of reading comprehension. Furthermore it describes the psychological prerequisites of pupils in the 2nd grade of primary school and correspondingly it describes appropriate methods and techniques of drama in education. In the practical part the author sets the goals of the project, introduces the characteristics of the school and of the group, and presents possibilities of working with a reader-book. It is followed by a scenario of the lessons, records from their implementation and the author's reflection. In conclusion the author reflects on the project in general and on the achieved goals.

Obsah

Úvod	1
Teoretická východiska	3
1 Psychologické předpoklady žáků 2. třídy ve vztahu k dramatické výchově	3
2 Genetická metoda čtení	7
2.1 Význam hlasitého čtení	8
3 Čtenářská gramotnost	9
3.1 Čtenářské strategie a techniky	9
4 Klíčová kompetence komunikativní	12
5 Metody a techniky dramatické výchovy vhodné pro žáky 2. třídy ZŠ	14
Praktická část	17
6 Úvod do praktické části	17
7 Charakteristika školy	18
8 Charakteristika třídy	19
9 Cíle projektu	20
10 Možnosti využití čítanky	22
11 Scénáře lekcí	23
11.1 Cesta vlakem	23
11.1.1 Záznam z realizace a reflexe	28
11.2 Kuřátko a obilí	31
11.2.1 Záznam z realizace a reflexe	35
11.3 Vlk a Karkulka (recitační hodina)	37
11.3.1 Záznam z realizace a reflexe	41
11.4 Třídní kolo recitační přehlídky	46
11.4.1 Záznam z realizace a reflexe	47
11.5 Moje nejkrásnější narozeniny	49
11.5.1 Záznam z realizace a reflexe	54
11.6 Ježourek a Pírko v lese	57
11.6.1 Záznam z realizace a reflexe	60
11.7 Kosí bratři (hlasová průprava)	62

11.7.1 Záznam z realizace a reflexe	68
11.8 Mikuláš	72
11.8.1 Záznam z realizace a reflexe	78
Závěr	80
Seznam použitých zdrojů.....	82

Seznam příloh

- Příloha 1 – Čtrnáctidenní plány 2. A
- Příloha 2 – Informovaný souhlas
- Příloha 3 – Texty s obrázky k lekci Kuřátko a obilí
- Příloha 4 – Texty básniček pro děti k recitaci
- Příloha 5 – Pomůcky k lekci Moje nejkrásnější narozeniny
- Příloha 6 – Vypracované PL k lekci Moje nejkrásnější narozeniny
- Příloha 7 – Lístičky na řazení textu k lekci Ježourek a Pírko
- Příloha 8 – Notový záznam písničky Už je tady Mikuláš
- Příloha 9 – Fotodokumentace z realizace lekcí
- Příloha 10 – Video Červená karkulka z 2. A (viz flash disk)
- Příloha 11 – Video Hudební plán „zvuky lesa“ (z lekce Kosí bratři) viz flash disk
- Příloha 12 – Video Už je tady Mikuláš (písnička) viz flash disk
- Příloha 13 – Obsah Čítanky 2 pro 2. roč. ZŠ nakl. Fraus 2008

Seznam obrázků

- Obrázek 1 – Čítanka 2 pro 2. ročník základní školy, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 2 – Text k lekci Cesta vlakem z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 3 – Text k lekci Kuřátko a obilí z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 4 – Text k lekci Vlk a Karkulka z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 5 – Text k lekci Moje nejkrásnější narozeniny z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 6 – Pracovní list na Čtení s porozuměním
- Obrázek 7 – Text k lekci Ježourek a Pírko v lese z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 8 – Text k lekci Kosí bratři z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008
- Obrázek 9 – Text k lekci Mikuláš z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008

Seznam použitého označování a zkratk

- DV – dramatická výchova
- ČG – čtenářská gramotnost
- ŽO – živý obraz, živé obrazy
- ŠVP – školní vzdělávací program
- PL – pracovní list, pracovní listy
- PLPP – plán pedagogické podpory

Úvod

V době kdy jsem realizovala tento bakalářský projekt, jsem již 7. rokem působila jako učitelka prvního stupně základní školy. Dramatickou výchovu jsem si zvolila jako specializaci již při studiu na PedF UK a své znalosti a dovednosti v této oblasti jsem nadále prohlubovala. Dramatickou výchovu jsem nejvíce využívala právě při výuce dětí na 1. stupni ZŠ. Vlivem mého těhotenství jsem se však z pozice třídní učitelky poprvé ocitla na pozici párového učitele a to hned v několika ročnících a ve spolupráci s několika učiteli.

Jedním z mých působišť byla 2. A s její třídní učitelkou Petrou Uhlířovou, která má již také bohaté zkušenosti s dramatickou výchovou. Mimo to je ale její velkou zálibou čtení, a tak není divu, že se všemožnými způsoby snaží tuto lásku ke knihám a ke čtení předávat i svým svěřencům. Nápad na propojení dramatické výchovy a čtení tedy vznikl společně. Při hlubším promýšlení nás napadla další výzva, a to využít při realizaci texty z čítanky, kterou má každé dítě ve třídě k dispozici. Odpadá tak nutnost nejen kopírování textů, ale hlavně složité hledání vhodné látky a vybírání vhodných úryvků pro děti. O to se již postarali autoři čítanky a díky jejímu přehlednému členění podle témat není těžké se v ní zorientovat a téměř k jakémukoliv tématu najít vhodný text. Každý učitel ví, jak časově náročná je jeho práce a že čas na přípravu není nekonečný. Pokud tedy není ulehčení práce na úkor kvality, jistě stojí za to hledat takové možnosti. Právě o to jsem se pokusila ve svém bakalářském projektu.

Jednotlivé lekce jsem tvořila tak, aby v nich bylo místo pro procvičování čtení, aby využívaly metody a techniky dramatické výchovy, díky které můžeme témata a příběhy blíže prozkoumat, či je využít alespoň jako motivaci k čtení, a aby pokud možno tematicky obsahovaly i další oblasti, které s dětmi učitel musí probrat podle čtrnáctidenního plánu.

V teoretické části se nejprve zabývám psychologickými předpoklady žáků druhého ročníku. Ve druhé kapitole představuji genetickou metodu čtení, kterou se čtení vyučuje na naší škole. S tím souvisí nutnost a význam hlasitého čtení, které je pro děti v tomto věku ještě stále velmi důležité. Samotná technika čtení však nestačí, je potřeba rozvíjet i čtenářskou gramotnost, proto se jí zabývám v další kapitole. V podkapitole poté hledám konkrétní čtenářské strategie vhodné pro tento věk. Následuje kapitola o komunikačních kompetencích, které úzce souvisí s výukou českého jazyka, čtení i dramatickou výchovou. A nakonec představuji metody a techniky, které jsou vhodné pro žáky 2. třídy a které jsem využívala ve svých lekcích.

V úvodu praktické části nastiňuji, za jakých podmínek jsem projekt realizovala. Představuji charakteristiku školy i konkrétní třídy. Vytyčuji si cíle projektu. Další kapitola je věnovaná představení čítanky nakl. Fraus a možností práce s jejími texty. A hlavní částí nejen praktické části, ale celé práce jsou scénáře lekcí, opatřené záznamem z realizace a mou reflexí. V závěru shrnuji naplnění cílů projektu i mé postřehy k projektu jako celku.

Teoretická východiska

1 Psychologické předpoklady žáků 2. třídy ve vztahu k dramatické výchově

Při tvorbě této kapitoly jsem vycházela z Vágnerové (2000, s. 148 – 190).

Děti ve 2. třídě ZŠ řadíme do období mladšího školního věku. Už však nejsou v té nejranější fázi tohoto stupně psychického vývoje, nejsou však ještě ani za ním. Vágnerová (2000) rozlišuje raný školní věk (6 – 9 let), střední školní věk (8 – 12 let) a starší školní věk (12–15 let). Děti ve 2. třídě jsou tedy na pomezí období raného a středního školního věku. Většině dětí, je v tuto dobu 8 let, někomu 7, výjimečně 9 pokud jsou po odkladu školní docházky.

Dítě přechází ze **subjektivního egocentrického** vnímání světa k objektivnějšímu **decentrovanému vnímání**. Začíná chápat, že na jednu situaci existují různé pohledy, ne jen ten jeho. V DV jsou to aktivity, kdy si s dětmi hrajeme s tím, jak se na určitou situaci dívají různé postavy? Učí se nevnucovat ostatním to, co ono samo považuje za nejlepší, učí se přijímat i nápady ostatních. Tyto schopnosti rozvíjíme např. při skupinové práci a práci ve dvojici. Chápe, že člověk zaujímá více různých rolí. Maminka není pouze maminka, ale taky paní Nováková. On sám už není jen synem svých rodičů, ale také žákem a spolužákem.

Vágnerová (2000) dále zmiňuje, že až nyní má pro děti **zpětná vazba větší význam**, protože mezi 8. a 10. rokem již dítě dokáže pohlížet na situaci z hlediska jiného člověka a zároveň dokáže odhadovat, jak ostatní lidé hodnotí jeho názory a chování. Poznáme to tak, že dítě má potřebu vysvětlovat dospělému, co se stalo a co si o tom myslí. To někdy může připadat dospělému jako lhaní, avšak může to být jen jeho odlišný pohled na věc.

Z toho vyplývá, že v rámci dramatické výchovy již s dětmi můžeme na situace nahlížet z úhlů různých postav, protože toho už děti začínají být schopné.

Z hlediska vnímání reality můžeme toto období rozdělit na dvě fáze: **naivní realismus** a **kritický realismus**. V první fázi dítě vnímá realitu skrze autoritu dospělého. Zatímco ve druhé fázi již začíná být ke svému okolí kritičtější. Tato fáze se objevuje ale spíše až na pomezí středního školního věku se starším školním věkem. Děti ve druhé třídě mají stále blíže k naivnímu realismu. Mluvíme-li o realismu, znamená to, že dítě vše potřebuje reálně prozkoumat, osahat, zažít všemi smysly. Až později se zkoumání přesouvá do oblasti přemýšlení v hlavě. Proto dětem nejen při dramaticko-výchovných aktivitách poskytujeme co nejvíce **konkrétních předmětů** – předměty, loutky, mluvicí kamínky, obrázky atd.

Využíváme **smyslových vjemů** nejen **vizuálních**, ale i **sluchových** (hudba, zvuky které navozují určitou náladu), **čichových** (např. vůně perníkového koření, ke kterému žáci čichají se zavřenýma očima, a která jim může evokovat pohádku o Perníkové chaloupce – viz Marušák 2010, s. 114), **chuťových** a **hmatových**.

Dítě vnímá svoji hodnotu skrze autoritu, autoritu nejen rodičů ale nově i paní učitelky. Porovnává se s ostatními dětmi. Klíčové tedy je, abychom jako učitelé byli mimořádně citliví a vyvarovali se porovnávání dětí mezi sebou. Děti potřebují ve škole zažívat úspěch. V opačném případě hrozí ztráta motivace. Neúspěch ve škole může být pro další směřování dítěte zásadní.

Myšlení dětí je ve fázi **konkrétních logických operací** (Piaget, 1966 in Vágnerová, 2000) a je charakteristické respektováním základních zákonů logiky a respektováním konkrétní reality. Verbálně prezentované poznatky potřebují žáci ověřit prakticky na konkrétním příkladu. Proto jsou pro děti v tomto věku tolik důležité názorné pomůcky. Žáci jsou schopni pochopit vztah mezi hláskou a písmenem. Dovedou slovo členit na hlásky, chápou jejich posloupnost. Umí je třídit a kombinovat. Logické operace se rozvíjí vlivem učení převážně v rámci výuky. Dítě se učí přemýšlet určitým způsobem. Rozvíjí se také strategie uvažování a to při volbě určitého způsobu řešení problémů a využívání pravidel. Děti se již zvládnou soustředit na detaily a jejich vzájemné vztahy. Dovedou získané informace opakovat (nejdříve nahlas, později i potichu). Strategie učení jsou zejména tyto tři: **pokus-omyl; logické odvození a usuzování na základě předchozí zkušenosti a učení nápodobou**. Je důležité, aby se školní výuka nezaměřovala jen na konvergentní myšlení, tedy hledání jedné správné odpovědi, jednoho správného řešení, ale také divergentní myšlení, tedy hledání neomezeného počtu možných řešení, ke kterému je potřeba tvořivost. (Seifert a Hoffnung, 1994 in Vágnerová, 2000) Dramatická výchova jednoznačně tento divergentní styl uvažování podporuje a to ve většině jejích metod a technik.

Impulzivitu, typickou pro předškolní věk, se dítě ve školním věku učí opouštět a uvažovat pomaleji a přesněji. K tomu dochází do přibližně 10 let věku dítěte. Ve školním prostředí pochopí, že když budou zbrklí a nedbalí, dojdou ke špatnému výsledku nebo výkonu, za který budou negativně ohodnoceni. K impulzivnímu řešení se uchýlí pouze u jednoduchých typů úkolů. Nesmíme však zapomínat, že v tomto ohledu hraje významnou roli temperament dítěte. Určitá míra impulzivity se nám ale hodí při improvizačních hrách. Při tvorbě etud, ale i společných živých obrazů však vedeme děti k tomu, aby pečlivě promýšlely, jak úkol uchopí. Vytváří se **chápání času**. Děti již poznají, co je dříve a později. Na základě vlastních zkušeností a událostí, které se opakují, se vytváří představa o denním, týdenním a ročním období. Děti vědí, že se střídají dny v týdnu, měsíce v roce a roční období. Učí se vnímat a odhadovat délku trvání nějakých událostí – jak dlouho trvá cesta do školy, jak dlouhá je vyučovací hodina, jak dlouhých je 10 min na práci ve skupině, na tvorbu ŽO či etudy. Chápou již, že čas běží jen jedním směrem, nedá se vrátit. Pro rozvoj tohoto vnímání je opět vhodné dětem představit nějakou konkrétní vizuální formu, například přesýpací hodiny, nebo natahovací kuchyňskou minutku a využívat je například při odměřování času na práci.

Rozumí pojmem **nadřazený a podřazený** ve vztahu k věcem (např. obilí je nadřazený pojem pro ječmen, pšenici, oves; vlak, autobus, letadlo jsou podřazené pojmy pojmu dopravní

prostředky apod.), dokáže třídít prvky na základě nějakých kritérií (např. barvy, velikosti, počtu). Chápe schopnost proměny (cukr se rozpustil v čaji, nezmizel, protože čaj je nyní sladký.) To je důležité i při čtení – slabika „ba“ je stále tatáž slabika, ať už je v jakémkoli slově.

Ovšem schopnost generalizace, tedy zobecnění se u žáků teprve vyvíjí. Pro žáky je zatím obtížné zobecnit zkušenost a přenést ji z jedné oblasti do druhé. Postupem času a zkušeností však tuto schopnost získávají. Přestože, nebo právě proto, že je to zatím pro žáky těžké je k dovednosti zobecnění vedeme. A to nejen při čtení (převyprávět svými slovy, najít hlavní myšlenku apod.) ale i při DV – je tato situace podobná s nějakou situací, která se stala i tobě? Jaké poučení si z tohoto příběhu bereš pro sebe? Kde můžeš získané dovednosti/znalosti uplatnit?

Tělesný růst se stále vyvíjí, hrubá i jemná motorika se zdokonalují. Děti mají stále velkou potřebu pohybu. Proto je vhodné zařazovat v hodinách DV nejrůznější honičky a rozechřívání hry, pohybové rituály, posílání „elektriky“ apod. Musíme myslet na to, že děti nevydrží dlouho sedět, je vhodné jim dát příležitost k pohybu. Můžeme sem ale zařadit i tvorbu sousoší a živých obrazů, koordinace pohybů, hry na zrcadla apod. Jemnou motoriku rozvíjíme nejen psaním, ale i kreslením, stříháním, lepením. V dramatické výchově to mohou být takové činnosti, kdy děti píšou nebo kreslí na velké flipcharty, tvoří plakáty, mapy nebo třeba jen zapisují své myšlenky a nápady.

Zvládnou **zaměřit svou pozornost** a určitou dobu se věnovat jedné činnosti. Přesto je potřeba mít stále na paměti, že činnosti by se měly často střídát. Z mé zkušenosti je to tak maximálně 20 minut, ale raději častěji.

Žáci už se do určité míry dokážou **seberegulovat**, takže nejsou tolik závislé na okamžitých potřebách. Toho využíváme při tvorbě a důsledném dodržování společných pravidel.

Výrazně se **rozvíjí řeč**. Zvětšuje se slovní zásoba, délka a složitost vět. Nejen pro čtení a DV je důležité dávat dětem prostor pro vyprávění a sdílení myšlenek. To, že jsou jejich řečové dovednosti omezené, je právě důvod, proč jsou zatím slova dětem při hraní etud spíše na škodu než k užtku. Zatím je pro ně těžké volit pečlivě množství a způsob verbálního projevu pokud mají neomezené možnosti. Zpočátku volíme spíše pantomimu nebo improvizaci beze slov, případně jen s jejich omezeným množstvím.

Interakce s vrstevníky je jiná než s autoritou. Děti se učí **rozumět sociálním situacím**, reagovat na žádost o pomoc, učí se spolupráci. Zároveň jsou stále velmi soutěživé. Pro děti jsou v tomto věku velmi lákavé jednoduché pohádkové příběhy, které mají jasnou dějovou linku a vyhraněné charaktery postav. Postava je buď kladná, nebo záporná; vítězí dobro nad zlem; takové chování je špatné, a toto je správné. Motivující jsou pro děti činnosti, kde jsou vybízeny k tomu, aby nějaké postavě pomohly – pomůžeme kuřátku najít cestu domů.

V **kognitivním vývoji** dochází také k rozvoji **metakognice**, která hraje významnou roli ve čtenářské gramotnosti. Metakognice je schopnost přemýšlet o vlastním přemýšlení. Zpětná

vazba pomáhá dítěti uvědomit si jeho možnosti pro budoucí řešení problému. Na začátku školní docházky ještě děti nejsou zcela schopné odhadnout, čeho jsou a nejsou schopné, a co by mohly příště v konkrétní situaci zlepšit. Nedokážou ještě přesně odhadnout své síly. K tomu dochází až s nasbíranými zkušenostmi. Pomáhá v tom zpětná vazba rodičů a učitelů, ale i porovnání sebe sama se spolužáky. Mladší děti například nejsou sami schopné určit, že je nějaká strategie nefunkční, a tak ji opakují, i když se neosvědčila. Na to má vliv přechod na úroveň konkrétních logických operací. Pro nás učitele to pak znamená nevynechávat reflexe. V těch se děti ptáme, jak se jim pracovalo, jakým způsobem úkol plnily, co by příště mohli udělat jinak.

Děti ve středním školním věku se pomalu učí řídit „**morálkou svědomí**“ – tedy upravují svoje chování nejen podle toho, aby s nimi byla spokojena autorita, ale aby se sebou byli spokojeni i oni sami, tedy spíše aby se **vyhnuli pocitům provinění**. Zároveň již chápou, že existuje náprava, odčinění provinění a návrat do výchozí situace. Významná je pro ně **spravedlivost**. Podle H. Heidbrinka (Heidbrink, 1997 in Vágnerová, 2000) se jedná o tzv. „*rovnostářský fanatismus*“. Děti vyžadují **rovné podmínky pro všechny**. Dovedou sice pochopit rozdílnost požadavků např. kvůli věku nebo odlišným možnostem, ale emočně to ještě nejsou schopné regulovat. Začínáme se dotýkat pocitů a schopnosti je v sobě rozpoznat a popsat, tomu je dobré se v rámci DV věnovat nejen pokládáním otázek, ale i samotným prozkoumáváním různých nálad. Můžeme si zkoušet chůzi prostorem v různých náladách a v určitých situacích, které k nějakému pocitu vedou.

Dalším významným faktorem je tvorba **vlastních norem dětské skupiny**. Spolužáci ještě nemají pro dítě větší význam než autorita, ale jsou také velmi důležití. Dítěti hrozí, že když se nebude chovat podle skupinových norem, bude dětmi vyloučeno, ostrčeno. Ve chvíli kdy je pro děti hodnocení dětmi stejně významné jako hodnocení dospělých, jedná se o signál přicházející prepuberty. Poznáme to podle toho, že děti do určitého věku žalují i na svého kamaráda, nebo na něj svádějí vinu při hrozbě trestu. Je pro ně důležitější, aby s nimi byla spokojena autorita, než to, že „zradí“ kamaráda. Tyto normy se uplatňují při spolupráci dětí, ale např. i při formulaci vzájemné zpětné vazby.

2 Genetická metoda čtení

Genetická metoda čtení nebo také hláskovací či písmenkovaná metoda čtení je založena na analýze a syntéze jednotlivých hlásek slova, tedy nikoliv slabik jak zřejmě většina zná ze svého dětství. Začíná se zástupnými symboly (obrázky), které představují celá slova nebo věty. Poté se přechází k hůlkovému písmu. Dítě začíná u svého jména, které je napsáno hůlkovým písmem. Například jméno ANETA přečte jako A–N–E–T–A -> ANETA. Takto poznává i jména svých spolužáků, učí se rozeznávat počáteční hlásky a jejich psané symboly. Tato metoda klade důraz na sluchovou analýzu. (Gošová, 2006)

Poté se přechází ke krátkým slovům. Učitel nebo rodič hláskuje P–E–S a dítě tyto hlásky spojí dohromady a řekne pes.

Ve školním prostředí této technice říkáme „robotování“, neboť když hláskujeme, připomíná to hlas robota. Hrajeme si na překladatele z robotické (popř. mimozemské) řeči do lidské. Učitel robotuje, děti skládají slova. Jde to samozřejmě i naopak: dítěti řekneme celé slovo např. kos a dítě hláskuje K–O–S. (Havel, Černá, Grycová)¹

I toto lze uchopit metodami dramatické výchovy. Učitel může vstoupit do role robota či mimozemšťana (může k tomu použít specifický kostýmní znak, např. já se svou první třídou měla „robotí čepici“, což byla papírová čepice s anténkou a kdo ji měl na hlavě, stal se robotem) a komunikovat tak s dětmi. Žáci se během krátkého období naučí celou abecedu, přičemž stále používají pouze velká tiskací písmena, která se učí i psát. Dochází tedy k tomu, že si dítě písmeno (které zatím vnímá jako symbol či obrázek) spojuje s konkrétním zvukem a poměrně brzy tak dochází k plynulému čtení s porozuměním pomocí velkých písmen. Přibližně v pololetí první třídy přichází i malá tiskací písmena, která však děti nepíší, pouze se je učí přiřadit k hůlkovému písmu a číst je. V tomto období se také začíná s psacím písmem. První půl rok je věnován uvolňovacím cvikům.

Jsou však děti, které nejsou této syntézy hlásek schopné a vyhovuje jim více metoda analyticko-syntetická, tedy slabikovací. Pro učitele je důležitým, avšak těžkým úkolem odhalit co nejdříve, kterých dětí se to týká a s těmi ideálně za pomoci asistenta pedagoga či speciálního pedagoga, přejít na čtení pomocí slabikování.

Ve druhé třídě se však stále ještě pracuje na plynulosti a správné technice čtení. Opakují se tvary psacího písma a pokračuje se v písance psaním zbylých písmen abecedy.

V dramatické výchově můžeme již brzy využít toho, že děti umí číst a psát hůlkovým písmem. Můžeme jim tak předkládat krátké instrukce, tajné instrukce nebo úkoly, nechat je zapisovat nápady nebo vzkazy postavám.

---

¹ HAVEL, Jiří, Karla ČERNÁ a Martina GRYSOVÁ. Český jazyk 1 – genetická metoda: Tahák pro rodiče. In: *Učebnice Fraus* [online, PDF]. [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://ucebnice.fraus.cz/cs/rodicum/ucebnice/1.-trida/cesky-jazyk-geneticka-metoda-1>

2.1 Význam hlasitého čtení

Při počáteční výuce čtení využíváme nejvíce hlasité čtení a naslouchání hlasitému čtení. Tiché čtení zařazujeme postupně a opatrně. U některých dětí totiž rychlým přechodem k tichému čtení může dojít k tzv. dvojímu čtení. Znamená to, že dítě napsané slovo nejdříve v hlavě rychle vyhláskuje a poté přečte nahlas. Čtení pak není plynulé, neboť dochází k pauzám mezi jednotlivými slovy. (Jiráková, 2015)

Pro žáky druhé třídy je zatím stále velmi důležité číst nahlas. Hlasitým čtením se propojují centra oko–ústa–ucho. To znamená, že nejdříve žák analyzuje to, co vidí. To následně převede do zvukové podoby a vyslovené přijímá sluchem. To mu pomůže uvědomit si význam slov a pochopit je. Zpočátku je proces analýzy i syntézy rovnocenný. Až když se technika čtení zautomatizuje, začne převládat syntéza. Začínající čtenář zastavuje pohyb očí po každém písmenku, později po každé slabice, později po každém slovu, slovním spojení nebo krátkém celku. Proto jsme později jako zkušení čtenáři schopni text jen velmi svižně proscannovat a přesto pochytíme mnoho slov i významů – naše oči už vnímají slova jako celky. Pokud však u žáka začne převažovat tiché čtení, aniž by této úrovni dosáhl, hrozí velké potíže se čtením, které se těžko přeučují.

Metodu hlasitého čtení můžeme s žáky ve třídě využívat dvěma způsoby:

1. jeden žák čte nahlas a ostatní text sledují očima
2. všichni žáci čtou sborově stejný text

Při první variantě zase získáme informace o správnosti čtení a dosavadní úrovni daného žáka. Při druhé variantě žáky vedeme k přiměřené rychlosti a plynulosti čtení i vhodné intonaci. (Krejčí)²

Umím si představit, že v rámci DV takto sborově třeba dostanou děti za úkol přečíst nějaké zaklínadlo, dvojhlasem/trojhlasem může mluvit nějaká pohádková postava – čarodějnice, jezinka. V mém projektu v lekci o Červené karkulce takto četly dvě dívky společně, aby nám vyšel počet replik při společném čtení. Do tohoto způsobu čtení se může zapojit i rodič nebo učitel, ať už jeden na jednoho nebo s více dětmi.

Při porozumění textu nedochází jen k doslovnému porozumění, ale též k metakognitivnímu zpracování. Tedy žák přemýšlí o vlastním přemýšlení.

---

² KREJČÍ, Veronika. Čtení. *Didaktika českého jazyka pro 1. stupeň ZŠ a MŠ* [online]. [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://didaktikamj.upol.cz/index.php/ctenarska-gramotnost/cteni>

3 Čtenářská gramotnost

Samotná technika čtení, tedy ono správné, uvědomělé, plynulé, přiměřené rychlé, srozumitelné a výrazné čtení, je pro porozumění textu bezesporu důležité, bez něj je proces rozklíčování a porozumění textu mnohem složitější, ale není vhodné se zaměřovat pouze na techniku. Cílem výuky čtení už dávno není jen pouhá dovednost dešifrovat text. Čtení se stává prostředníkem pro dosažení dalších cílů. Ukazuje se, že se lidé s nízkou mírou čtenářské gramotnosti v dospělosti potýkají s řadou problémů na poli profesního i osobního života. (Procházková, 2006a)

Čtenářská gramotnost se tedy posouvá do popředí zájmů učitelů. Definice čtenářské gramotnosti se neustále proměňují, jedna z nich vznikla na základě mezinárodního výzkumu OECD PISA: *"Čtenářská gramotnost znamená schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosahování určitých cílů, k rozvoji vlastních schopností a vědomostí a k aktivnímu začlenění do života společnosti."* (Procházková, 2006a)

Být vášnivým čtenářem je pro zvýšení ČG značně výhodnější, a to i za předpokladu, že žák pochází ze znevýhodněného socioekonomického zázemí. Je to lepší varianta, než pocházet ze zvýhodněného rodinného prostředí, ale nemít o čtení zájem. (Procházková, 2006a)

K tomu je tedy potřeba porozumět různým typům textů. Vyčtené informace umět použít dále a pracovat s nimi. K tomu slouží různé strategie a postupy.

3.1 Čtenářské strategie a techniky

Způsobů jak s texty pracovat je mnoho. V této kapitole jsem čerpala převážně z Havlínové (2018) která předkládá čtenářské strategie vhodné i pro úplně začátečníky. Já jsem z nich vybrala ty, které mi přijdou vhodné pro žáky 2. třídy.

Čtení s předvídáním můžeme zařazovat již od první třídy a vlastně jej lze využít i v době, kdy ještě děti číst neumí. **Vysuzovat a předvídat** o čem text bude, nebo jak se bude dále vyvíjet, můžeme i z ilustrací k textu, z pouhého nadpisu nebo jen z několika klíčových slov. Děti své nápady sdílí buď ústně, písemně (např. v lekci *Moje nejkrásnější narozeniny*) nebo i metodami DV, kdy děti mohou zahrát, jak by příběh mohl pokračovat nebo jak by mohl skončit. Tento způsob jsem využila např. v lekci *Ježourek a Pírko*.

Pokládání otázek k textu je dle mého názoru zásadní. Zpočátku pokládáme takové otázky, na které v textu najdeme doslovnou odpověď. S přibývajícími zkušenostmi žáků však můžeme začít pokládat i takové otázky, na které přímo v textu jednoznačnou odpověď nenajdeme. Žák musí hledat tzv. „mezi řádky“, musí odpověď pochopit z kontextu. Postupně tím učíme žáky, aby si podobné otázky pokládali i oni sami. Pokládání otázek využíváme i v

DV. Ověřujeme si, zda děti text pochopily nebo jak ho pochopily. Ptáme se na informace o postavách, na jejich pohnutky, hledáme details pro další práci a ztvárnění.

Hledání souvislostí a propojování informací mezi příběhem a mým životem, ale i daným textem a jinými texty nebo tímto textem a informacemi o světě. Žák přemýšlí nad kontextem čteného, porovnává informace v něm obsažené a na jejich základě přemýšlí nad významem neznámých slov nebo informací. V dramatické výchově využíváme zejména v závěrečných reflexích, ale i otázkami typu: co mám já sám/sama společného s některou z postav / čím se odlišujeme / zažil/a jsem já sám/sama podobnou situaci?

Při čtení se vždy dětí ptáme, zda tam nejsou slova, kterým nerozumí. Někdy je potřeba si taková slova vysvětlit, ale někdy je možné, aby jejich význam zkusily děti pochopit z kontextu. **Neznámá slova** si také mohou sami v textu označovat.

K **vytváření vizuálních a jiných smyslových představ** lze snadno využít i dramatické výchovy. Žáci mohou to, co čtou nejen nakreslit jako obrázek, ale mohou to i vyjádřit živým obrazem, mohou to zahrát nebo vyjádřit zvukově. Například při narativní pantomimě děti poslouchají vyprávění/čtení a nejen, že si vytváří v hlavě představu, ale zároveň ji v rámci možností realizují.

Shrnutí vlastními slovy je pro děti tohoto věku zatím těžký úkol (jak jsme se dozvěděli v kapitole o psychologických předpokladech), což ale neznamená, že bychom jim k tomu neměli dávat příležitosti. Zpočátku to možná bude zmatené nebo zdlouhavé, ale jen zkoušením se mohou děti zdokonalovat. Učitel ji může s formulace pomoci či je může zpřesňovat.

Stejně tak **hledání hlavní myšlenky** nebo **klíčových slov** bude pro žáky ještě obtížné. Učitel jim s tím však může pomoci a ukázat, jak na to. Klíčová slova ale dětem můžeme již na začátku předložit my a žáci s nimi mohou dále pracovat a na jejich základě odhadovat, o čem text bude. Opět to nemusí být jen slovně, ale např. formou živého obrazu nebo sérií živých obrazů.

Technika **I.N.S.E.R.T.** jako taková mi přijde pro druháčky také ještě těžká, můžeme ji však využívat po částech. Žáci mohou v textu například označit pouze ty části, které jsou pro ně nové nebo jen ty části, kterým nerozumí případně jen ty části, které jsou v rozporu s tím, co ví.

Hodnocení textu přizpůsobíme věku a možnostem dětí. Zpočátku mohou děti vyjadřovat pouze, zda se jim text líbil/nelíbil a proč. Postupně můžeme přidávat hlubší kritéria hodnocení.

5W (z anglického who, what, when, where, why) text rozebíráme pomocí otázek kdo? co? kdy? kde? proč? tyto otázky nám pomohou se v textu zorientovat a proniknout do něj hlouběji.

Řazení zpřeházeného textu vede děti k soustředěné a detailní práci s textem. Nejen, že využívají znalostí o velkých písmenech na začátku vět, o znaménkách na konci, ale musí přemýšlet i nad smyslem textu jako celku.

Propojování čtenářských strategií a technik s metodami dramatické výchovy je výhodné z pohledu multisenzorického přístupu. Zaměstnává se tak pravá mozková hemisféra, a tím se zintenzivňuje činnost mozku při procesu učení. Zvyšujeme tím pravděpodobnost úspěšnosti zapamatování informací, samotné dovednosti správného čtení i inteligenčního potenciálu žáků. Dítě není jen pasivním příjemcem, ale aktivně se na procesu učení podílí. Propojení s DV většinu dětí baví, a to hraje klíčovou roli ve vnitřní motivaci i méně nadaných žáků. (Emmerlingová, 2016)

4 Klíčová kompetence komunikativní

V RVP ZV je tato kompetence formulována takto:

„Na konci základního vzdělávání žák:

- *formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu*
- *naslouchá promluvám druhých lidí, porozumí jim, vhodně na ně reaguje, účinně se zapojuje do diskuse, obhajuje svůj názor a vhodně argumentuje*
- *rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění*
- *využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem*
- *využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných k plnohodnotnému soužití a kvalitní spolupráci s ostatními lidmi“³*

Řeč se v tomto věku vyvíjí. Dítě ve druhé třídě již dokáže rozlišit, jak se komunikuje ve škole a jak doma, jak s dospělými a jak s vrstevníky. Projev je ještě zjednodušený, i když významně přibývá slovní zásoba a složitosti vět. Velký význam má v tomto směru škola, dítě z reakcí dospělých chápe, jaký způsob komunikace se od něj vyžaduje, co je vhodné a co nevhodné. (Vágnerová, 2000)

Ukazuje se, že rozvoj komunikativních dovedností je zatím stále ještě nedostatečný. (Procházková, 2006b) Je potřeba nepodceňovat význam nejen písemného, ale i ústního vyjadřování dětí. Děti na počátku školní docházky mají obvykle problém souvisle sdělit myšlenku, jejich vyjádření je často zdlouhavé, nejasné a v kontextu 45minutové časové dotace není divu, že učitel raději žákům prostor pro vyjádření výrazně zkrátí. Avšak jsem si jistá, že tato investice se časem mnohonásobně vrátí. Stejně jako se čtení učí čtením, tak i mluvení se učí mluvením.

Dramatická výchova i výuka čtení a rozvoj čtenářské gramotnosti významně přispívají k rozvoji této klíčové kompetence. Jsou to všechny příležitosti, kdy mají děti možnost vyprávět, sdílet, domlouvat se. Vždy, když s dětmi diskutujeme v kruhu, učíme je souvisle vyjadřovat myšlenky a vnímat u toho, jak to působí na ostatní, naslouchat druhým. Největší příležitost ke komunikaci však mají děti při spolupráci ve dvojicích a skupinkách. Logickému sledu událostí učíme děti např. prostřednictvím řazení přeházeného textu, nebo tvorbou série živých obrazů. Dramatická výchova komunikuje nejen slovy, ale i dalšími mimoslovnými

---

³ Klíčové kompetence - Průvodce upraveným RVP ZV: Kompetence komunikativní. In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=70555&view=10842&block=60069>

způsoby – gesty, zvuky, výrazem, pohybem, ať už živými obrazy nebo při plné hře. Práce s poetickým textem je také specifickým vyjadřovacím prostředkem, kterému je třeba se naučit rozumět. Stejně tak i pomocí hudby můžeme vyjadřovat svoje pocity či myšlenky či postoje. Tvorba asociací na určité téma vede děti k rychlému přemýšlení, formulování a zároveň naslouchání ostatním.

5 Metody a techniky dramatické výchovy vhodné pro žáky 2. třídy ZŠ

Pravděpodobně základní metodou dramatické výchovy je **hra v roli**. (Valenta 2008, s. 59), tu využíváme kdykoli, kdy žáci nebo i učitel vstupují do role.

Využíváme zejména rovinu **simulace**, tedy žák hraje sám sebe v jiných / fiktivních situacích. (Valenta 2008, s. 54, 55) nebo rovinu **alterace**, tedy žák vstupuje do role, které je typově známá, např. žák vstupuje do role maminky, starého člověka, prodavače, kuřátka apod. Jsou to role, které jsou charakteristické pro určité chování a jsou dítěti natolik známé, že se jim dokáže přizpůsobit. (Valenta 2008, s. 56, 57). U žáků 2. třídy ještě nelze zcela hovořit o vstupu do role na úrovni **charakterizace**. Žáci ještě nejsou schopni prostoupit do hlubších pohnutek postav nebo jen částečně.

Musíme myslet na to, že z psychologického hlediska potřebují žáci 2. třídy co nejvíce **konkrétních** a **reálných** příkladů. Pokud po nich chceme manipulaci s imaginárním předmětem, je potřeba ji opřít o jejich skutečné zážitky. Práce s **loutkou** je pro děti v tomto věku vděčná. Mimo jiné plní funkci motivační, pro děti je loutka ztělesněním něčeho konkrétního, reálného, dokážou si pak lépe představit, co tato postava (loutka) zažívá, protože ji mají spojenou s konkrétní podobou. (Valenta 2008, s. 210)

Pro navození bezpečné atmosféry je důležité domluvit se s dětmi na pravidlech, kterým budou rozumět. Ideální je, pokud se na jejich tvorbě podílí samy děti co největší měrou. Abychom předešly studu a nervozitě z hraní před ostatními, je vhodné využívat **simultánní aktivity**. (Marušák a kol., 2008, s. 36) Tedy aktivity, kdy hrají všichni najednou, ale každý sám za sebe. Žáci se tolik nestydí, protože nejsou přítomni žádní diváci. Z mé zkušenosti se však děti zpočátku i tak těžko noří sami do sebe a mají tendence sledovat, jak onu aktivitu vykonávají ostatní. Lépe se to daří dětem, které se s touto metodou setkávají častěji. Za vhodnou metodu považuji metodu **narativní pantomimy**, kterou žáci vykonávají simultánně. Jedná se o tzv. „vyprávěnou pantomimu“, kdy učitel vypráví příběh nebo část příběhu / situaci a žáci ji pantomimicky hrají všichni naráz. (Valenta 2008, s. 131). Při tvorbě etud využíváme **skupinové práce** nebo **práce ve dvojici**. Skupina však nesmí být zase moc početná, ideální je počet je dle mých zkušeností 2 – 4 děti. Některé aktivity však vyžadují i větší počty. Musíme však počítat s tím, že domluva na společné práci pak bude pro děti obtížnější a zabere jim pravděpodobně více času.

Kdykoliv potřebujeme s třídou diskutovat či je nechat sdílet a vyprávět, je vhodné se s nimi **posadit do kruhu**. Kruh sám o sobě také navozuje větší pocit bezpečí, všichni jsme v kruhu, nikde není výš ani níž, nikdo není vepředu ani vzadu. Všichni na sebe vidí.

Začátky lekcí mohou být různé, někdy můžeme přejít rovnou k tématu, někdy je dobré třídu nejdříve trochu zklidnit nebo naopak rozpohybovat a naladit je na zvolené téma. K tomu dobře slouží různé **honičky** a **rozehřívací hry**, **asociační kruhy**, nebo **chůze prostorem**.

Čím méně slov v plné hře, tím lépe. Pro žáky je zatím obvykle těžké vyjádřit souvisle své myšlenky. Při etudách pak mají často tendence používat více slov, než je potřeba, nezdědka tím hranou situaci tak zkomplikují nebo rozvolní, že se v ní diváci již nevyznají nebo ztrácejí pozornost. Také mají tendence přehrávat či se pitvořit nebo být přehnaně vtipní. Pokud hrají **beze slov**, vede to žáky k co největšímu pohybovému a výrazovému zpřesnění. Zároveň je pro diváka lákavé a poutavé pozorně sledovat a přemýšlet, co chce skupinka vyjádřit, jakou situaci hraje? Více si všímají detailů, výrazů a gest a k těm se pak vracíme i při zpětné vazbě a hledáme možnosti, jak to udělat, aby byla situace ještě čitelnější. Tím přispíváme k rozvoji komunikativních kompetencí. Vystihnout podstatu situace či obrazu mnohdy pomůže pouze **jedno nebo dvě slova, zvuk, jedna věta** nebo **krátké rozpohybování**.

Z výše zmíněného vyplývá, že je vhodné využívat metody **živého obrazu**. Ty může tvořit buď jeden více hráčů. Pokud je v živém obrazu více hráčů, může se jednat například o „fotografii“ z nějaké události. Mohou být předem promyšlené a připravené, nepřipravené nebo se může jednat o zastavení hry signálem „štronzo“. (Valenta 2008, s. 158–160)

Když se bavíme o připravenosti a nepřipravenosti, je nutné zmínit další důležitou metodu dramatické výchovy a tou je **improvizace**. Tedy jednání tady a teď bez předchozí přípravy nebo jen s částečnou přípravou. Improvizovat mohou děti pantomimicky nebo s mluvením. Improvizace může být vyjádřená pohybem na základě bočního vedení učitele, např. při simultánní narativní pantomimě. Improvizovat můžeme na určité téma, např. při předávání imaginárního dárku. (Valenta 2008, s. 217 – 221)

Čtení je samo o sobě také jednou z metod dramatické výchovy a využívat jej můžeme rozmanitými způsoby. Jednak jako čtení dramatického textu – **čtené divadlo**. Do podoby dramatického textu si můžeme převést i text beletristický či poetický, např. pohádku, dětský příběh či dětskou básničku. Části textu rozdělíme podle mluvčích a žáci zaujmou jednotlivé role. Abychom však z podstaty dramatické výchovy vytěžili co nejvíce, nestačí pouze rozdělit mezi děti role a nechat je bez hlubšího porozumění přečíst určený text. Žáci musí pochopit kontext, mohou využívat symbolické kostýmní znaky a vstupovat do elementárních situací nebo se modelovat. Vedeme je k práci s intonací, výrazem a přednesem, chceme, aby věděli, co čtou, proč to čtou a s jakým pocitem. (Valenta 2008, s. 167 – 169) Žákům klademe otázky, které je vedou k porozumění textu a hlavně motivacím postav.

Dále můžeme využívat různé způsoby **ozvučení**. Hledání jiných vyjadřovacích prostředků než jsou slova nebo obrazy či hraní situace anebo jejich doplnění o zvuky. K tomu nám poslouží nejen různé jednoduché hudební nástroje např. orffovy, ale i hra na tělo nebo vydávání mimoslovních zvuků ústy. (Valenta 2008, s. 175).

Vhodné jsou různé hry a techniky **hlasové výchovy**, kdy také můžeme vstupovat do rolí či fiktivních situací. Např. při hře na ptáčky můžeme modelovat, jak ptáci roztahují křídla a u toho si rovnáme postoj těla nebo jak pípají, krákají a u toho si dáváme pozor na měkký hlasový začátek apod. Práce s dechem a hlasem je bezesporu důležitá nejen pro běžné

fungování, ale potřebujeme ji i při přednesu nebo při rozvoji divadelních dovedností. (Valenta 2008, s. 176)

Práce s **kostýmem nebo kostýmním znakem**. Dětem velmi usnadňuje vstup do role či přijetí učitele v roli. Není nutné mít kostým dokonalý, stačí drobnost – šátek, klobouk, čepice, vesta, apod. Využíváme potenciálu barev (modrá – voda, žlutá – slunce) nebo struktur a materiálů (kožešina – vlk). (Valenta 2008, s. 209, 210)

Podle mé zkušenosti děti milují, když do **role vstoupí sám učitel**. Je pro ně velkým zpestřením vidět svého učitele v úplně jiné rovině. Učitel tak vnáší do hry překvapení, ale i napětí. Snáze tak děti motivuje k činnostem, ke spolupráci ale také k jejich vlastnímu snadnějšímu vstupu do role. (Valenta 2008, s. 310–313)

V poslední řadě bychom neměli opomíjet význam **reflexe**. Reflektovat můžeme průběžně některé konkrétní hry či aktivity, spolupráci ve dvojici či skupině nebo celou hodinu či blok, lekci. (Valenta 2008, s. 288 – 293) Je dobré si nejdříve připomenout, co vše děti během reflektovaného časového úseku zažily, protože nejen děti mají tendenci zapomínat a pamatují si hlavně aktivity, které byly něčím emočně významné nebo ty aktivity, které zažily jako poslední. Dále je dobré vztahovat otázky v reflexi nejen k zadaným cílům, ale i k jejich životu – co si z toho odnášíš pro sebe, co nového ses dozvěděl/a. Nebo je zaměřit na rozvoj konkrétní oblasti – jak se ti dnes spolupracovalo, jak se ti dnes četlo, jak se ti dnes hrálo, přednášelo apod. Reflexe může být ústní formou, ale i písemně (např. vzkaz hlavní postavě příběhu) nebo i formou živého obrazu či etudy.

Praktická část

6 Úvod do praktické části

Bakalářský projekt jsem realizovala na Základní škole, Praha 2 Londýnská 34 od září do prosince 2022. Tou dobou jsem na škole začínala 7. rok svého působení. Poprvé však v trochu jiné roli. Do té doby jsem vždy byla třídní učitelkou na prvním stupni. V tomto školním roce se však kvůli mému těhotenství úvazek změnil. Mou novou rolí bylo párové učitelství. V této roli jsem působila ve 2. a 4. třídě a také v 6. ročníku. Podílela jsem se na průběhu školních akcí a byla k ruce pro případné suplování. Právě ve druhé třídě jsem se rozhodla realizovat tento bakalářský projekt.

S třídní učitelkou Petrou Uhlířovou jsem konzultovala možnosti mé práce tak, aby jí a hlavně dětem byly lekce přínosem. Petra si přála, abych s dětmi pracovala nejen na dramatické výchově, ale také na čtení. V roce 2021, kdy byli tito žáci v 1. třídě ještě významně do výuky zasahovala pandemická opatření, která se podepsala mimo jiné i na úrovni čtecích dovedností žáků.

Petra má sama bohaté zkušenosti s dramatickou výchovou, kterou si zvolila jako specializaci při studiu na PedF UK. Metody a techniky DV s dětmi ráda využívá. Mimo to již mnohokrát vedla praxe dramatické výchovy studentek učitelství 1. stupně ZŠ. Její další specializací je právě rozvoj čtenářské gramotnosti a čtenářství u dětí. Prošla kurzem RWCT a na čtení ve třídě klade velký důraz. Pravidelně každý měsíc s dětmi chodí do knihovny, učí je vést si čtenářský deník, motivuje je ke čtení knih i nástěnkou, na kterou děti umísťují medailonek přečtené knihy. O přečtených knížkách děti diskutují, prezentují je ostatním a vzájemně si doporučují, co si v knihovně vypůjčit.

Během mého působení bylo ale potřeba pracovat i na dalších očekávaných výstupech a dalších oblastech. Jelikož tři hodiny týdně jsou poměrně významnou časovou dotací. Žáci si navíc během druhého ročníku plní kurz plavání, který jim zabere téměř celý jeden den. U dětí jsem byla pravidelně vždy ve čtvrtek 3 vyučovací hodiny za sebou (10:05 – 12:40). S Petrou jsem se vždy dopředu domlouvala, jaké téma by se jí do výuky hodilo a kolik prostoru mi může poskytnout. Proto jsou některé lekce na jednu vyučovací hodinu, většina na dvě a některé na 3 vyučovací hodiny.

V lekcích jsem tedy po domluvě s Petrou kombinovala nejen DV a čtení, ale i další témata, kterým bylo potřeba se věnovat podle 14 denního plánu, který vycházel z ročního plánu.

7 Charakteristika školy

Atmosféra školy a její vedení významně ovlivňuje atmosféru v jednotlivých třídách a celý proces učení. Základní škola Londýnská je charakteristická svým moderním a inovativním přístupem ke vzdělávání žáků. Samozřejmostí je partnerský přístup k žákům i rodičům, konstruktivistické pojetí učení. Jednotlivé třídy ročníku spolu úzce spolupracují. Každý rok jejich učitelé tvoří společný ročník projekt, při kterém žáci napříč třídami v rámci ročníku spolupracují a setkávají se. Jezdí na společné školy v přírodě či školní akce. Je zde velká snaha o spolupráci i mezi dalšími třídami a ročníky. Žáci se tak potkávají při projektových dnech, při dni jazyků a školních akcích.

Na prvním stupni se žáci učí číst genetickou metodou, přičemž je personálně zajištěná i individuální práce s žáky, kterým genetická metoda nesedí. Matematika je vyučována dle metody prof. Hejného. Dramatická výchova je zařazena v ŠVP a prolíná se celým prvním stupněm. Žáci se neučí jednotlivé předměty, ale ty jsou sloučeny do tří oblastí, aby se mohly lépe uplatňovat mezipředmětové vztahy. Jedná se o oblasti Český jazyk a literatura, Člověk a jeho svět a Kultura ducha a těla. Místo klasické žákovské knížky mají děti tzv. Záznamníky z Londýnské, kam se zapisuje průběžné hodnocení, ale i zadání domácích úkolů, informace pro rodiče, z družiny apod. Každý ročník má originální vzhled Záznamníku, jehož obálka se pojí k ročnímu projektu a kterou vytváří jejich učitelé. Žáci nemají pevně stanovený rozvrh hodin. Je na třídním učiteli jak si den rozvrhne a jak dlouho se kterému tématu či oblasti bude věnovat. To výrazně usnadňuje praktikovat ucelenější vícehodinové lekce a projekty.

Ve škole jsou vysoké stropy, proto je v téměř všech místnostech školy vystavěno dřevěné patro, které nabízí další prostor pro učení či hraní. Na první stupni učitelé patro využívají především k ranním kruhům, diskuzím s dětmi, spolupráci ve skupinách, ale i pohybovým hram. Často je učitelé využívají v rámci dramatické výchovy. Odpoledne si tam děti hrají, když jsou ve družině, která se nachází ve většině tříd prvního stupně.

8 Charakteristika třídy

Třídu tvoří 24 žáků, 12 chlapců a 12 dívek. Dvě děti mají vypracovaný Plán pedagogické podpory. Jedna dívka kvůli potížím v oblasti českého jazyka a matematiky, jeden chlapec v oblasti čtení. S těmito dvěma dětmi jednou týdně v rámci výuky pracuje individuálně jiná paní učitelka, která s dětmi čte metodou analyticko-syntetickou, protože jim genetická metoda nevyhovuje.

Ve třídě panuje příjemná, aktivní atmosféra. Děti velmi dobře spolupracují s učitelem i mezi sebou navzájem. Dodržování některých třídních pravidel však nemají zcela zautomatizované. Zejména je potřeba často připomínat, aby se žáci hlásili a nemluvili jeden přes druhého. Jedná se o poměrně aktivní a motivované děti, které se však nechají lehce rozptýlit. Mnohdy se nedokážou soustředit na zadanou činnost, instrukce k zadání úkolu učitel musí občas vícekrát opakovat nebo některým dětem pomoci s úkolem začít.

Výrazným článkem je jeden z chlapců, který je silnou osobností a svou živelností a nespoutaností často narušuje klidný proces učení. Chlapec často diskutuje o zadání k práci, práce ho nebaví, nebo ji chce dělat jinak, dodržování pravidel mu činí potíže. K tomuto chování občas strhne některé další hochy.

Mezi dívkami je také jedna, se kterou je též obtížná komunikace. Dívka je na první pohled klidná a tichá, avšak její urputnost se projevuje na úrovni komunikace a spolupráce s ostatními spolužačkami. Její chování bych označila jako často nekamarádkské a sobecké. Kvůli tomu se někdy stává, že s ní děti nechtějí spolupracovat ve dvojici či negativně komentují, pokud je s nimi ve skupině.

Práce s dětmi je obecně snazší, pokud je ve třídě přítomna jejich paní učitelka třídní (Petra), která je pro ně přirozenou autoritou.

9 Cíle projektu

Při vytyčování cílů jsem se řídila nejen očekávanými výstupy ze 14 denních plánů, ale inspirací mi bylo i pojetí cílů tak, jak je uvádí Machková (2017, s. 27 – 40).

Hlavním cílem projektu bylo vytvořit lekce, které propojují zejména čtení a dramatickou výchovu (případně další témata) a k tomu využít čítankových textů.

Další dílčí cíle bych pro přehlednost rozdělila:

CÍLE VZDĚLÁVACÍ

Chtěla jsem poskytnout žákům prostor pro vlastní čtení, díky kterému by pracovali na celkovém zlepšení jejich čtecí úrovně, na plynulosti a srozumitelnosti čtení a to zejména hlasitým čtením.

Žák plynule a srozumitelně čte texty přiměřeného rozsahu a náročnosti vzhledem k věku.

Dalším cílem byl rozvoj čtenářské gramotnosti a komunikačních dovedností – schopnosti souvisle vyprávět či sdílet své myšlenky, naslouchat ostatním a vhodně na ně reagovat.

Žák rozumí přečtenému textu. Z přečtených informací dokáže předvídat pokračování či ukončení příběhu, dokáže odpovědět na jednoduché otázky

Žák souvisle a srozumitelně vypráví své zážitky a sdílí své myšlenky.

Žák naslouchá promluvám ostatních a dokáže na ně vhodně reagovat.

SOCIÁLNÍ CÍLE

Dalším cílem bylo stmelení a pěstování dobrých vztahů ve třídě. Rozvoj schopností spolupráce a vzájemného respektu.

Žák vhodně spolupracuje ve dvojici či skupině, aktivně se podílí na společné práci.

OSOBNOSTNÍ CÍLE

Chtěla bych, aby se žáci nebáli mluvit před ostatními, aby si budovali sebedůvěru ve vlastní dovednosti a schopnosti.

CÍLE DRAMATICKÉ

Žáci již nějaké zkušenosti s dramatickou výchovou měli, takže mým cílem bylo prohlubovat jejich dovednosti a schopnosti při vstupu do role, aby jejich jednání bylo přirozené. Při pantomimě a práci s imaginárním předmětem, aby byl jejich pohyb a gesta přesnější, výraznější a čitelnější pro diváka. Dále jsem je chtěla seznámit se zásadami přednesu a práce s poezií. Vést je ke správnému používání dechu a hlasu.

Žák vstupuje do role a dle svých individuálních možností v ní přirozeně jedná.

Žák je schopen vstoupit do fiktivní situace či prostředí a simultánně v něm improvizovat.

Žák tvoří živé obrazy samostatně či ve skupině, dokáže je krátce rozehrát či zvukově doplnit.

Žák prezentuje skupinovou práci před ostatními.

Žák si osvojuje dovednosti přednášet z paměti poetický text přirozeně, s vhodnou intonací, frázováním a rytmem.

Zásadní však pro mě bylo, zda těchto cílů mohu dosáhnout pomocí čítankových textů, zda se mezi nimi dají najít vhodné úryvky a zajímavá témata nejen k učení, ale i zkoumání lidského světa, pocitů a prožívání.

V průběhu tvorby tak vlastně vznikal komplexní balíček toho, čím lze přispět k rozvoji čtenářské gramotnosti i klíčové kompetence komunikativní. V projektu se objevují i další složky dramatické výchovy jako jsou práce s poezií, přednes nebo hlasová průprava.

Je jasné, že samotný projekt nezajistí, že po jeho absolvování budou všechny děti plynule číst, rozumět textu, skvěle přednášet a za všech okolností bezproblémově spolupracovat. Věřím však, že projekt dokáže k naplnění dlouhodobých cílů významně přispět.

10 Možnosti využití čítanky

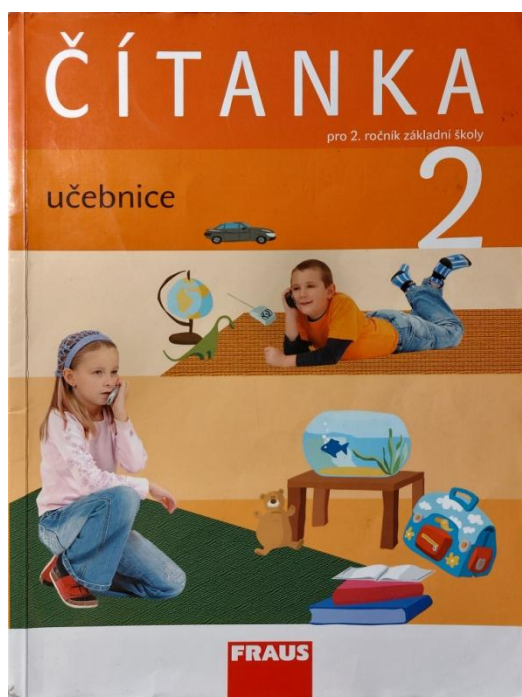
Ve svém projektu využívám texty Čítanky 2 učebnice pro 2. ročník základní školy od nakladatelství Fraus. Jedná se o školní učebnici, která se žákům zapůjčuje na začátku školního roku a na konci opět vrací škole, aby mohla posloužit dalším dětem.

A právě proto, že čítanku má každé dítě, je velice výhodné ji používat při výuce čtení. Odpadá nejen kopírování textů pro každého žáka, ale i zdlouhavé hledání vhodné látky pro vybrané téma.

Jak můžete vidět v obsahu čítanky (Příloha 13) tato čítanka zahrnuje 7 tematických celků, kterými navazuje na učebnici Prvouky. Tematické celky i jednotlivé kapitoly jsou přehledně strukturovány. Výběr textů je rozmanitý. Obsahuje jak autory a úryvky ze známých dětských knih, tak i ty méně známé. Najdeme zde poezii i prózu, literaturu krásnou i věcnou přiměřenou věku dětí. Proto v ní téměř vždy najdeme text, který lze provázat s očekávaným výstupem či tématem, na kterém s dětmi chceme pracovat. Jistě není vhodné pro žáky vybírat pouze texty z čítanky. Určitě je vhodné, aby žáci setkávali s rozmanitou škálou skutečných knih, časopisů a úryvků z nich. Žáci této třídy o to rozhodně nejsou ochuzeni. Jak jsem již zmiňovala v úvodu do praktické části, Petra často pracuje s texty i samotnými knihami, mimo to chodí společně s dětmi pravidelně do knihovny. Proto jsem si ve svém projektu mohla dovolit upustit od hledání textů v jiných knihách a využít nabídky čítanky, která je dle mého názoru velmi kvalitně zpracovaná.

K textům jsou obvykle přiřčeny otázky, rozšiřující informace či vysvětlení neznámých slov. Otázky vedou žáky k porozumění textu, hledání informací, vysuzování, interpretaci atd. K čítance učebnici je dostupný i pracovní sešit, ten však v této třídě nevyužívají. Nevýhodou práce s čítankou je, že do ní děti nesmějí psát. Využití některých čtenářských technik je tedy vyloučeno, nebo se musí řešit jinak (např. I.N.S.E.R.T., označování neznámých slov apod.).

Obrázek 1 – Čítanka 2 pro 2. ročník základní školy, nakl. Fraus 2008

11 Scénáře lekcí

V následujících podkapitolách najdeme scénáře jednotlivých lekcí. V úvodu každé lekce jsou vypsány cíle a očekávané výstupy, ty pocházejí ze 14 denních plánů (viz Příloha 1), které zase vychází z ročního plánu daného ročníku a ten vychází z ŠVP⁴. K některým OV je připsané konkrétní učivo nebo průřezová témata. Zelenou barvou jsem ve scénářích lekcí upravila ty části, které bych pro další realizaci změnila. Ze stejného důvodu jsou některé části textu přeškrtnuté, aby bylo zřejmé, jaký byl můj původní plán a co bych nyní změnila či vynechala. Každý scénář lekce obsahuje obrázek textu z čítanky, aby bylo čtenáři jasné, jak je v ní text dětem představen, jaké ilustrace ho doprovázejí a jaké otázky autoři čítanky k textu přidružili. Za scénářem lekce najdete záznam z realizace a mojí reflexi odučené lekce. Obsahuje mé postřehy ke zvoleným aktivitám a průběhu hodin.

11.1 Cesta vlakem

Literární předloha: čítanka s. 26, 27: Astrid Lindgrenová – Jedeme k babičce a dědovi (Z knihy Lotta z Rošťácké uličky. Praha, Albatros 2005. Upraveno)

Datum: 8. 9. 2022

Časová dotace: 2 x 45 min

Téma: Bezpečnost při cestování.

Cíle:

- Žák přijímá hru a její pravidla.
- Žák je schopen simultánně improvizovat za pomoci bočního vedení učitele.
- Žák se zapojuje do diskuze, sdílí s ostatními své zážitky a dokáže naslouchat ostatním.
- Žák pracuje na plynulosti a srozumitelnosti čtení.
- Žák rozumí textu a dokáže odpovědět na jednoduché otázky s oporou v textu.
- Žák spolupracuje ve skupině, podílí se na společné práci.
- Žák zná pravidla bezpečného cestování a je schopen je vyjádřit slovně i v herní situaci.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)

---

⁴ ŠEVČÍK, Martin. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Základní škola, Praha 2, Londýnská 34. [cit. 30. 10. 2023]. Dostupné z: <https://www.londynska.cz/storage/upload/svp10.pdf>

- **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
- **Nasloucháš partnerovi při komunikaci.** (naslouchá partnerovi při komunikaci)
- **Souvisle vyprávíš o svých zážitcích.** (na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev)

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

- **Dodržuješ pravidla chování v dopravních prostředcích.** (uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných)
  - **učivo:** pravidla silničního provozu rizikové situace v dopravě
- **Podílíš se na vytváření společenství třídy a dodržuješ společně domluvená pravidla.** (se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel)
  - **učivo:** základní pravidla chování a jejich smysl (bezpečná cesta do školy, dopravní prostředky)

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Tvořivě pracuješ na společných úkolech.** (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)

Pomůcky: štítky se jmény dětí, čítanka, triangl, přesýpací hodiny 10 min

1. SEZNÁMENÍ, PRAVIDLA (7 min)

mluví jen jeden; hlásíme se; soustředíme se na práci a na pokyny; snažím se práci splnit co nejlépe; spolupracuje každý s každým

2. ROZHÝBÁNÍ – na barvy (5 min)

Představte si, že podlaha je čtverec a my jsme barvičky. Každý z vás je nějaká barva, může to být třeba vaše nejoblíbenější. Každá barvička chce pomalovat úplně každý kousek čtverce. Budeme se pohybovat tímto prostorem a je důležité, aby se nám barvičky nesmíchaly, to znamená, že je potřeba dávat velký pozor, abyste do sebe vzájemně nenarazili. Bude taky výhodné, pokud to zvládnete úplně v tichosti, protože já vám budu různě měnit zadání.

- puntíky (skoky)
- dlouhé tahy štětcem (dlouhé kroky)
- tenké čáry fixem (chůze po špičkách)

Čtvrtku máme celou pomalovanou a podívejte, jak je krásně barevná. To se nám povedlo. Je tady nějaká barvička, které se podařilo nesmíchat se s žádnou jinou? To znamená – je tady někdo, komu se podařilo do nikoho nevrazit? Komu se tentokrát nepovedlo, nevádí, příště to zkusíme lépe. Kdo už někdy maloval temperami nebo vodovkami, tak určitě ví, co vznikne za barvu, když se smíchá hodně barev dohromady – taková ošklivá šedo-hnědo-černá, a to my nechceme, my chceme, aby každá barva hezky vynikla.

Zklidnění: Ted' už nejste barvy, jste zase děti. Udělejte si kolem sebe místo, abyste se mohli protáhnout. Nádech, výdech, na chvíli si zavřete oči.

3. SOCHY (10 min)

Stále máte zavřené oči. Vzpomeňte si na dopravní prostředek, kterým jste v létě cestovali a až řeknu „ted“ vytvořte živý obraz – sochu toho dopravního prostředku. 3 – 2 – 1 – ted! Koho se dotknu, nebude říkat, co je za prostředek, ale na chvíli se rozhýbete a ukážete, jak se pohybuje nebo jak se na něm vy pohybujete a případně jaký vydává zvuk.

4. PŘESEDNE SI TEN (8 min)

Kruh – přisedne si ten, kdo v létě cestoval: autem/letadlem/na kole/koloběžce/autobusem/lodí/tramvaji/metrem/VLAKEM

Přisedne si ten, kdo ještě nikdy nejel vlakem.

5. SIMULTÁNNÍ NARATIVNÍ PANTOMIMA (10 min)

Hra na cestu vlakem – simultánní pantomima, vysvětlíme dětem, že je důležité, aby opět (stejně jako při hře na barvičky) byli každý sám za sebe, aby na sebe nereagovali a nemluvili na sebe navzájem, aby si zkusili představit, že jsou tam sami.

Učitel z bočního vedení:

Přijdu na nádraží, pozdravím paní u pokladny a koupím si jízdenku do Prahy. Čekám na nástupišti – vyhlížím vlak, ale nejede... á už jede – vítr mi fouká do tváře, vlak brzdí a hrozně nahlas to píská, až si musím zacpat uši. Vlak zastavil, dveře se otevřely, jsou tam vysoké schody. Hledám místo, žádné nemohu najít... á tady je jedno. A vlak už se rozjel, dívám se z okýnka a mávám na lidi venku. Jedeme, jedeme a jsme na další zastávce, ale tady ještě nevystupujeme. Vlak se zase rozjel a jak se dívám z toho okýnka, začíná se mi chtít spát... pomalu se mi klíží oči, jsou pořád těžší a těžší až nakonec usnu. Najednou to se mnou trhne! „Praha – Hlavní

nádraží“ (pronesu se zacpaným nosem) A jéjé, jsme na zastávce, kde musíme vystoupit, honem honem rychle z vlaku ven. Ufff... stihli jsme to. Průvodčí zapíská a vlak odjíždí. Dobře to dopadlo.

6. DISKUZE V KRUHU (5 min)

Už se vám někdy stalo, že jste zapomněli vystoupit? Co jste dělali? Víte, jak byste měli postupovat, když někam pojedete s paní učitelkou a zapomenete vystoupit? Jaká pravidla je potřeba dodržovat, když někam jedete se třídou MHD? – diskutujeme

My si teď v čítance přečteme jeden příběh o dětech, které taky cestovaly vlakem, ale ony na rozdíl od vás nevěděly, jak se chovat při cestování a málem to skončilo velkým malérem.

PŘESTÁVKA

7. INDIVIDUÁLNÍ ČTENÍ (15 min)

Děti si ve třídě najdou místo, jaké chtějí a nalistují si v čítance stranu 26.

Než začneme číst, podívejte se na obrázek a zkuste se zamyslet nad tím, kdo jsou asi ti lidé. Má někdo nějaký nápad? – děti zkouší vysuzovat, učitel zatím neprozrazuje.

Budete si každý číst svým tempem buď potichu v hlavě, nebo šeptem. Já vás postupně všechny obejdu, a když u vás budu, dotknu se vás a vy mi budete chvíli číst nahlas. Když se stane, že už budete mít přečteno, ale já ještě budu obcházet ostatní děti, zůstanete na svém místě, abyste nikoho nerušili, a připravíte si odpovědi na otázky, které jsou v čítance na straně 27 (ukážeme si, které to jsou). Dokud neuslyšíte cinknutí trianglu a já vám neřeknu, tak je potřeba, abyste byli potichu a nerušili ostatní.

Když učitel prochází mezi dětmi, poznamená si, které děti jsou na dobré čtecí úrovni, Ti poté budou tvořit základ skupinové práce.

8. ODPOVĚDI VE SKUPIÁCH (10 min)

Děti rozdělíme do skupin po 4–5 dětech tak, aby v každé skupině byl alespoň jeden zkušený čtenář (to jsme mohli vyzpozorovat během předchozí aktivity).

Vaším úkolem bude společně ve skupině odpovědět na všechny otázky, je důležité, aby všichni členové skupiny odpovědím rozuměli – pomozte si navzájem najít v textu to místo, kde se o tom píše, vysvětlit si a zdůvodnit si, proč si myslím, co si myslím. Otázek je celkem 5 – takže každý člen skupiny mi poté odpoví, na jednu otázku – to si ve skupině rozdělíte, kdo na co bude odpovídat. Na přípravu máte 10 min – až se přesypou hodiny.

Následně s dětmi ústně probereme otázky (nejen) z čítanky:

1. Kam jely děti s maminkou? Proč jely vlakem?
2. Proč děti vystoupily?
3. Přečti, co řekl tatínek dětem před odjezdem?
4. Proč maminka plakala?
5. Co všechno se dětem mohlo stát?
- (6. Kdo tedy byl pán na obrázku? Kde se o tom píše?)

9. PLNÁ HRA – UZAVŘENÍ (20 min)

Učitel shrne, co všechno jsme dnes dělali a o čem jsme četli. Děti zůstávají ve stejných skupinách.

Učitel znovu přečte poslední odstavec z textu:

Maminka se dala do pláče a průvodčí a ta paní, co nám pomohla otevřít dveře, nás hubovali. Ačkoliv, proč nás ta paní hubovala, když nám právě ona pomohla ven?

Vaším úkolem do skupiny teď bude zahrát nám tuto situaci, ale navíc ještě zahrát, jak to mohlo pokračovat, jak to ti dospělí dětem vysvětlili a jestli děti pochopily, proč je tak hubují. To znamená, že tam bude maminka, bude tam průvodčí, bude tam paní, co pomáhala dětem otevřít dveře a děti.

Scéna začíná tím, co jsem teď přečetla.

11.1.1 Záznam z realizace a reflexe

Jednalo se o moji první hodinu s těmito dětmi. Mým osobním cílem tedy bylo především seznámit se s dětmi, zjistit jak jsou na tom s úrovní čtení i schopnostmi v oblasti dramatické výchovy. Na úvod jsem chtěla vybrat nějaký středně dlouhý text a poslechnout si děti jak čtou, abych si udělala obrázek o jejich současných schopnostech a zároveň vidět, jak jsou zkušení i z pohledu dramatické výchovy. Na počátku byl tedy výběr textu. Cesta vlakem mi přišla pro začátek jako dobré a zároveň jednoduché téma, ke kterému mě ihned napadaly konkrétní aktivity, hry a motivace. Bylo ještě krátce po prázdninách, takže se na cestování dalo hezky navázat. Původně zamýšlená lekce měla dvě části, první hodina byla dramaticko výchovná a druhá pouze čtecí. Dramaticko výchovná měla sloužit jako motivace pro následnou hodinu čtení, avšak po realizaci jsem koncept značně upravila a nové části označila zelenou barvou.

Paní učitelka Petra mě na začátku dětem představila a řekla, jak bude probíhat naše spolupráce. Děti jsem si pozvala na patro, kde jsme si sedli do kruhu. Požádala jsem je, aby se mi představily. Poté jsem měla připravené štítky s jejich jmény, a když jsem jim je rozdávala, zkoušela jsem, jestli už si je pamatují.

Ptala jsem se dětí, jaká pravidla nejen při dramatu používají s paní učitelkou Petrou – zaznělo: mluví jen jeden, hlásíme se, „neděláme blbosti“ – na což jsem se ptala, co to znamená a shrnuli jsme to slovy, že posloucháme zadání k práci a snažíme se ho splnit. Dále jsme si řekli, že všichni spolupracují se všemi.

Hned při úvodní aktivitě (chůze prostorem) se ovšem na některá pravidla zapomnělo. Děti do sebe poměrně často narážely, tomu se smály a slovně na sebe reagovaly. Samozřejmě se to u takto malých dětí dá předpokládat, snažila jsem se je tedy v rámci motivace barvami jemně korigovat a připomínat pravidla. Do přípravy jsem zelenou barvou přidala část, kterou bych při příští realizaci využila v reflexi této aktivity.

Mezi živými obrazy (dále jen ŽO) dopravních prostředků se nejčastěji objevovala auta, ale i letadlo, kolo, koloběžka, jednou se také objevila loď (trajekt). Vlak se neobjevil ani jednou, ale při další aktivitě (Přesedne si ten) se ukázalo, že děti cestovaly i vlakem. Na výzvu „přesedne si ten, kdo ještě nikdy nejel vlakem.“ – si nepřesedl nikdo, všechny děti cestu vlakem už někdy zažily.

Děti byly doposud celkem neklidné, dodržování pravidel jim moc nešlo, ale při narativní pantomimě už nekázeň u některých dětí začala dosahovat mého vrcholu trpělivosti. Nakonec jsem aktivitu musela přerušit a jednoho z chlapců po opakovaných výzvách a upozorněních poslat z patra dolů, kde byla paní učitelka Petra. Tento krok zafungoval nejen pro onoho chlapce, ale i pro ostatní děti, které se následně opravdu výrazně zklidnily. Nicméně mě to mrzelo, byla jsem zklamaná nejen z toho, že hodina neběží podle mých představ, ale i proto, že neustálým napomínáním a přerušováním aktivit se kazí požitky ze hry i pro děti, které pravidla dodržují. Po skončení lekce jsem to konzultovala s Petrou, která mě podpořila a

souhlasila s mým řešením. Tento chlapec je obecně dost svérázný a s dodržováním pravidel má potíže i v jiných hodinách. Petra mě podpořila v tom, že je potřeba mu jasně nastavit hranice. On se těchto aktivit účastnit chce, protože ho baví, takže když jsem ho vyloučila, bylo vidět, že je mu to dost líto, ale zároveň si myslím, že je dobře, že jsem byla důsledná a tento krok opravdu učinila, když jsem mu tím vyhrožovala. Následující aktivita už bylo společné čtení, kterého se tento chlapec účastnil s námi, a bylo vidět, že se opravdu snaží.

V původní přípravě bylo společné čtení a vyvolávání losem. Tzn. všechny děti sledují text očima, ukazují si prstem nebo záložkou a já vždy po několika větách vyvolám někoho jiného, kdo pokračuje. Ráda při výuce používám lístečky se jmény dětí. Vždy je zamíchám a otočím jmény dolů, poté místo vyvolávání těch, co se hlásí, otáčím náhodně postupně lístečky se jmény dětí. Zajistím tak, že během hodiny vyvolám všechny děti a děti zároveň vědí, že musí dávat pozor, protože mohou být kdykoliv vyvolány. V této třídě jsem místo lístečků používala dřevěné špachtle, které Petra využívá při zasedacím pořádku nebo při dělení dětí do skupin. Dívky má jednou barvou a chlapce jinou, takže je jednoduše může rozdělovat i podle genderu a zajistit tak třeba, aby v každé skupině bylo stejné zastoupení obou pohlaví.

Společné čtení bylo jedno velké fiasko. Přestože jsem děti upozorňovala, že musí celou dobu sledovat text očima, poslouchat toho, kdo čte, aby se neztratili, neustále se někdo ztrácel a celé čtení se velmi, velmi táhlo. S Petrou jsme mezi dětmi běhaly a ukazovaly jim, kde čteme. Dost mě to překvapilo, protože v minulosti jsem takto se svou třídou četla často. Ano, samozřejmě se stávalo, že se někdo sem tam ztratil, ale ne v takové míře jako nyní. Petra mi pak řekla, že to pro ně bylo poprvé, co takhle četli všichni dohromady. To mě překvapilo, ale vysvětlovalo to, proč to vlastně vůbec nefungovalo. Tím, jak se děti často v textu ztrácely, se celá aktivita vlekla a bylo vidět, že děti vyčerpala. Otázky jsme taktéž zodpovídaly v lavicích, takže nakonec to bylo celé velmi dlouhé a statické. Pochopila jsem, že tohle tedy nefungovalo a pro příště musím zvolit jinou metodu. Proto jsem tuto část v přípravě úplně změnila.

Petra to obvykle dělá tak, že si děti najdou jakékoliv místo ve třídě a čtou si potichu. Ona je během hodiny postupně všechny obejde a každý z nich jí čte chvilku nahlas. Ona si tak k sobě dělá poznámky o tom, jak na tom děti jsou. Tak bych to pro příště udělala také. Zároveň bych už dopředu zadala, že kdo už bude mít dočteno, zkusí si připravit odpovědi na otázky, které jsou popsány v čítance.

Poté bych mohla děti rozdělit do skupin, ve kterých by společně diskutovaly o správných odpovědích na otázky. V menších skupinách by mohla být větší šance, že se chytí i děti, které mají zatím se čtením potíže a že jim zkušenější čtenáři pomohou se v textu zorientovat a najít v něm správnou odpověď. V zadání do skupiny by také bylo, že každý člen skupiny následně odpoví na jednu z otázek – tím bych zajistila, aby se zapojily všechny děti.

Následně bych se ptala třídy na jednotlivé otázky, děti by byly stále ve skupinách a každé skupině bych dala prostor, aby na otázku odpověděly.

Důsledkem nezdařilého společného čtení bylo, že na otázky k textu dokázal správně odpovědět jen málokdo ze třídy. Bylo vidět, že drtivá většina třídy vůbec nemá ponětí, o čem se četlo. Hlásily se stále ty stejné děti – pokročilejší čtenáři.

Přemýšlela jsem nad formou reflexe. Nejdříve mě napadlo, že by děti mohly jen napsat krátký vzkaz – odpověď na poslední otázku z textu („Ačkoliv, proč nás ta paní hubovala, když nám právě ona pomohla ven?“) tak bych zjistila, zda děti text pochopily. Nakonec mi ale přišlo lepší po dlouhém sezení zase děti zvednout a dát jim prostor, aby si to, co si doposud pouze představovaly, zkusily zahrát.

Díky této lekci jsem si udělala obrázek o schopnostech dětí, o jejich úrovni čtení i schopnostech v dramaticko-výchovných metodách a technikách. Ve třídě je přibližně 5 velmi dobrých čtenářů a pak asi tři velmi slabí čtenáři. Zbytek je takový průměr odpovídající schopnostem dítěte ve druhé třídě. Co se týká DV bylo vidět, že s dětmi nedělám nic, co by ještě nezažily, ale dělá jim velký problém dodržování pravidel. To se týká ale i fungování v lavicích, neustále někdo vykřikuje, jeden mluví přes druhého. Na tomto budu chtít s dětmi zapracovat.

Obrázek 2 – Text k lekci *Cesta vlakem* z *Čítanky 2*, nakl. Fraus 2008

Jedeme na výlet
Astrid Lindgrenová
Jedeme k babičce a dědovi

Když přijde léto, jezdíme s maminkou k babičce a dědovi na venkov. Jezdíme vlakem, protože maminka neumí řídit auto.
„Musíte být ve vlaku hodní, aby s vámi maminka neměla potíže,“ řekl nám letos před odjezdem tatínek.
Byli jsme v malém kupé skoro sami. Seděl s námi jenom jeden starý pán; byl jediný, kdo se tam kromě nás vešel.
Potom přišel průvodčí a proštípl nám lístky. Měla ho jenom maminka, Jonáš, Lotta a já jezdíme ještě zadarmo, bez lístků.
Ze začátku jsme seděli klidně a dívali se z okna, ale potom nás to přestalo bavit. Jednou, když vlak zastavil ve stanici, napadlo Jonáše, že bychom měli oba, on a já, vystoupit a nadýchat se trochu čerstvého vzduchu.
Nemohli jsme otevřít dveře, až nám pomohla jedna paní.
„Vystupujete opravdu na téhle stanici?“ zeptala se.
„Ano,“ řekli jsme.
Protože jsme opravdu vystupovali, ale potom jsme chtěli znovu nastoupit, to se rozumí.
Když jsme se dostali z vlaku, šli jsme až dozadu k poslednímu vagonu. Těsně předtím, než se měl vlak znovu rozjet, jsme nastoupili do posledního vozu a procházeli celým vlakem, až jsme došli k našemu kupé. Když jsme se k němu blížili, viděli jsme maminku a tu paní, která nám pomohla s dveřmi, jak stojí a dohadují se s průvodčím.
A maminka křičela: „Musíte zastavit vlak, protože mi vystoupily děti!“
Ale právě v tom okamžiku jsme přišli a Jonáš řekl: „Jenže pak jsme zase nastoupili!“

Zeptáme se děti: Co je to jízdenka? Kde všude ji potřebujeme? Co se může stát člověku, který jízdenku nemá vůbec, anebo ji nemá řádně označenou?

26

Maminka se dala do pláče a průvodčí a ta paní, co nám pomohla otevřít dveře, nás hubovala. Ačkoliv, proč nás ta paní hubovala, když nám právě ona pomohla ven?

Z knihy *Lotta z Roštěcké uličky*. Upraveno. Ilustrace Andrea Tachezy

- Kam jely děti s maminkou? Proč jely vlakem?
- Proč děti vystoupily?
- Přechti, co řekl tatínek dětem před odjezdem.
- Proč maminka plakala? Co všechno se mohlo dětem stát?

Rodan Geriš
Rosnička

Přátelé potkali rosničku,
nesla si na zádech krosničku.

Kamže tu krosničku nesu?
Do Tater, k Štrbskému plesu!

Onehdy říkala jepice,
že je tam zdrávo pro plíce.

Splním si přání odvěké
skřehotat v horách bre ke ke!

Z knihy *Přeběhlo hejno blech z jezevce na lišku*
Ilustrace Štěpán Batoušek

- Co znamená, že je tam zdrávo pro plíce?
- Pokus se vysvětlit význam slov *odvěký* a *krosnička*.
- Vyhledej v básni slova, která se rýmují.
- Kam jezdíš na výlety ty?

Tatry, pohorí na severu Slovenska a v Polsku; v básni **Vysoké Tatry** (nejvyšší); **Nízké Tatry** na středním Slovensku; **pleso**, horské jezero; **jepice**, hmyz, který žije velmi krátce

27

11.2 Kuřátko a obilí

Literární předloha: čítanka s. 12, 13: František Hrubín/Zdeněk Miler – Kuřátko a obilí (z knihy Kuřátko a obilí. Praha, Albatros 1994)

Datum: 15. 9. 2022

Časová dotace: 2 x 45 min

Téma: Co můžu dělat, když se ztratím? Kdo nebo co mi může pomoci?

Cíle:

- Žák přijímá hru a její pravidla.
- Žák se zapojuje do diskuze, sdílí s ostatními své zážitky a dokáže naslouchat ostatním.
- Žák pracuje na plynulosti a srozumitelnosti čtení poetického textu.
- Žák rozumí poetickému textu a dokáže se v něm orientovat.
- Žák čte v roli, snaží se hlasem a pohybem vyjádřit obsah textu, dodržuje rytmus poetického textu.
- Žák se aktivně podílí na společném třídním výstupu.
- Žák se pomocí obrázků a textu seznamuje s neznámějšími obilovinami rostoucími na poli.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)
  - **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
- **Nasloucháš partnerovi při komunikaci.** (naslouchá partnerovi při komunikaci)
- **Souvisle vyprávíš o svých zážitcích.** (na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev)

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

- **Dodržuješ pravidla chování v dopravních prostředcích.** (uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných)
  - **učivo:** pravidla silničního provozu rizikové situace v dopravě
- **Podílíš se na vytváření společenství třídy a dodržuješ společně domluvená pravidla.** (se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel)
  - **učivo:** základní pravidla chování a jejich smysl (bezpečná cesta do školy, dopravní prostředky)

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Tvořivě pracuješ na společných úkolech.** (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)

Pomůcky: triangel, čítanka, obrázek nebo postavička kuřátka (např. z velikonoční dekorace), obrázky jednotlivých obilnin a text rozdělený podle barev

1. PŘIVÍTÁNÍ + SOCHY NA STATKU (5 min)

Třída je teď statek, než napočítám do 5, staň se něčím, co můžeme vidět na statku, vytvoř sochu (počítám pomalu 1 – 5 – štronzo) – koho se dotknu, řekne, čím je

2. STATEK – zvuky (5 min)

~~Ted' to změním, než napočítám do 5, vymysli v hlavě zvuk, který můžeme slyšet na statku, třeba ti pomůže, když si vzpomeneš, co všechno jsme tady před chvílí mohli vidět.~~

~~Děti vydávají zvuky~~

Ted' si poslechneme, jak to na tom statku zní. Já vás postupně budu obcházet, a koho se dotknu, začne vydávat zvuk toho, co předváděl. A ten zvuk budete dělat pořád, dokud se vás znovu nedotknu, to bude pokyn proto, aby zvuk utichl. K tomu se budou přidávat další a další zvuky. Takže když si necháte zavřené oči, možná si opravdu za chvíli budete připadat, jako byste na tom statku stáli. Pokud někdo dělal sochu něčeho, co žádné zvuky nedělá, může si vybrat jakýkoli jiný zvuk, který můžeme na statku slyšet.

3. HRA NA STATKÁŘE A ZTRACENÉ ZVÍŘÁTKO (10 min)

Určí se jeden statkář a ostatní jsou zvířátka na statku (každé kolo jiná zvířátka – krávy, prasátka, kachny,... poslední budou kuřátka). Statkář chvíli pozoruje svá zvířátka, ale pak musí odejít, protože ho volá statkářka (odejde na chvíli za dveře) a mezitím se mu jedno zvířátko ztratí (jedno z dětí se schová na patro). Když se statkář vrátí, musí poznat, které zvířátko (jméno dítěte) se ztratilo.

4. KRUH SDÍLENÍ A ZÁSADY BEZPEČNOSTI (25 min)

Sedneme si do kruhu a povídáme si o tom, kdo se už někdy ztratil (děti si své zážitky poví nejdříve ve dvojicích, poté vyvoláme jen pár dětí). *Dokážete si vzpomenout, jak jste se cítili? Co jste dělali, když jste zjistili, že jste se ztratili?*

Příležitostně se dětí doptáváme: kdo nebo co jim pomohlo; na koho se mohou obrátit; prevence – na co si dát pozor, abych se neztratil/a; jaká jsou pravidla, když někam cestujeme jako třída MHD (návaznost na minulou hodinu)?

Představte si, že něco takového se jednou stalo i na našem statku jednomu ze zvířátek (v ruce držím zatím schované kuřátko) – dávám si ho k uchu „pípípípí“ – otevřu dlaň – Stalo se to tomuto malému kuřátku. Asi nedávalo pozor, nehlídalo si maminku a najednou se ztratilo. Najednou zjistilo, že už vůbec není na statku, ale že je někde venku mezi poli a vůbec neví, kudy kam. No a co se s ním tedy stalo a jak to s ním dopadlo, to si teď přečteme v čítance.

PŘESTÁVKA

5. ČTENÍ v lavicích (15 min)

Společně si přečteme básničku a po jednotlivých slokách si říkáme, co jsme se právě dozvěděli, aby se děti v básničce zorientovaly. Přitom si zároveň ukazujeme obrázky jednotlivých obilnin – oves, ječmen, žito atd.

Po přečtení básničky se s dětmi zaměříme na ztvárnění jednotlivých „postav“ příběhu. Necháme děti pojmenovat, jakou mají postavy náladu, a zkusíme je nechat procházet prostorem v této náladě. Se ztvárněním postav si hrajeme – jak asi chodí kuřátko? jak stojí oves? jak by se tvářil, kdyby měl obličej? Využijeme např. formou ŽO s rozehráním.

6. DIVADLO (20 min)

Rozdělím děti podle barevného návrhu v čítance (růžová – pšenice, sv. zelený oves, apod. Rozdělím takto úplně všechny děti, tzn., že každá role bude mít nejméně 2 děti v zastoupení. Rozdám dětem lístečky s textem (viz Příloha 3), obrázkem a příslušnou barvou. Několik dětí, které již dobře čtou, si vezmou roli vypravěče (červená – má nejvíc textu, Ti budou číst přímo z čítanky, aby mohli zároveň sledovat i texty ostatních). Já vstoupím do role kuřátka (žlutá) a taktéž budu číst přímo z čítanky, aby věděla, kdy na koho reagovat. Celou básničku si takto nejdřív jednou/dvakrát pouze přečteme a poté se ji pokusíme takto přehrát i s pohybem. Ve třídě se rozestavíme tak, jak by to mohlo mezi poli vypadat a také si řekneme, kde se nachází statek, kam se bude kuřátko vracet.

7. REFLEXE (10 min)

Pocity kuřátka a moje pocity, když jsem se někdy ztratil/a. Vím, co bych dělal/a, kdybych se ztratil/a?

Jak se mi četlo v roli?

Obrázek 3 – Text k lekci Kuřátko a obilí z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008

V sousedství

František Hrubín
Kuřátko a obilí

■ Jak to bylo, pohádka?
Zabloudilo kuřátko
za zahradou mezi poli.
Pipá, pipá, nožky bolí.

Ve vysokém obilí
bude večer za chvíli.
■ „Povězte mi, bílé ovsy,
kudy vede cesta do vsi?“

■ „Jen se zeptej ječmene,
snad si na to vzpomene.“

■ Kuře bloudí mezi poli,
pipá, pipá, nožky bolí.

■ „Pověz, milý ječmínku,
jak mám najít maminku?“

■ Ječmen syčí mezi vousy:
■ „Ptej se pšenice, vzpomenu si!“

■ Kuře pipá u pšenice,
nevědí však také nic.
■ „Milé kuře, je nám líto,
ptej se žita, poví ti to!“

■ Kuře hledá žitné pole,
ale to je dávno holé.
A na suchá strniška
vítr tiše zapíská:

strniško, pole po pokosení obilí; zbytky stébel, které vyčnívají po pokosení ze země

12

■ „Vždyť jsi doma, za chalupou.
Slyšíš? V stáji koně dupou,
kocour ve stodole vrní –
a tvá máma za vraty
zob, zob, zobá bílé zrní
s ostatními kuřaty.“

■ „Děkuji ti, žitné pole!“

■ „Pozdravuj tam ve stodole!“

■ „Koho, milé poličko?“

■ „Žrno i to zrníčko.
Ať se ke mně zjara hlásí,
vychovám z nich nové klasy.“

■ A tak mámu zakrátko
našlo také kuřátko.

Z knihy Kuřátko a obilí
ilustrace Zdeněk Miler

■ Kde zabloudilo kuřátko?
■ Jak asi bylo daleko od domova?
■ Proč hledalo cestu domů?
■ Koho se ptalo, kudy se dostane
k mamince?

■ Rozdělte si role (■ vypravěč, ■ kuřátko, ■ ovsy, ■ ječmen, ■ pšenice, ■ vítr, ■ žitné
pole) a básničku znovu přečtěte. Snažte se hezky vyslovovat, třeba jako herci.

Osobě, která nám něco vypráví (např. příběh, pohádku aj.), říkáme **vypravěč**.

13

11.2.1 Záznam z realizace a reflexe

Když se minulý týden dětem poprvé dostala do rukou tato čítanka, měly možnost si ji celou prohlédnout. Hodně dětí se zastavilo na dvojstránce s básničkou o kuřátku a všimla jsem si, že si děti ve třídě mezi sebou říkají, na jakou stránku se mají podívat. Zřejmě je zaujaly ilustrace Zdeňka Milera. Zároveň byl stále ještě začátek školního roku, který se pojí se zásadami o bezpečnosti např. při společném cestování MHD s třídou, takže téma „co dělat, když se ztratím“ se nám k tomu také pěkně hodilo.

Počáteční motivace, hra na sochy děti nadchla. Bylo vidět, že je to baví, ale zároveň byly ještě dost roztěkané a nesoustředěné. Proto jsem přidala pokyn „zavřete si oči“. To je výrazně zklidnilo, ačkoliv se samozřejmě občas někdo díval. Mezi sochami zvířátek se objevilo třeba i mlýnské kolo, traktor nebo mrkev. Když jsem děti vybídla, abychom teď zkusily dělat zvuky, které můžeme na statku slyšet, většinou děti vydávaly zvuky toho, co před tím předvedly jako sochu, pouze „mrkev“ namítala, že mrkev přeci žádné zvuky nedělá. Proto jsem připomněla, že to samozřejmě může být i jiný zvuk, který na statku můžeme slyšet. Vlastně mi přijde, že není potřeba trvat na tom, aby vydávali zvuk něčeho jiného. Proto jsem v přípravě slovní pokyn upravila zeleně.

U kruhu sdílení bylo vidět, jak moc to děti potřebují – vyprávět a sdílet s ostatními své zážitky. Bylo to hezké povídání. Všimla jsem si ale, že je pro děti dost těžké popsat nějak konkrétně své pocity. Popisovaly hlavně tu situaci. Na to jsem se musela hodně doptávat. Jak se cítily? Zaznívalo, že „strašně/ hrozně“. Ptala jsem se tedy, co přesně znamená „strašně“? Co se v nich odehrávalo? Na to děti odpovídaly, že brečely, že jim bylo smutno a že měly strach. Také jsme si povídali o tom, co by měli v takovou chvíli udělat, co nebo kdo by jim mohl pomoci. Tím, že už všechny děti mají mobilní telefon, tak většinou říkaly, že by zavolaly mamince/tatínkovi. Ale bavili jsme se i o tom, koho jiného by mohli oslovit. Jedna holčička říkala, že jí maminka poradila, aby v případě nouze oslovila nějakou maminku s kočárkem, že ty bývají věrohodné. Ptala jsem se dětí, co je potřeba znát z paměti v případě, že by u sebe telefon neměly – jméno a příjmení, adresu, ideálně aspoň jedno telefonní číslo. Co dělat, když se jim ztratí třída nebo zapomenou vystoupit z tramvaje apod.

U prvního kola čtení bylo vidět, jak velké jsou výkyvy mezi dětmi v úrovni čtení. Některá slova obzvláště dělala dětem problém (i u následného čtení při dramatizaci) – např. slova: ovsy, vzpomene, pověz, vzpomenou, pšenic, strniska, v stáji, zjara). Uvědomila jsem si tak, že básnička není vůbec jednoduchá. Jsou tam slova, která pro děti nejsou známá nebo je zkratka nepoužívají (do vsi; mezi vousy; holé; strniska; zjara; klasy) a navíc je to těžké na představivost. Asi v tom velkou roli hraje i básnický jazyk. S tím jsem tedy trochu počítala, a proto jsem si připravila obrázky jednotlivých přírodnin, aby si to děti dovedly aspoň trochu představit. Přesto jsem po prvním čtení cítila, že tam chybí porozumění. Děti dost ztrácely pozornost. Proto jsem podruhé básničku přečetla jen já sama – plynule, pomalu s přednesem a u toho jsem ukazovala obrázky.

Zajímavé bylo, že když jsem řekla, že si to teď zkusíme zahrát jako divadlo. Dětem se do toho nějak nechtělo. Nevím, jestli se styděly nebo bály čtení, nebo už byly unavené, ale musela jsem je hodně motivovat. Dost pomohlo, když jsme společně vymýšleli, kde se co nachází. Ukázali jsme si, kde se asi nachází ten statek (za dveřmi na chodbě) a kde je které pole (to byla hnízda z lavic) a kde je vítr (nahore na patře na nás volal dolů), vypravěči stáli před tabulí. Na začátku chtěli být všichni kuřátko, takže když jsem jim řekla, že kuřátko budu já, bylo sice vidět zklamání, ale jsem ráda, že to tak bylo, protože to by se pak musely o kuřátko prostřídat všechny děti, aby nebyly smutné. Rozdělení rolí jsem tentokrát nedělala losem, ale předem jsem věděla, kdo bude mít ty nejtěžší pasáže a pak jsem to vzala podle toho, jak se děti hlásily.

Pro příště bych se určitě více věnovala ztvárnění jednotlivých postav – jak mluví vítr, jak syčí ječmen, jak stojí pšenice apod. Tím, že byl text pro děti náročný, soustředili jsme se víc na jeho správné přečtení a porozumění textu, ale už jsem se tolik nezaměřovala na divadelní dovednosti. Přitom by se to určitě dalo spojit. Porozumět textu bychom se učili přes ztvárnění jednotlivých postav, otázky by zůstaly stejné. Připsala jsem tuto část do přípravy zeleně.

V závěrečné reflexi jsem se ptala na srovnání pocitů kuřátka a jejich vlastních, když si vzpomenou na situaci, kdy se ztratily. A kdo nebo co by ve skutečném životě mohl být ten „vítr“, který by jim pomohl? Také jsem se ptala, jaké bylo čtení v roli. Děti říkaly, že je to bavilo. Že je to bavilo víc než jen čtení v čítance. Některé děti říkaly, že to pro ně bylo těžké poznat, kdy mají číst.

Znovu jsem si uvědomila, že děti v tomto věku potřebují vše hodně konkrétní a musím klást důraz na to, aby měli podmínky pro lepší koncentraci. Po skončení lekce za mnou ještě během přestávky děti chodily a cítila jsem, že tato lekce nám mimo jiné pomohla k bližšímu vztahu mezi mnou a dětmi. Řekla bych, že to je ale častý „vedlejší“ účinek dramaticko-výchovných aktivit.

11.3 Vlk a Karkulka (recitační hodina)

Literární předloha: čítanka s. 24: František Hrubín – Červená karkulka (z knihy Dvakrát sedm pohádek. Praha, Albatros 2002.)

Datum: 13. 10. 2022

Časová dotace: 2 x 45 min

Téma: O Červené karkulce

Cíle:

- Žák se seznamuje se zásadami dobrého recitačního výkonu. Zkouší tyto zásady uplatňovat při svém výstupu.
- Žák pracuje na plynulosti a srozumitelnosti čtení poetického textu.
- Žák rozumí poetickému textu a dokáže odpovědět na jednoduché otázky s oporou v textu.
- Žák spolupracuje ve dvojici, aktivně se podílí na společné práci.
- Žák čte v roli, snaží se hlasem a pohybem vyjádřit obsah textu, dodržuje rytmus poetického textu.
- Žák se aktivně podílí na společném třídním výstupu.
- Žák si dle svého uvážení vybere text k recitaci a připravuje se na třídní kolo soutěže.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)
  - **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
- **Přednášíš z paměti ve správném frázování a tempu vhodné literární texty.** (přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku)
  - **učivo:** recitace, přednes vhodných literárních textů
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – cvičení schopností zapamatování.
- **Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a přací a vyslovuješ je se správnou intonací.** (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)
  - **učivo:** věty oznamovací, rozkazovací, tázací, přací, intonace, přízvuk

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Všímáš si svých spolužáků a nabídneš jim přiměřenou pomoc.** (reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc)
  - **učivo:** zájem o druhé
- **Tvořivě pracuješ na společných úkolech.** (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)
- **Vyjadřuje city v jednoduchých situacích. (pozn.: jedná se o průběžně naplňovaný výstup)**
  - **učivo:** základní lidské city

Pomůcky: něco červeného (ideálně čepici) jako kostýmní znak pro Karkulku a kostýmní znak pro vlka (např. šedá kožešinová vesta), nakopírované a rozstříhané básničky pro děti

1. PŘIVÍTÁNÍ, ÚVOD (2 min)

Za 3 týdny se koná „LONDÝNSKÁ RECITUJE“. Co to je? Jak to probíhá? Ukážeme si, jak na to – budeme si hrát s jednou básničkou. Potom si vybere každý svojí básničku, kterou se naučí, a příští týden si dáme třídní kolo. Paní učitelka pak vybere 3 žáky, kteří půjdou reprezentovat třídu do školního kola.

2. UKÁZKA – JAK NE (4 min)

Recitujeme s Petrou ve dvojici text od Františka Hrubína – Červená karkulka. Záměrně ale děláme to, co by se při přednesu dělat nemělo – mluvíme potichu, díváme se do země nebo naopak všude okolo, mluvíme moc rychle, nevíme, co s rukama, vynecháváme text apod.

Petra má červený svetr, bude hrát Karkulku, já mám šedou chlupatou vestu – jsem vlk.

Po našem výkonu se dětí ptáme, jak se jim to líbilo? Co by nám poradily, abychom zlepšily a proč.

3. UKÁZKA – JAK ANO (4 min)

Po druhé to zkusíme tak nejlépe, jak dovedeme.

Poté se opět dětí ptáme, jak se jim to líbilo. Za co by nás pochválily, co se nám povedlo, co je zaujalo a jestli by nám i teď něco poradily.

4. OTÁZKY K POROZUMĚNÍ TEXTU (15 min)

Sedneme si do kruhu na patro. Diskutujeme s dětmi.

- *Co je potřeba, aby recitace zaujala posluchače?* Mimo jiné by určitě mělo zaznít, že je potřeba mluvit dostatečně nahlas, stát rovně, dobře vyslovovat, vědět, o čem básnička je.
- *O kom byla básnička?*
- *O jakých dalších postavách se tam mluvilo?* (babička + tatínek)
- *Kde bydlí babička?* („...ted' už je to kousíček...“, ale Karkulka musela přejít přes 7 lesů)
- *Co dělá Karkulčin tatínek?* (myslivec)
- *Co prováděl tatínek, když „dělal ohýnek, který rudě šlehne, kam dopadne, nic se nehne?“* (střílí z pušky) – koho střílí?
- *Kde se asi Karkulka s vlkem potkali? Proč?* (2., 12. a předposlední sloka, vlk žije v lese)
- *Kdy se asi potkali? Ráno – odpoledne – večer? Proč si to myslíš?*
- *Co měla Karkulka v plánu, než potkala vlka?*
- *Co má v plánu vlk? Proč Karkulku zastavil a povídá si s ní?* (chce Karkulku sežrat)
- *Jak na to vlk jde? Co o něm můžeme říct? Jaký je vlk?*
- *Proč Karkulka řekla vlkovi, že lže?*
- *Co znamená „po trávě se dobře tráví“?*
- *Žerou vlci skutečně lidi? Kde a jak žijí? Čím se živí?* (srnec, jelen, prase divoké a další běžní kopytníci (muflon, daněk), výskyt hospodářských zvířat ve vzorcích je minimální)
- *Zkusil by někdo básničku převyprávět svými slovy? Co se tam stalo? Jak to vlastně skončilo?*

Podobné otázky si pak mohou klást, až budou mít svou vybranou básničku. Pomůže jim to textu lépe porozumět a jejich přednes pak bude přirozenější.

5. PŘEDNES VE DVOJICÍCH (10 min)

Necháme děti, aby si našly dvojici dle svého výběru. V té dvojici se domluví, kdo bude vlk a kdo Karkulka. Zkouší si básničku společně číst, klidně několikrát, aby bylo čtení co nejplynulejší a mohli se pokusit o intonaci a vyhnout se „kolovrátkování“.

6. SPOLEČNÉ ČTENÍ (10 min)

Na závěr hodiny postavíme děti do velkého kruhu. Stojí vedle sebe vždy střídavě vlk a Karkulka. Celkem je to 20 replik i s autorem a názvem, každému přiřadíme jednu repliku. Dítě má tak čas si kratičký textík několikrát přečíst a vyzkoušet si to nahlas. Na to jim necháme čas i o přestávce.

PŘESTÁVKA

1. SPOLEČNÉ ČTENÍ (10 min)

Dokončíme aktivitu z předchozí hodiny. Děti stojí v kruhu, každý ví, co má číst.

2. ČTENÍ BÁSNIČEK UČITELEM (10 min)

Připraveno cca 15 nakopírovaných básniček, ty s Petrou na střídačku přečteme. Děti si, pokud budou chtít, mohou rovnou udělat poznámku, která básnička by se jim líbila.

3. VÝBĚR BÁSNIČEK (5 min)

Rozstříhané básničky pak rozložíme po třídě. Děti budou mít následně čas si básničky znovu projít a některou si vybrat. Ideální by bylo, kdyby si jednu básničku vybraly max. 2 děti, ale případně je možné ještě přidělat kopii.

4. ČAS S BÁSNIČKOU (10 min)

S vybranou básničkou se posadí na své místo, podepíší si ji a pečlivě přečtou. Pastelkou označí slova/části, kterým nerozumí. U některých básniček jsou otázky nebo úkoly, ty by bylo dobré doma s rodiči splnit, v tuto chvíli nad nimi mohou přemýšlet.

5. DOMÁCÍ ÚKOL (5 min)

Za DŮ si děti doma s rodiči básničku znovu projdou, budou přemýšlet, o čem je (podobně, jako jsme to dělali s Karkulkou, pomohou jim otázky KDO, KDE, KDY, PROČ, JAK), zkusí si ji převyprávět svými slovy, zeptat se rodičů na neznámá slova, mohou k básničce namalovat obrázek. Zadání úkolu i s termínem třídního kola napíše Petra rodičům do e-mailu.

6. SHRNOTÍ (5 min)

Necháme děti shrnout, co jsme dneska dělali a co se dozvěděli nového, ověříme si, že rozumí domácímu úkolu a znají termíny.

11.3.1 Záznam z realizace a reflexe

Na tuto hodinu jsme se s Petrou moc těšily. Měla jsem zároveň skvělý pocit z toho, že využíváme potenciál párové výuky a můžeme v tomto případě těžit z toho, že jsme na hodině dvě.

Náš „špatný výkon“ přednesu děti očividně dost bavil, smály se a bylo pro ně jednoduché poznat, co všechno bylo špatně. O to jednodušší pro ně pak bylo popsat, jak to má vypadat správně. S touto formulací jsme jim trochu pomáhaly. Nechtěly jsme, aby poznatek zněl negativně, tzn. ne „nedívám se do země“, ale „dívám se na diváky, udržuji oční kontakt“. Ne „nehrbím se“, ale „mám rovná záda“, apod.

Řada otázek k diskuzi na porozumění textu byla sice dlouhá, ale s dětmi to docela odsýpalo. Otázky sloužily nejen k tomu, aby děti rozuměly obsahu básničky, ale hlavně proto, že podobné otázky by si měly klást i u své vybrané básničky. Pomůže jim to lépe si v hlavě představit, co se v básničce odehrává a to potom pomáhá přirozenějšímu přednesu. K tomu jim může pomoci technika 5W (z AJ who, what, where, when, why). Také jsme jim s Petrou předvedly, jak vypadá „kolovrátkování“ textu a vybídly je, aby se tomu zkusily co nejvíce vyvarovat, ačkoliv je to těžké. Také jsme se vyjádřily k oblečení. Řekly jsme, že není potřeba, aby Petra byla celá oblečená jako Karkulka nebo, že není nutné mít na sobě kompletní kostým vlka, ale že je fajn být oblečený tak, aby se to k textu hodilo, a k tomu stačí maličkost. Samozřejmě, že individuální práce na textu by byla mnohonásobně efektivnější, ale na to bohužel ve školních podmínkách není prostor. Nicméně větší individuální péči posléze Petra věnovala těm vybraným třem dětem, které postoupily do školního kola.

Když jsme pak řekly, že si děti mají najít dvojici a vyzkoušet si čtení básničky o vlkovi a Karkulce, vypadaly nadšeně. Dvojice si všichni našly bez problémů, až na dvě děti, které na sebe zbyly, a bohužel to nebyla zrovna šťastná dvojka. Sešly se nám dvě silné osobnosti a obě dávaly dost hlasitě najevo, že spolu být nechtějí. Sedla jsem si tedy k nim a snažila se jim ve spolupráci trochu pomoci. První problém byl už to, že oba chtěli být vlk. To jsme vyřešily poměrně snadno tím, že si stříhli kámen nůžky papír. Já jsem pak u nich seděla po celou dobu, co četli, až do konce, aby vše proběhlo v klidu a to se také povedlo, za což jsem je nakonec pochválila.

Na konci hodiny se děti postavily do kruhu tak, aby vedle sebe vždy stál vlk a Karkulka a to se střídalo. Čítanky měly v rukou. Já jsem je pak obešla a každému ukázala, kterou repliku

bude číst. Aby nám to vyšlo, použili jsme jako samostatnou repliku také název a autora a také dvě děti četli jednu repliku dvojhlasem, aby nám to vyšlo do počtu dětí. Následně měli dostatek času, aby si svou část několikrát přečetli a zkusily si to i nahlas, protože kdo chtěl, mohl trénovat i o přestávce. Tak jsem dala šanci i těm, kterým čtení dělá velké potíže, získat jistotu přípravou. Když jsem děti obcházela a na slabšího čtenáře zrovna vycházel těžký kousek textu, tak jsem je o jednu dvojici posunula. Nicméně čekala jsem, že když na to děti mají tolik času, bude pak pro ně už velmi jednoduché svůj text přečíst a celá básnička tak bude přečtená plynule, což se ale u některých nestalo, jak můžete vidět na videu v příloze 10. Možná zapůsobila nervozita nebo možná zrovna konkrétní děti přípravě tolik nedaly, nevím. Nicméně u většiny dětí jsem pozorovala velkou snahu a bylo vidět, že ze společného díla mají radost.

První hodina byla motivační, byl to takový úvod do recitace. Druhá hodina už měla sloužit k výběru vlastní básničky. Měla jsem připravených 18 textů, které jsem nakopírovala převážně z této čítanky, ale použila jsem i dva texty od Radka Malého z jeho Poetického slovníčku dětem v příkladech ještě z čítanky pro 4. ročník od nakladatelství 1+1, kterou jsem měla ve škole. Vybírala jsem takové texty, které byly dlouhé přiměřeně k věku dětí, které mi dávaly smysl a obsahovaly buď hezkou myšlenku, nebo zajímavý a vkusný vtip. Zároveň jsem se také chtěla vyhnout básničkám, které považuji za notoricky známé.

seznam básnických textů:

Z Čítanky Fraus pro 2. ročník ZŠ:

Dagmar Guhryová – Šnečí závody
Jiří Havel – Až ze Sněžky s ježky pěšky
Jiří Havel – Co kdo sbírá
Jiří Havel – Před koncertem
Michal Černík – Tečka na konci věty
Michal Černík – Štěstí
Božena Šimková – Říjen
František Hrubín – Týden malých
zahradníků
Ludvík Středa – Lék pro mlsného
mravence
Ludvík Středa – Černobílé povídání
Rodan Geriš – Rosnička

Samuil Maršak – Myšky
František Charvát – Dan a Dán
František Charvát – Řehoř
Daniela Fischerová – Telefonní omyl

Z čítanky Studio 1+1 pro 4. ročník ZŠ:

Jan Čarek – Pouštění draků

Z Poetického slovníčku dětem v příkladech od Radka Malého

Radek Malý – Datel
Radek Malý – Nejlínější lín

Považovala jsem za důležité nejdříve dětem všechny básničky přečíst, aby věděly, z čeho si vybírají a mohly si vybrat „tu svou“ básničku. S Petrou jsme jim je tedy nejprve všechny na střídačku přečetly. Děti si mohly, pokud chtěly, napsat na papír, pokud je nějaká básnička zaujme. Toho některé děti využily, ale většina ne.

Následně jsme je rozmístily všude po třídě a děti pak měly čas si mezi nimi procházet, znovu pročítat a najít si tu svou. Tato část probíhala celkem v klidu. Samozřejmě se stalo, že pár dětí už nenašlo tu svou básničku, kterou chtěly, protože ji našel a vybral si ji někdo dřív. Některé děti se s tím smířily bez problému a našly si jinou, ale bylo i pár slziček. Těm jsme pak pomáhaly my s Petrou najít jinou básničku a pár dětem jsme po domluvě text přikopírovaly.

Ke konci hodiny jsme při shrnutí dětem znovu připomněly, jak by ideálně měly s básničkou doma pracovat, termíny a domácí úkol si zapsaly do Záznamníku a Petra poté pokyny poslala také rodičům e-mailem.

Z této dvouhodinovky jsem měla dobrý pocit. Myslím, že všechno vyšlo více méně tak, jak jsem si představovala, a bylo skvělé, že jsme na děti byly s Petrou dvě. Krásně jsme se doplňovaly. Všechny děti opět měly příležitost číst si potichu i nahlas nejen při nácvičku Karkulky, ale i při výběru své básničky.

Obrázek 4 – Text k lekci Vlk a Karkulka z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008

František Hrubín
Červená karkulka

■ „Kam, Karkulko malá, kam?“
■ „A kam neseš košíček?“

■ „Lesem chodím sem a tam.
Co ty, vlku, tady chceš?“
■ „K svátku babičce jej nesu.
Už jsem přešla sedm lesů,
bydlí tamhle – kousíček.“

■ „Sháním na zub kousek trávy,
po trávě se dobře tráví.“
■ „Chceš-li, já tě doprovodím.“

■ „Vlku, vlku, to je lež,
vlci trávu nejedí!“
■ „I ne! Ráda sama chodím.“

■ „To holčičky nevědí!“
■ „Čimpak je tvůj tatínek?“

■ „Vědí, pane vlku, vědí,
ale odkud nepovědí.
Náš pes také trávu nejí,
kosti on má nejraději.“
■ „Hádej! Dělá ohýnek,
ten ohýnek rudě šlehne,
kam dopadne, nic se nehne.
Tatínek je myslivec.“

■ „Já jsem vlk, ne pes,
budu-li chtít, sežeru tě!“
■ „Aha, to je jiná věc!
A kdepak je v tuhle chvíli?“

■ „Trávu si jez, máš-li chuť,
je jí plný les!“
■ „Kousek odtud vlky střílí,
tamhle u těch velkých stromů.
Počkej na něj chvíličku!“

■ „Copak máš v tom košíčku?“
■ „Už nemám čas, musím domů.
A pozdravuj babičku!“

■ „Bábovku a kytičku.“

Z knihy *Dvakrát sedm pohádek*
Ilustrace Jiří Trnka

■ Proč se říkalo holčičce Červená karkulka?
■ Vysvětli, proč řekla Karkulka vlkovi, že lže.
■ Co prováděl tatínek Karkulky, když dělal ohýnek,
který rudě šlehne?
■ Žerou vlci lidi? Kde a jak žijí, čím se živí?

24 Děti si rozdělí ve dvojicích role a pohádku zahrají. Mohou si vyrobit jednoduché loutky, třeba ve výtvarné výchově, a zahrát představení jako v loutkovém divadle.
karkulka, čepceček, pokrýváka hlavy

11.4 Třídní kolo recitační přehlídky

Literární předloha: vybrané básničky

Datum: 20. 10. 2022

Časová dotace: 45 min

Téma: radost a obavy z recitování

Cíle:

- Žák si vyzkouší přednést poetický text před třídou.
- Žák dodržuje základní pravidla pro přednes, zejména dbá na dodržování rytmu básně a vhodnou intonaci.
- Žák slovně formuluje zpětnou vazbu pro své spolužáky.
- Žák reflektuje své pocity a zážitek z přednesu.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Přednášíš z paměti ve správném frázování a tempu vhodné literární texty.** (přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku)
  - **učivo:** recitace, přednes vhodných literárních textů
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – cvičení schopností zapamatování.
- **Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a práci a vyslovuješ je se správnou intonací.** (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)
  - **učivo:** věty oznamovací, rozkazovací, tázací, práci, intonace, přízvuk

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Všímáš si svých spolužáků a nabídneš jim přiměřenou pomoc.** (reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc)
  - **učivo:** zájem o druhé
- **Vyjadřuje city v jednoduchých situacích.** (pozn.: jedná se o průběžně naplňovaný výstup)
  - **učivo:** základní lidské city

Pomůcky: /

Necháme děti zopakovat, na co je potřeba při recitaci myslet (vzpomínáme na vlka a Karkulku). Povzbudíme ty, kteří jsou nervózní.

Přehlídka bude probíhat na patře. Vyhradíme si místo pro diváky a pro přednášející. My s Petrou budeme úplně vzadu za diváky.

Já vždy řeknu, kdo jde přednášet a kdo se připraví.

Po každé recitaci zatleskáme a necháme děti, aby zkoušely samy vyjadřovat zpětnou vazbu. Začínáme tím, co se nám líbilo, co se povedlo, co oceňujeme. Poté se ptáme, co by ještě mohl recitátor vylepšit nebo co bychom mu poradili.

Na závěr s dětmi v kruhu reflektujeme, jak se při recitaci cítily, jaký zážitek si z recitace odnáší.

Petra poté vybere 3 děti, které postoupí do školního kola.

11.4.1 Záznam z realizace a reflexe

Bylo vidět, že třídou panuje atmosféra těšení se a zároveň nervozity. Celé to mělo nádech vystoupení a jakési oficiality. Děti si ještě před hodinou své básničky opakovaly.

Usadili jsme se na patro, kde jsme prostor vymezili na jeviště a hlediště. Já jsem vždy přečetla jméno přenášejícího a řekla jsem, kdo se připraví. Po každé básničce jsme zatleskali a rovnou jsme se pustili do hodnocení. Začínali jsme vždy tím pozitivním, co bychom pochválili, ocenili, co se dotýcnému povedlo. Až poté jsme přistoupili k doporučením. Petra zároveň zapisovala dětem hodnocení do Záznamníků. Přestože se pro vyjádření zpětné vazby hlásili převážně stále ti stejní, oslovovaly jsme i další děti, aby se také pokusily zformulovat nějaké hodnocení, protože je to součástí klíčových kompetencí a považujeme za důležité, aby se to děti naučily.

Dětem jsme nabídly, že pokud jsou hodně nervózní, mohou si vzít do ruky text, ale když nám ho dají, budeme se do něj dívat my a případně jim napovíme. Některé děti toho využily a vzaly si text do ruky. Dvě děti se básničku zapoměly naučit úplně. U těch bylo vidět, že se doma nejspíš nepřipravovaly vůbec, neboť to znělo, jako by text viděly poprvé v životě, přestože ho měly v ruce. Tyto dvě děti tedy dostaly náhradní termín, u jejich následné recitace už jsem pak nebyla.

Na závěrečnou reflexi v této hodině nezbyl čas, takže jsme ji s dětmi udělaly na začátku následující hodiny. Ptaly jsme se dětí, jaké to pro ně bylo recitovat před třídou. Jestli je to bavilo. Zpočátku měly děti tendenci odpovídat jen stručně: „Jó, dobrý.“ Takže jsme se je snažily zase trochu více rozmluvit – jaký to byl pocit, co se ti honilo hlavou, než jsi přišel/ přišla na řadu, jaký to byl pocit po tom, co jsi měl/a svůj výkon za sebou. Jaké to bylo sledovat ostatní? Na tyto otázky pak většina dětí odpovídala, že byli nervózní, že se bály, že text zapomenou nebo že se jim budou ostatní smát, nebo ani nevěděly proč, ale zkrátka se bály. Říkaly, že se jim klepaly ruce nebo, že jim bušilo srdce. Zároveň ale říkaly, že je to bavilo a že se vlastně těšily, přestože byly nervózní. Jeden chlapec říkal, že ho zpočátku štvalo, že už na něj nezbyla básnička, kterou chtěl původně, ale že když se ji učil, tak se mu vlastně začala líbit. Na to přitakala další holčička. Po tom, co děti odrecitovaly, cítily některé úlevu, že to mají za sebou a jiné říkaly, že jim to vůbec nevadilo a klidně by šly znovu.

Naším úkolem pak bylo vybrat 3 děti, které půjdou do školního kola. Petra chtěla dát šanci jiným třem dětem, než byli vloni. Jednoho recitátora jsme měli jasného, na tom jsme se shodly hned. Vybral si text Šnečí závody od Dagmar Guhryové. O dalších dvou jsme chvíli diskutovaly, ale nakonec jsme vybraly dvě slečny s totožným textem Jana Čarka – Pouštění draků. Ve školním kole jsou ale druháčci ve stejné kategorii se třetáky, čtvrtáky a pátáky, což je velká konkurence, a bohužel se žádné z těchto tří děti neumístilo.

U části dětí jsme stále pozorovaly tzv. kolovrátkování anebo naopak přehnanou snahu o zajímavost. Bylo ale vidět, že se děti opravdu snaží a pozitivní zpětná vazba značně převládala nad doporučeními.

Básničkám jsme se pak ještě znovu věnovali v prosinci. To jsme pak už vybírali pouze básničky s vánoční nebo zimní tematikou a velmi krátké. Děti se je v podstatě naučily hned během hodiny a také nám je zarecitovaly. Některé si chtěly vyzkoušet recitaci ve dvojici, tak jako my s Petrou. Těm, kterým se recitace nepovedla teď v listopadu, měli příležitost svůj výkon „opravit“.

11.5 Moje nejkrásnější narozeniny

Literární předloha: čítanka s. 9: Astrid Lindgrenová – Moje nejkrásnější narozeniny (z knihy Děti z Bullerbynu. Praha, Albatros 1991. Upraveno)

Datum: 3. 11. 2022

Časová dotace: 3 x 45 min

Téma: dárek k narozeninám

Zaměření: hra v roli, živé obrazy, práce s imaginárním předmětem, čtení s předvídáním, čtení s porozuměním, kreslení podle písemného popisu, hlasité čtení

Cíle:

- Žák vytvoří živý obraz, který krátce rozpohybuje.
- Žák přijímá hru a její pravidla.
- Žák spolupracuje ve dvojici.
- Žák pantomimicky pracuje s imaginárním předmětem.
- Žák pracuje na plynulosti a srozumitelnosti čtení.
- Žák čte s porozuměním. Dokáže s oporou v textu zodpovědět jednoduché otázky.
- Žák na základě přečtených informací předvídá, jak bude děj pokračovat.
- Žák se při společné četbě orientuje v textu a dokáže ho sledovat.
- Žák při hře pečuje o spolužáka a dbá na jeho bezpečnost.
- Žák kreslí obrázek podle popisu v textu.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)
  - **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Všímáš si svých spolužáků a nabídneš jim přiměřenou pomoc.** (reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc)
  - **učivo:** zájem o druhé
- **Tvořivě pracuješ na společných úkolech.** (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)
- **Vyjadřuje city v jednoduchých situacích. (pozn.: jedná se o průběžně naplňovaný výstup)**
  - **učivo:** základní lidské city

Pomůcky: mluvicí kamínek, triangel, proužky papíru jako záložka na čtení, Lisa na špejli, pracovní list na čtení s porozuměním

1. ASOCIAČNÍ KRUH (5 10 min)

Sedneme si do kruhu. Zvedne ruku ten, kdo ví, kdy má narozeniny. Zvedne ruku ten, kdo rád slaví svoje narozeniny. Kdo dostává k narozeninám dort? Kdo pořádá oslavy? Kdo dostává dárky?

Co tě napadne, když se řekne narozeniny. Jaké jsou narozeniny? Co se při nich dělá?... Jedeme po kruhu, předáváme si mluvicí kamínek.

2. ŽO S ROZEHRÁNÍM (10 min)

Stále stojíme v kruhu. Vzpomeň si na dárek, který jsi někdy dostal/a k narozeninám. Může to být dárek, který Ti udělal velkou radost, ale i dárek, který Ti třeba radost neudělal. My si tady uděláme takovou galerii živých obrazů. To jsou obrazy, které se nehýbou, ale když se jich dotknu, tak se na chvíli rozžijí, ale nemluví u toho. Bude to pantomima. Každý nám ukáže svůj dárek, ~~ale půjdeme postupně po kruhu. Nejdřív ale začneme všichni najednou.~~

~~Počítám do 1 – 10. Štronzo. Povolte si.~~

~~Vyberu cca 8 dětí, ostatní se posadí, Děti rozdělím na poloviny, jedna část se jde posadit, aby viděla na "galerii". Poté počítám 1 – 10. Štronzo. Dotykem nechám jednotlivé ŽO na chvíli rozehrát. Hádáme, popisujeme velmi stručně a svižně. Pak se děti vystřídají.~~

3. LÍSTEČKY, DVOJICE (7 10 min)

Viděli jsme spoustu dárků, které jste někdy dostali. Já tady pro vás také nějaké mám. Jsou napsané na lístečkách. A vy ten dáreček budete někomu předávat. Ale nebojte! Nebudete ho skutečně kupovat. Bude to jenom jako.

(Předvedu, jak to bude vypadat. Neříkám, co to je za dárek, ale snažím se to ukázat tím, jak ho беру do ruky, jak s ním manipuluju, můžu ho také nenápadně popsat slovy.)

Až řeknu, najdeš si dvojici. Přijdete za mnou s tou dvojicí. Vylosujete si lísteček a přečtete si každý sám, jaký dárek budeš tomu druhému předávat. Ale nebudeš mu to říkat. Domluvíte se, kdo komu bude předávat dárek jako první a pak si to zkusíte zahrát.

4. PŘEDÁVÁNÍ IMAGINÁRNÍHO DÁRKU (5 15min)

Až si to děti simultánně předají, budu chtít 3 dvojice, které by nám to předvedly.

Na lístečcích jsou následující slova: **prstýnek, živá myš, květina, dort se svíčkou, voňavé jablíčko, žížala, rybička v akváriu, plesnivá svačina, nafukovací balónek, míč na fotbal, blechy, školní aktovka, košík s houbami, kočárek, živé štěňátko, rukavice, knížka, klobouk, měkký polštářek, ježek, živé koťátko, hrnec s polévkou, telefon, obrovský plyšový medvěd**

PŘESTÁVKA

5. LISA (5 min)

Tohle je Lisa. Ukážu dětem obrázek Lisy na špejli. My o ní zatím víme jen to, že Lisa má dneska narozeniny. Ale jak bude ten její narozeninový den vypadat, to se za chvíli dozvíme, protože si to přečteme v čítance. Dostanete ode mě k tomu ještě tenhle list, na kterém jsou nějaké otázky. Čítanky si zatím nechte zavřené.

6. PL A ČTENÍ (45 20 min)

Rozdám dětem PL. Přečteme si společně, na jaké otázky budeme v textu hledat odpovědi.

Najděte si v čítance s. 9 a připravte si záložku, nebo pravítko (případně budu mít připravené proužky papíru). Budeme teď společně číst. Bude to velmi těžký úkol, protože já vás budu vyvolávat na přeskáčku a vy musíte zajistit, abyste se v textu neztratili. K tomu nám bude sloužit ta záložka. Musíte celou dobu sledovat text, jakmile jen na chvíli zvednete oči, může se vám stát, že se ztratíte. Také je důležité, abyste četli opravdu hodně nahlas, aby všichni dobře slyšeli, a ostatní zase musí být úplně potichu. Když se vám i přesto stane, že se v textu ztratíte, jen v tichosti zvedněte ruku a já nebo Petra vám přijdeme pomoci.

Čili nebudeme v průběhu čtení psát odpovědi na otázky, protože to bychom se v tom textu pak ztratili. Přečteme si kousek a pak budete mít čas napsat si odpovědi. PL teď otočte textem dolů.

Čteme až do „... ale kam, to jsem neviděla.”

PŘESTÁVKA

7. PL PSANÍ ODPOVĚDÍ + KONTROLA (7 min 20 min)

Dám dětem čas, aby mohly napsat odpovědi na otázky. Poté společně zkontrolujeme a najdeme případně důkazy v textu.

Obrázek 6 – Pracovní list na Čtení s porozuměním

Čtení s porozuměním

Čítanka s. 9, **Moje nejkrásnější narozeniny** (Astrid Lindgrenová)

- 1) Lisa se probudila **pozdě** / **brzy**.
- 2) V pokoji bydlí s **Lassem** / **Bossem** / **Ollem**.
- 3) Její postel **vrže** / **nevrže**.
- 4) Lisa **chtěla** / **nechtěla** bratry vzbudit.
- 5) Maminka přinesla **čaj** / **horkou čokoládu** / **dort** / **koláč**.
- 6) Lise je dnes **7** / **8** let?

Co si myslíš, že Lisa dostane k narozeninám?

Co Lisa opravdu dostala?

PŘESTÁVKA

8. CHŮZE VE DVOJICI SE ZAVŘENÝMA OČIMA (5+5 min)

My si teď vyzkoušíme, jaké to asi pro Lisu bylo, když ji takto tatínek vedl se zavázanýma očima. Kdo má s sebou ve škole šálu/šátek/nákrčník/nebo zkrátka něco, čím by si mohl zavázat oči, tak to může udělat. Kdo nic takového nemá, zkusí to zvládnout jen se zavřenýma očima. Možná to pro někoho bude příjemnější, kdyby se necítil dobře, tak si může na chvílku mrknout. Ale někdo si to možná bude chtít prostě vyzkoušet tak, jako Lisa. Dvojice si teď vyberte sami, počítám do 10, kdo má dvojici, přijde k tabuli.

9. REFLEXE (5 min)

Jaké to bylo? Kdo se cítil bezpečně? Poznali jste, kam vám druhý vede, kde se nacházíte? Podle čeho jste to poznali? Kdo to vydržel a oči neotevřel a ani na chvílku nezamžoural?

10. PL – CO ASI LISA DOSTANE? (3 min)

Děti napíší odpověď na první otázku – co si myslí, že Lisa dostane, kam ji tatínek dovedl. Sdílíme nápady. Případně se ptám proč, podle čeho tak soudí?

11. ČTENÍ (10 min)

Najdeme si na začátku řádku slovo TATÍNEK, tam teď začnete číst, kdo slovo našel, položí tam prst. Můžete si mezi sebou pomoci, kdyby se to někomu nedařilo najít. Teď už ale nebudeme číst společně nahlas. Vy si každý zbytek textu dočtete, zjistíte, co ve skutečnosti Lisa dostala a napíšete to jako odpověď na poslední otázky na PL. Kdo bude mít hotovo, přijde mi ukázat a já mu případně zadám bonusový úkol.

12. BONUSOVÝ ÚKOL

Dětem, které budou mít rychle hotovo, zadám, aby z druhé strany PL nakreslili, jak vypadal Lisin nový pokoj, je v textu docela podrobně popsán, to by se v obrázku mělo objevit.

13. ZÁVĚREČNÁ REFLEXE (10 min)

Zopakuju, co všechno jsme za poslední dvě hodiny zvládli. Vy budete přemýšlet, jaká činnost pro vás byla nejzajímavější. Co vás nejvíce bavilo? Nebo kdy jste byli napjatí nebo zvědaví? Co vás zaujalo? Jak se vám tentokrát dařilo společné čtení?

11.5.1 Záznam z realizace a reflexe

V kruhu jsme si nejdříve připomněli pravidla, obzvláště to, že mluví jen jeden. Na pomoc jsem si k tomu vzala tzv. mluvící kamínek – mluví jen ten, kdo má kámen. Samozřejmě se objevilo nějaké mluvení i od těch, co kamínek neměli, ale já jsem byla tentokrát důsledná a stále jsme se k pravidlům vraceli. Nakonec tedy tato úvodní aktivita proběhla relativně v klidu. Asociační kruh jsme projeli téměř dvakrát, děti stále něco napadalo.

Druhá činnost – galerie dárků byla docela zdlouhavá. Takže bych to trochu pozměnila a děti bych už rovnou rozdělila na dvě poloviny, jedna sedí a dívá se, druhá tvoří sochy – jejich popis bych vzala velmi stručně a svižně.

Imaginární předávání dárku děti bavilo, jen málokomu to ale šlo opravdu dobře, jak jsem tušila. Ně kterým dětem se nepovedlo uhodnout, co jim ten druhý předává, protože to neuměly dobře předvést. Imaginární předmět prostě nějak vzali a „jako“ ho podali kamarádovi, chyběla nějaká podrobnější práce, která by mohla dvojici napovědět, o co jde. Když tato aktivita probíhala, procházela jsem mezi dětmi, a když za mnou někdo přišel, že už mají hotovo, chtěla jsem, aby mi ukázaly, jak to vypadalo. Já sama jsem zkoušela hádat, co předávaly. Případně jsem jim ještě trochu poradila, co by mohli vylepšit, aby to pro druhého bylo snadnější na uhodnutí.

Když proběhly všechny výměny, pozvala jsem postupně asi tři šikovnější dvojice, aby ukázali i ostatním, jak si ve dvojici předávaly dárek. Chtěla jsem, aby to byla inspirace pro ostatní, ale neprezentovala jsem to tak dětem. Výborná byla holčička, která si vylosovala „plesnivou svačinu“ – ta to předvedla skvěle, krčila nos, držela svačinu dvěma prsty. Dále se dobře předváděl košíček a balónek. Zájem o ukázkou před třídou byl veliký, tak jsem dala příležitost i několika dalším dětem, ale jejich předvádění bylo příliš rychlé a nedůsledné. Těm jsme pak tedy s třídou zkoušeli poradit, jak by to mohli vylepšit, aby to šlo líp poznat. Řekli jsme si, že je důležité si ten předmět představit, z jakého je materiálu, jestli je lehký nebo těžký, jestli je velký nebo malý, jak se drží – dvěma prsty, nebo celou rukou, nebo oběma?

Po této aktivitě následovala přestávka. V přípravě jsem zeleně upravila časovou dotaci.

Na začátku další hodiny jsem dětem ukázala obrázek Lisy, který jsem připevnila na dřívko a nechala ji na stole tak, aby na ni děti viděly. Původně jsem myslela, že ji využiju jako loutku, ale nakonec jsem od toho upustila. Myslím ale, že i tak „Lisa na špejli“ splnila svůj účel a to stát se něčím konkrétním, díky čemuž děti lépe proniknou do příběhu. K této lekci jsem připravila pracovní list na porozumění textu. Nejdříve jsme si s dětmi prošly otázky 1 – 6. O dalších úkolech jsem dětem řekla, že těm se budeme věnovat až po tom, co si kousek textu přečteme.

Po špatné zkušenosti z první lekce, kdy společné čtení moc nevyšlo, jsem to chtěla zkusit znovu. Tentokrát jsem kladla větší důraz na podrobnou instrukci. Připomněla jsem, jak to dopadlo minule a že je opravdu moc důležité, aby děti celou dobu sledovaly text a jakmile se ztratí, aby zvedly ruku, že jim přijdu pomoci. Také jsem tentokrát trvala na tom, aby měli

všichni záložku, kterou si budou ukazovat. Tentokrát jsem z toho měla lepší pocit. Ano, i teď se samozřejmě párkrát stalo, že se děti v textu ztratily, ale nebylo jich už tolik. Nejčastěji to bylo tím, že někdo četl moc potichu a ostatní ho neslyšeli. Všimla jsem si, že jeden chlapec přestal sledovat text po tom, co jsem ho vyvolala a on dočetl. Prostě věděl, že už ho znovu nevyvolám a přestal číst. K tomu jsme se pak vrátili a vysvětlili si, že text je potřeba sledovat po celou dobu, i když už vím, že na řadu nepříjdu. Když bude text delší, můžu vyvolávat znovu, ale hlavně i tohle je součást učení čtení. Také jsem trvala na tom, aby při čtení děti otočily pracovní list textem dolů, aby je nelákalo pracovat napřed, což se osvědčilo.

Oproti původnímu časovému rozvržení jsme v této hodině pohodlně zvládli text přečíst, zapsat odpovědi a celé to ještě zkontrolovat a nacházet v textu důkazy. Tuto část většina dětí zvládla bez problémů, jen u pár dětí se objevila nějaká chybička, nejčastěji u 5. otázky, protože tam jsou správné odpovědi dvě.

Poslední hodinu jsme začali chůzí se zavřenýma očima. Tuto aktivitu jsem po chvíli musela přerušit, protože děti nedodržovaly pravidla, která jsme si řekli. Před aktivitou jsem se ptala dětí, jak musí svého kamaráda se zavřenýma očima vést, aby se cítil bezpečně a nikomu se nic nestalo – všechno jsme to hravě dali dohromady – že musí chodit pomalu, musí ho upozornit, když je na zemi třeba práh od dveří a taky, že musí dávat pozor, aby nevrážili do někoho dalšího. Ovšem pro některé to byl evidentně spíš pokyn, jak to dělat, takže kamaráda táhli velmi rychle, děti zakopávaly o práh dveří a vrážely do ostatních, protože se jim v té rychlosti nedokázaly vyhnout, navíc na chodbě dělaly velký hluk. Na chodbu jsem je pustila také pod podmínkou, že tam bude klid, aby měly větší možnosti, kam kamaráda vzít a také jsem chtěla, aby si vyzkoušely smyslový zážitek, jestli poznají, kdy jsou ve třídě a kdy ji opouští. Zpočátku jsem děti upozorňovala a nabádala je, aby dodržovaly pravidla, na kterých jsme se domluvili, ale když už toho bylo moc, aktivitu jsem zastavila. Svolala jsem si děti do kruhu a řekla, že takhle ne. Že dělají přesně to, co jsme si řekli, že dělat nemají a že bych byla opravdu nerada, aby si někdo ublížil. Ptala jsem se dětí, se kterými bylo takto „cloumáno“ jak se cítily, jestli se cítily bezpečně a líbilo se jim to, ale k mému zklamání to byla pro některé prostě legrace. Jelikož se nestihly všechny dvojice vystřídat, dala jsem dětem novou šanci, ale pod podmínkou, že jak uvidím někoho, kdo dělá vylomeniny, hra pro něj končí a jde si sednout do lavice. Pak už to probíhalo v klidu a nikdo si sednout nešel.

Po této aktivitě jsme se vrátili do lavic a pokračovali v práci. Měli napsat odpověď na otázku, co si myslí, že Lisa asi dostane. Když měli všichni napsáno, vyzvala jsem je ke sdílení. Nejčastěji se objevovaly různé druhy hraček – panenky, plyšáci nebo živé zvířátko. Překvapila mě několikrát odpověď „kamarádi“, ale pak mi došlo, že to bylo nejspíš myšleno jako „tajná oslava“ – že Lisa otevře oči a tam budou kamarádi, které pozvali rodiče na oslavu. Ve dvou případech se stalo, že děti napsaly nový pokoj. Když jsem se pak ptala, proč si to myslí, děti se přiznaly, že si text už dočetly. Ano, to je riziko toho, když se dělá čtení s předvídáním a celý text už je rovnou k dispozici, pro některé děti je motivace dozvědět se,

co bude dál silnější, ale beru to tak, že je to v pořádku a vlastně jsem ráda, že je to takto motivovalo. Kdybych nepracovala s čítankovým textem, tak bych jim ho dávkovala postupně. Zbytek textu si děti dočítaly samy. Slovo TATÍNEK na začátku řádku se dětem celkem povedlo najít, někteří si pomohly navzájem a pár dětem jsem to pomohla najít já. Když se dostali k místu, kde se prozradila správná odpověď, u pár dětí se dostavil „aha efekt“ a já jsem zaslechla „ahaaa“ – to bylo milé. Úkol správně splnily všechny děti až na jednu, která tam napsala „kouzelník“. Když jsem se jí ptala, jak na to přišla, říkala, že se to tam psalo. Tato dívka má vypracovaný PLPP (plán pedagogické podpory) a potíže nemá jen ve čtení, ale i v dalších oblastech. Zde tedy bylo vidět, že holčička nešla do hloubky textu, ale jen po pojmech, které přečetla. Nepochopila, co v textu znamenalo, že v pokoji byl kouzelník, nerozklíčovala, že to byla metafora pro proměnu pokoje. Když jsem jí tuto pasáž přečetla znovu já, odpověděla už správně.

Bonusový úkol nakonec začali skoro všichni, ale většina ho nedokončila. Ukázku hotových PL najdete v příloze 6.

Na závěrečnou reflexi jsme nakonec měli méně času, takže proběhla jen velmi rychle. Nejvíce děti bavila chůze poslepu a předávání imaginárního dárečku, několik dětí také řeklo, že je bavilo malovat Lisin pokoj.

11.6 Ježourek a Pírko v lese

Literární předloha: čítanka s. 29: Lucie Sunková – Ježourek a Pírko v lese. (z časopisu Sluníčko, 4/2007)

Datum: 10. 11. 2022

Časová dotace: 45 min

Téma: Význam lesa a jeho ochrana. Ochrana životního prostředí a úloha každého z nás.

Cíle:

- Žák je schopen simultánně improvizovat za pomoci slovního vedení učitele
- Žák přistoupí na hru v roli a pracuje s imaginárním předmětem.
- Žák se zapojuje do diskuze, sdílí s ostatními své nápady a názory a dokáže naslouchat ostatním.
- Žák spolupracuje ve skupině, podílí se na společné práci.
- Žák ve spolupráci s ostatními členy skupiny seřadí přeházené části textu.
- Žák s ostatními členy skupiny pracuje na tvorbě etudy.
- Žák v etudě vstupuje do role a přirozeně v ní jedná.
- Žák reflektuje svůj zážitek a pojmenuje, co nového se dozvěděl.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)
  - **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
- **Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a přací a vyslovuješ je se správnou intonací.** (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)
  - **učivo:** věty oznamovací, rozkazovací, tázací, přací, intonace, přízvuk

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

- **Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích.** (pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)
  - **učivo:** základní změny v přírodě v průběhu roku
  - **poznámky:** savci v lese, význam lesa

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Všímáš si svých spolužáků a nabídneš jim přiměřenou pomoc.** (reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc)
  - **učivo:** zájem o druhé
- **Tvořivě pracuješ na společných úkolech.** (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)
- **Vyjádříš city v jednoduchých situacích. (pozn.: jedná se o průběžně naplňovaný výstup)**
  - **učivo:** základní lidské city

Pomůcky: repráčky, nastříhané obrázky s textem

1. NARATIVNÍ SIMULTÁNNÍ PANTOMIMA (3 min)

Z Youtube.com pustíme podkres „zvuky lesa“.

Chůze prostorem (pod patrem). Učitel slovně vede – nacházíme se v lese. Učitel se pohybuje prostorem spolu s dětmi. Popisuje, co kolem sebe vidí – stromy, houby, mraveniště, lesní plody, támhle se něco šustlo..., cítí vůni lesa, jmenuje ptáčky, které slyší apod.

2. IMAGINÁRNÍ PŘEDMĚTY, KTERÉ DO LESA NEPATŘÍ (5 min)

V průběhu chůze se náhle zastaví a zvolá: *Ale no tohle! Děti, pojdte se sem podívat. No podívejte se, co jsem tady našla. Tohle do lesa přece nepatří.* (Sehne se a uchopí imaginární předmět mezi prsty.) *No, co to je. To je snad od nějaké tatranky, nebo horalky nebo co to je. Já si to tady dám do pytlíku a do batohu a až uvidím koš, tak to vyhodím do koše.* (Imaginárně si sundávám ze zad batoh a ukládám do něj obal od sušenky.) *No tedy, děti pojdte se ještě podívat tady po tom lese, jestli ještě nenajdeme nějaké další věci, co do lesa nepatří. A když někdo něco najde, jako já, tak nás tam zavolá.*

Pokud od dětí nezazní, můžeme ještě „najít“ lahev, igelitový sáček, pneumatiku, ohryzek, papírové kapesníčky, slupka od banánu.

3. VÝZNAM LESA (7 min)

Sedneme si do kruhu a diskutujeme. Ptám se dětí, proč vůbec máme lesy, k čemu jsou dobré. Zmíníme i chování v lese, pravidla např. v CHKO, třídění odpadu.

4. SKUPINOVÁ PRÁCE (10 min)

Rozdělím děti do skupin po 4 dětech (cca 5 skupin). Losuji pomocí dřívěk se jmény, nutno připravit dopředu, aby bylo stejné zastoupení chlapců a dívek v každé skupině.

Vysvětlení práce. Do skupiny dostanou sadu 4 rozstříhaných obrázků s textem. Každý člen si vezme jeden. Úkolem je seřadit je správně za sebe.

Pro rychlíky: kdo je savec, kdo je pták, jaké další savce z lesa známe. Kde se v textu objevují věty oznamovací, tázací, rozkazovací a přací?

5. PLNÁ HRA (15 min)

Kdo má práci hotovou, dostane hned další zadání. Ve skupině budou mít za úkol dohrát – dokončit příběh – připravit si plnou hru. *Kdybyste místo 4 lístečků dostali 5 – co by bylo na tom posledním? Jak by mohl příběh pokračovat a skončit?*

6. REFLEXE (5 min)

Co nového se děti naučily? Co si z této hodiny odnášejí pro sebe?

Obrázek 7 – Text k lekci Ježourek a Pírko v lese z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008

Lucie Sunková
Ježourek a Pírko v lese

Jednou si Ježourek a Pírko vyšli na výlet. Bylo pěkné počasí, a tak se rozhodli, že ještě než dojdou na hrad, dají si na pasece svačinu, kterou si nesli v batůžku.

„Teda, Ježourku, ty máš kolem sebe nepořádek, doufám, že to po sobě všechno hezky uklidiš,“ mračil se Pírko a ukusoval ze svého krajíce chleba.

„To je řečí pro jeden papírek,“ bručel Ježourek, když odpadky házel do koše. Ale Pírko se nedal: „Víš, jak by to vypadalo, kdyby to dělal každý? Zkus si to představit.“

Když došli na hrad, naklonil se Ježourek nad hradní příkop a zavolal: „Tak už vím, jak by to dopadlo! Takový nepořádek! Už nikdy na zem nic nevyhodím.“

Z časopisu *Sluníčko*
Ilustrace Lucie Sunková

- Proč se zlobil Pírko na Ježourka?
- Co viděl Ježourek v hradním příkopu?
- Víš, jak se máme správně chovat v přírodě? Jak ji máme chránit? Pokus se vysvětlit proč.

Odpadky bychom měli **tříd**it. Existují kontejnery na papír, plasty, sklo, kartony, ale i biologický odpad, např. trávu, zbytky zeleniny, ovoce apod.

29

11.6.1 Záznam z realizace a reflexe

Petřiným přáním bylo, abych si připravila lekci, kterou bychom mohli naplnit očekávaný výstup o významu lesa. Hledala jsem tedy text, který by se k tomu hodil. Když jsem narazila na tento, hned mě napadlo, že by si děti při čtení mohly vyzkoušet správné řazení textu.

Simultánní pantomima už dětem nedělala žádné větší potíže, občas jsem ještě musela připomenout pravidla, že do nikoho nevrážíme, že jsme tady každý sám za sebe, ale už to bylo mnohem lepší. Když jsem děti zavolala k sobě a ukazovala jim imaginární předmět, bylo vidět, že je to zaujalo a bavilo. Takže když jsem dala výzvu, že také mohou něco najít, vznikla bujará vřava a každý chtěl hned něco ukazovat. Musela jsem to trošičku korigovat a mírnit nadšení, abychom se něco vůbec dozvěděli. Takže když volalo několik dětí, tak jsem vždy vybrala jedno a v roli jsem řekla „Tak pojďme se podívat, co Lucinka našla. Pak se podíváme dál.“ Docházelo k tomu, že děti nám ihned prozradily, co našly a nedaly nám šanci to zkusit uhodnout jen podle jejich manipulace s imaginárním předmětem. To jsem do toho tedy vstoupila a řekla, ať nám to hned neprozrazují, že to zkusíme uhodnout podle toho, jak se na to budou tvářit, jak to budou brát do ruky a taky co o tom budou povídat, ale nesmí nám napovědět moc. Ať si vzpomenu, jak jsme si předávaly dárky v příběhu o Lise. Bylo vidět, že to děti hodně bavilo a nejlépe by chtěly jít všechny a několikrát. Po chvíli se nám začaly předměty opakovat, tak jsem do toho opět vstoupila a poprosila, ať hledají jen předměty, které jsme ještě nenašli. Kromě klasických odpadků děti zmiňovaly i věci, které bychom v lese asi běžně nenašli – mobil, učebnice, taška do školy, apod. Zkrátka spíše vymýšlely obyčejné věci, co je napadly a ne vyloženě odpadky. To ale nevadilo, ani tyto věci do lesa nepatří, takže jsem to vzala do hry a řekla třeba, že to tam asi někdo zapomněl, když šel sbírat houby, nebo že se stává, že někomu vypadne mobil z kapsy apod. Chtělo se mi ještě s nimi probrat, kam by třeba odnesli ztracený telefon, nebo co by mohli dělat s aktovkou, ale bylo mi jasné, že bychom tím úplně odbočili od tématu a zase by nám utíkal drahocenný čas.

O významu lesa jsme si nakonec pověděli dole ve třídě v lavicích a nešla jsem už s dětmi na patro do kruhu, protože nám předchází aktivita díky zájmu dětí zabrala trochu více času. Pravidla správného chování jsme dali dohromady hravě a třídění odpadu je dětem také známé. Ve škole jsou děti zvyklé třídit plast a papír, většina z nich ale třídí i doma další suroviny, o kterých jsme se také krátce bavili.

Rozdělení do skupin bylo rychlé díky předem připraveným dřívčkům, ze kterých mi Petra odstranila děti, které ten den chyběly a rozdělila mi je na kluky a holky. Tento způsob se mi osvědčil nejlépe, protože i když vyjde skupina, kde se sejdou děti, které spolu úplně nekomarádí, padlo to tak prostě losem, nikdo za to nemůže a tudíž se není na koho zlobit, děti to takto přijímají lépe, než když je rozdělí učitel.

Řazení textu se všem skupinám podařilo správně. Zpočátku jsem se bála, aby to pro ně nebylo příliš jednoduché, a ano, asi by zvládli i o něco složitější text, ale viděla jsem, že tam

probíhala diskuze, že si lístečky několikrát četli a tak jsem byla nakonec ráda, že to zvládli bez obtíží.

Doplňující otázku kdo je savec, kdo pták jsem jim nakonec už ani nekladla, a když mě nějaká skupina zavolala, že mají hotovo, jen jsme se zaměřili na druhy vět, což zvládly zodpovědět celkem svižně a rovnou jsem jim zadala úkol následující – připravit si scénku, jak to mohlo pokračovat.

Ve všech skupinách to dopadlo téměř totožně, jen provedení bylo vždy trochu jiné, ale vesměs zahráli, že Ježourek s Pírkem šli odpadky sami uklidit. V jedné skupince zahráli, že napsali ceduli: NEHÁZEJTE ODPADKY U HRADU, v jiné skupince uklízel jen Ježourek.

Na závěr hodiny jsme stihli ještě krátkou reflexi, kdy jsem se dětí ptala, co si z toho odnášejí pro sebe. Děti nejčastěji říkaly, že nebudou házet odpadky na zem, občas zaznělo i něco jiného – třeba, že někdo nevěděl, že se v některých lesech nesmějí trhat květiny nebo sbírat houby, že se dá třídít i olej apod.

11.7 Kosí bratři (hlasová průprava)

Literární předloha: text lidové písničky V zahradě na hrušce; čítanka s. 88, 89: Ludvík Středa – Jak se měli kosí bratři na pouti (z knihy Kosí bratři. Praha, Panorama 1986. Upraveno)

Datum: 25. 11. 2022

Časová dotace: 3 x 45 min

Téma: Stálí a stěhovaví ptáci

Cíle:

- Žák vyjmenuje některé stálé a stěhovavé ptáky.
- Žák dodržuje třídní pravidla, zejména pravidlo: *hlásíme se a mluví jen jeden*.
- Žák se účastní hlasové rozcvičky a osvojuje si její základy.
- Žák společně s třídou zpívá naučenou píseň.
- Žák prostřednictvím hlasitého čtení pracuje na plynulosti a srozumitelnosti.
- Žák spolupracuje ve trojici, dodržuje stanovená pravidla.
- Žák rozumí textu a dokáže odpovědět na jednoduché otázky.
- Žák ve skupině tvoří zvukový plán pomocí orffových nástrojů a hrou na tělo.
- Žák prezentuje připravenou hudební improvizaci třídy.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)
  - **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
- **Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a přací a vyslovuješ je se správnou intonací.** (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)
  - **učivo:** věty oznamovací, rozkazovací, tázací, přací, intonace, přízvuk
- **Vhodně se vyjadřuješ slovem, mimikou i gesty.** (volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích)
  - **učivo:** hlasitost projevu, změna tempa řeči, mimika, gesta
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků.

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

- **Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích.** (pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)
  - **učivo:** základní změny v přírodě v průběhu roku
  - **poznámky:** ovoce, zelenina, stálí a stěhovaví ptáci

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Improvizuješ v hudbě.** (improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem)
  - **učivo:** hudební hry, hra na tělo
- **Pracuješ správně s dechem, hlasem a držením těla.** (zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla)
  - **učivo:** psychosomatické dovednosti: práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, sebepoznání a sebepojetí, psychohygienu – moje tělo, moje psychika, zdravé a vyrovnané sebepojetí.
  - **poznámky:** cvičení rozvíjející práci s dechem, hlasem, artikulací a držením těla; Štemberková – Kratochvílová, Šárka: Metodika mluvní výchovy dětí; Svobodová, Radka: Základy techniky řeči pro učitele

Pomůcky: čítanka, interaktivní tabule/projektor, přesýpací hodiny 10 min, text písničky, orffovy nástroje

1. ÚVOD – DRUHY PTÁKŮ (5 min)

Dneska si budeme povídat o ptáčcích – vy určitě nějaké ptáčky znáte, já bych chtěla, abyste mi každý řekl jméno nějakého ptáčka – půjdeme postupně, bude to strašně rychlé a názvy ptáčků se nesmí opakovat, takže musíte bedlivě poslouchat, co už řekli vaši spolužáci před vámi – stoupneme si na to do kruhu (před tabulí)

2. HÁDANKA (2 min)

*Zazněl/nezazněl tam jeden pták, o kterém se dneska dozvíme trochu více – dám vám hádanku – **je velký, má dlouhé nohy a dlouhý zobák, má černou a bílou barvu peří, hnízda má obvykle hodně vysoko, třeba na komínech a žije část roku u nás a část v Africe** → čáp*

3. ZVUK ČÁPA (3 min)

Věděl by někdo, jaký zvuk vydává čáp? Zkuste to.

Pustíme si video - čáp <https://www.youtube.com/watch?v=uaB8tTRV5hw>

Jaký zvuk tedy vydával? Čím to dělá? Dokázali byste to napodobit?

4. KAM ODLÉTÁ ČÁP (5 min)

Jak je možné, že část roku bydlí u nás a část v Africe? Víme, kde je Afrika? (mapa:

http://mapaonline.cz/pictures/35_o.jpg)

5. PŘESUN NA PATRO A HLASOVÁ ROZCVIČKA (15 min)

My se o čápovi naučíme jednu písničku. Nejdříve si ale ke zpěvu potřebuje připravit naše tělo, dech a hlas, aby se nám dobře zpívalo, ale mluvilo a četlo. Uděláme to tak, že si na toho čápa zahrajeme.

Hlasová rozcvička

Žáci si najdou nějaké místo na patře. Rozcvička probíhá jako simultánní narativní pantomima.

- *čáp spí v hnízdě na komíně, pak se přetočíme na záda – dýchání – vdechuje příjemný chladný vzduch, možná cítí nějakou vůni, pak se protahuje a nakonec pomalu vstává*
- *načechrá si peří, pořádně si ho protřepe a vyklepe a připraví se na výlet – je to čáp – má krásné dlouhé nohy, dlouhý krk a velká křídla, chce, aby všichni viděli, jak je krásný a velký – takhle jako čápi se projdeme po patře (rovná záda, vypnutý hrudník, majestátní postoj)*
- *začne pršet, kapičky deště bubnují na čápovo tělo – pěkně ho masíruje (proťukáváme prstíky)*
- *přestalo pršet a vysvitlo sluníčko – je to krásně hřeje – zvuky: “mmmmm”, “jéééééé”, “áááách”, “jooooooooo” – měkký hlasový začátek*
- *“juuuuuu” tamhle vzadu na zahradě stojí hruška a na ní sedí nějaký ptáček, je celý černý, ale má žlutý zobák – jaký ptáček by to mohl být? – kos.*
- *zavoláme na něj “halooo” – nejdříve jen tak potichu, postupně zesilujeme – pozor na držení těla, můžeme i “halooo, kosáčkuuuu” – měkký hlasový začátek*
- *kosáček ho uslyšel, bydlí tam spolu*

6. PÍSNIČKA (15 min)

Stojíme v kruhu. Nejdříve dětem písničku zazpívám. Mám k tomu připravený text nakopírovaný na papírech.

V zahradě na hrušce sedává kos, má černý kabátek a žlutý nos.

Na našem komíně sedává čáp, klape si zobákem, klapity klap.

Doprovod: <https://www.youtube.com/watch?v=f9GUnVxJTL0> + text vytištěný

PŘESTÁVKA

1. PRÁCE V PRACOVNÍM SEŠITĚ PRVOUKA (15 min)

Prvouka s. 20/ cv. 2 + prokládat videem:

https://www.youtube.com/watch?v=m8PoSb_XsPE

- čápa víme – ten odlétá, takže ho pišeme doprava pod glóbus
- copak je to za ptáčka? Kos černý – můžeme ho u nás v zimě vidět? Napíšeme vlevo pod Českou republiku + **video 0:17** hned navazuje vrabec domácí – ten je ve cv. 1
- sýkora koňadra – pod ČR + **video 4:24**
- vlaštovka obecná – odlétá <https://www.youtube.com/watch?v=JZFgg7ypkQ>

20/cv. 2

2. ČTENÍ V ČÍTANCE – KOSÍ BRATŘI (45 25 min)

O čápmi jsme se už trochu něco dozvěděli, tak se podíváme na toho kosa. O dvou kosích bratřech máme text v čítance na s. 88. Já vás teď rozdělím do trojic. V té trojici si najdete jakékoliv místo ve třídě, kde si budete společně číst půlmetrovým hlasem. Úkolem do skupiny je:

za 1. musíte se střídat

za 2. musíte společně celý text přečíst nejpozději do 10 min.

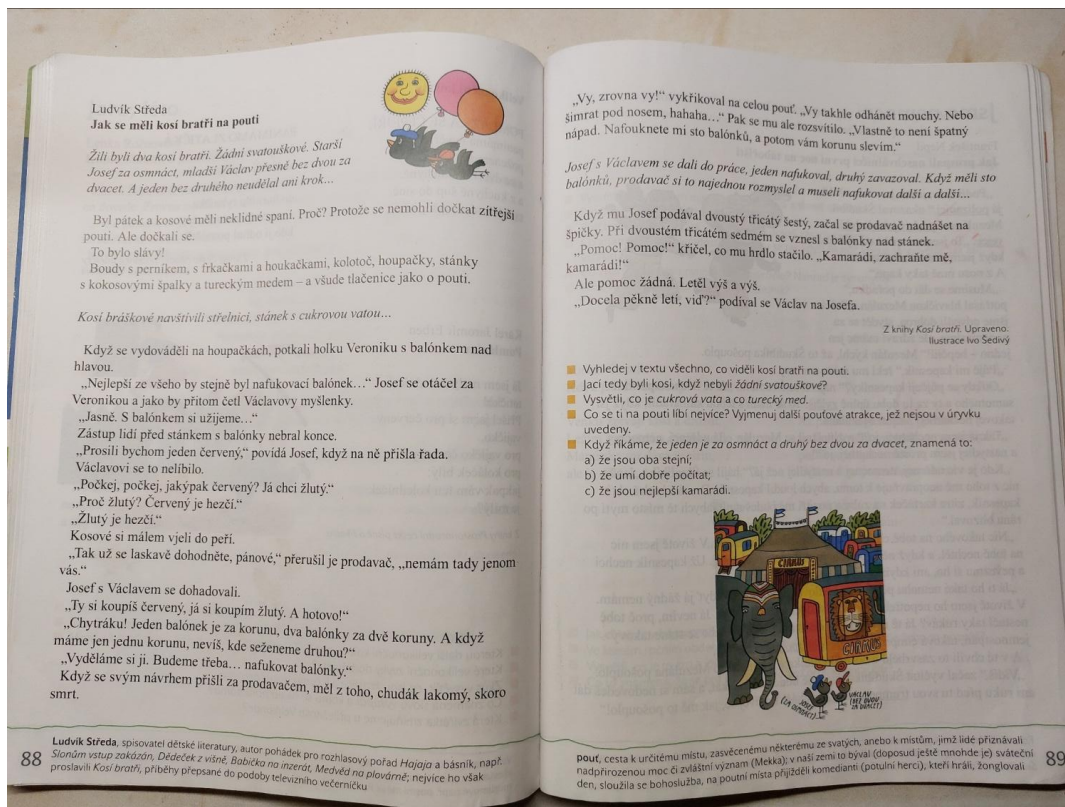
Na stole nechám přesýpací hodiny, mají 10 min, takže můžete průběžně sledovat, kolik času vám zbývá. Jsou tady čtenáři, kteří už čtou velmi rychle a čtenáři, kteří to ještě potřebují trénovat. Určíte si pořadí, kdo bude začínat, kdo bude číst jako druhý a jako třetí. Takto se budete střídat po každé větě. Čím končí věta? Dbejte na to, jak se čte věta tázací, rozkazovací, přací. Kdo zrovna nečte nahlas, dál sleduje text očima, aby se neztratil. Když se i přesto ztratí, zbylí dva ve skupině mu to pomohou najít. Když zjistíte, že už vám nezbývá moc času a vy byste to nestihli dočíst, může text dočíst třeba ten, co umí číst rychleji. Vnímejte, o čem text je, protože já se pak budu

ptát. Kdyby někdo dočetl dřív, tak za mnou nebude chodit ani rušit ostatní, ale bude přemýšlet nad otázkami, které jsou pod textem.

čítanka s. 88, 89

Obrázek 8 – Text k lekci Kosí bratři z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008

otázky k textu:

- 1) Co znamená, že je jeden za 18 a druhý bez dvou za 20? (necháme děti tipovat, případně pomůžeme s nabídkou možností, viz čítanka)
- 2) Co znamená, kosové si málem vjeli do peří? Věděl/a bys, jak se to říká běžně mezi lidmi? Že si vjedou do...
- 3) Proč se o stánkaři píše, že byl lakomý? V čem bylo jeho jednání vůči kosákům nefér?
- 4) Jak by mohli kosí bratři stánkaře zachránit?

3. RELAXACE – POSLECH PTAČÍHO ZPĚVU (5 min)

Relaxace – děti se položí na lavici, poslouchají ptačí zpěv:

https://www.youtube.com/watch?v=-F_mvXj2OP0

PŘESTÁVKA

1. ZVUKOVÝ PLÁN (20 min)

Ve skupinkách po 4 si připravíte podobnou ukázkou, jako jsme slyšeli na konci hodiny. Vymyslíte si zvukový doprovod, hrát můžete na orffovy nástroje, na vlastní tělo a zvuky můžete vydávat i pusou. Jen nesmíte mluvit. Mohou to být zvuky opravdových ptáčků, ale může to být i nějaký úplně neznámý druh, který vůbec neznáme.

Ukázky: určím pořadí, ostatní mají vždy zavřené oči, když se ztiší hudba, ztiší se i skupinka a další začne na můj signál mávnutí ruky

2. PTÁČKU PÍPNI (kdyby zbývalo hodně času)

Hra kdyby zbyl čas. Děti se poznávají po hlase. Dva stojí u tabule čelem k tabuli. Já vždy ukážu na některé z dětí v lavici, které vydá zvuk „píp“. Děti u tabule hádají jméno dítěte, a když uhodnou, zapíší si na tabuli bod.

3. REFLEXE A SHRNU TÍ (17 min)

Na patře v kruhu. Co se naučily o stěhovavých a stálých ptácích, jestli dokážou jmenovat nějaké zástupce? Jak se jim spolupracovalo ve skupinách. Jestli si odnáší nějaký poznatek ke čtení.

4. VEČERNÍČEK (8 min)

Kosí bratři večerníček <https://www.youtube.com/watch?v=woQJEYmiDul>

11.7.1 Záznam z realizace a reflexe

Při přípravě této lekce jsem potřebovala „zabít“ několik much jednou ranou. Z očekávaných výstupů, které byly v aktuálním 14denním plánu, byla hudební improvizace, stálí a stěhovaví ptáci, správné tvoření hlasu a plynulé čtení. Hledala jsem tedy způsob, jak tyto výstupy spojit a myslím, že se to celkem povedlo. Petra si přála, abychom během těchto tří hodin zvládli i práci v pracovním sešitě prvouky.

První hodinu jsme začínali už rovnou v kruhu před tabulí. Úvodní aktivita předčila moje očekávání, myslela jsem, že děti tolik druhů ptáků znát nebudou, ale šlo jim to úplně hladce. Dokonce se opravdu ani názvy ptáčků neopakovaly a po prvním kolečku některé děti jmenovaly ještě další. Čáp mezi nimi zazněl. Z kruhu jsme se přesunuli do lavic a hádanku jsem zadávala už v lavicích. Nejdřív jsem ale připomněla pravidla, abych předešla tomu, že správnou odpověď hned někdo vykřikne. Hádanka byla pro děti snadná, hlásili se téměř všichni. Jaký vydává zvuk, to už ale děti nevěděly, velmi je však bavilo odhadování a předvádění zvuku, ovšem opět jsem musela připomenout, že se mají přihlásit, aby ve třídě nevznikal příliš velký hluk a chaos.

Video jsem nepouštěla celé, úplně stačila necelá minuta. Děti reagovaly překvapeně. Přiznám se, že ani já jsem do té doby nevěděla, že čáp skutečně takto klape zobákem. Napodobování tohoto zvuku děti bavilo, někdo se o to pokoušel rukama, jakoby tleskáním, nejvíc se tomu ale podobal zvuk vydávaný ústy, ťukáním jazyka o horní patro.

Některé děti věděly, že čáp odlétá do Afriky, protože na zimu potřebuje do tepla, hlásila se zhruba polovina třídy. Na webových stránkách české společnosti ornitologické ([Čapí migrace](https://www.birdlife.cz/capi/migrace) • [Česká společnost ornitologická \(birdlife.cz\)](https://www.birdlife.cz))⁵ jsem dohledala, že kromě Afriky čápi létají i do bližších destinací např. do Španělska, Francie, Bulharska a Izraele. V Africe jsou to země Etiopie, Keňa, Uganda, Tanzanie, Mosambik a Zimbabwe, ale i Jihoafrická republika. Dětem jsem tedy na mapě nejprve ukázala, kde se nachází Česká republika a jak je maličká v porovnání s celým světem. Potom jsem ukázala, kam čápi odlétají, aby děti měly představu, jak daleká cesta to je.

Hlasová rozcvička probíhala na patře. Nejprve jsme si řekli, proč je vůbec taková hlasová rozcvička potřebná a že ji využijeme nejen ke zpěvu, ale i k obyčejnému mluvení, recitaci nebo čtení, aby nám bylo dobře rozumět. Řekli jsme si také, jak a čím si můžeme svůj hlas poškozovat. Zpětně si říkám, že je škoda, že jsme tuto lekci neměli ještě před recitačním kolem, nebo že i v rámci recitace jsem děti mohla s pár hlasovými cvičeními seznámit. Před samotnou rozcvičkou jsme si s dětmi nejdříve připomněli pravidla. Techniku narativní pantomimy jsme dělali už dříve, takže jsem se odkazovala k minulým zkušenostem a tomu, co nefungovalo. Bohužel i přesto jsem po prvních pár pokynech musela jednoho z chlapců poslat z patra dolů, protože nedbal na moje upomínky. Děti se na sebe lepily, mluvily nebo

---

⁵ <https://www.birdlife.cz/capi/capi-migrace/>

vydávaly různé rušivé zvuky, při hře argumentovaly slovy, že takhle čáp přeci nevypadá, že nemůže spát na zádech, že nemá nos, aby něco cítil apod. Nechtěla jsem vystupovat ze hry, ale nebylo zbylí. Po tom, co jsem tedy jednoho z chlapců (jiného než při první lekci) poslala dolů, se ale i ostatní děti značně zklidnily. Druhá polovina hlasové rozcvičky už probíhala v klidu. Volání na kosáčka bylo vyloženě roztomilé.

Nácvik písničky probíhal tak, že jsme si nejdříve přečetli text, který jsem měla vytištěný velkým písmem na několika papírech. Nejdříve jsem děti vyzvala, aby si text přečetl každý sám, chtěla jsem, aby se do toho čtení zapojili všichni. Text je ale krátký, takže jsem náhodně vyvolala jen několik dětí. Poté jsem dětem vytleskala rytmus a zahráli jsme si na ozvěnu. Část textu (zatím bez melodie) jsem v rytmu odříkala já a děti ho po mně zopakovaly. Pak jsme to stejné udělali již s melodií. Nakonec jsme si z Youtube.com pustili doprovod a zazpívali si písničku i s doprovodem. V tomto mi pomáhala Petra, která nám doprovod pouštěla stále dokola. U textu jsme se vrátili ke klapavému zvuku čápa a do závěru písničky na „klapity klap“ jsme tleskali nataženými rukama: kla-pi-ty-klap. Překvapilo mě, že některé děti tuto písničku znaly ze školky, já jsem ji do té doby neznala.

Na konci první hodiny nám překvapivě zbyl čas, takže jsme stihli ještě první cvičení v prvouce.

Druhou hodinu jsme začínali videem o vlaštovce, kde je nahoře vždy text, který je po chvíli přečten. Já jsem video zastavovala a vyvolala vždy někoho z dětí, aby nám text přečetl.

Když byla prvouka hotová a děti nasbíraly nějaké informace o stálých a stěhovavých ptácích. Mohli jsme se pustit do čtení.

Nejdříve jsem zadávala pokyny a ještě jsem dětem nesdělovala, na kterých stránkách budou číst, aby se soustředily. Pokyny jsou záměrně takto podrobné, abych co nejvíce předešla očekávaným potížím – hádkám apod. S rozdělením do trojic mi pomohla Petra, která přece jenom děti zná lépe a taky zná lépe jejich úroveň čtení. Chtěla jsem, aby v každé skupině byl jeden zdatný čtenář, jeden průměrný a jeden slabý, aby byly síly vyrovnané. Kdyby byly tři slabí čtenáři, text by nestihli přečíst a ani by z něj nic neměli, kdyby byli spolu tři silní, měli by text přečtený velmi rychle a já bych jim musela připravit úkoly navíc, aby se nenudili. Takto měli slabší čtenáři oporu i inspiraci ve zdatnějších čtenářích, kteří jim navíc mohli i pomoci s porozuměním textu a hledáním odpovědí na otázky. Chvíli jsem přemýšlela, že bych množství přečteného textu a způsob střídání nechala na dětech, ale bylo mi jasné, že by se to neobešlo bez hádek, že jeden toho přečetl víc než druhý. Nakonec jsem zvolila podle mě nejspravedlivější řešení, a to střídání po větách. Původně zamýšlený koncept bych mohla zkusit až po této zkušenosti.

Vzhledem k tomu, že jsme trojice stavěli na základě úrovně čtení, už moc nešlo zajistit, aby byly i nějak genderově vyvážené, tvorbu trojic jsem tedy nechala plně na Petře, protože ta ví, které děti to budou řešit víc a které méně. Děti bylo ten den 18, takže to krásně vyšlo na 6 trojic. Se spoluprací ve trojicích neměl nikdo žádný problém. S Petrou jsme mezi dětmi

procházely, poslouchaly, jak kdo čte a případně pomáhaly s odpověďmi na otázky. Všechny skupiny zvládly přečíst text ve stanoveném limitu, ale jednu skupinku jsem musela ke konci popohnat, protože bylo jasné, že by to jinak nestihli, tam jsem tedy přímo řekla, že to má dočíst jedna z dívek. Dvě skupinky stihly i prodiskutovat otázky z čítanky, odpovědi mi říkali, když jsem se u nich zastavila a já jsem je třeba ještě nasměrovala do textu, kde odpovědi hledat, pokud nebyly úplné.

Když čas uplynul, zeptala jsem na čtyři otázky, které jsem k textu připravila. Děti jsem na některé otázky losovala pomocí dřívěk se jmény a na některé vyvolávala ty, co se hlásili. První dvě byly pro děti těžké. Na první otázku (Co znamená, že je jeden za 18 a druhý bez dvou za 20?) se hlásilo jen pár dětí, mezi nimi zazněla i správná odpověď, ale zaznělo třeba i to, že je jednomu kosovi je 18 let a druhému 20, nebo že jeden stojí 18 korun a druhý 20. Nakonec jsem tedy nechala děti hlasovat, co si kdo myslí: a) jsou oba stejně staří, b) jeden je o dva roky starší než druhý, c) jeden stojí 20 Kč a druhý 18 Kč – většina třídy hlasovala správně pro možnost a).

Co znamená, že si vjeli do peří, to už byl pro děti ale oříšek. Nejdříve nevěděl nikdo. Až když jsem napověděla a nastínila situaci, při které se to dá použít (například nějaká hádka), tak se pár dětí chytlo. Ale že se říká „vjeli si do vlasů“ to nevěděl nikdo. Vypadalo to, že to nikdy neslyšeli.

Třetí otázku děti také celkem zvládly zodpovědět svými slovy (Proč se o stánkaři píše, že byl lakomý? V čem bylo jeho jednání vůči kosákům nefér?)

Čtvrtá otázka byla jednoduchá a to už se zapojili opět téměř všichni – bratři by mohli zobáky balonky propíchnout. Některé děti navíc říkaly, že to znají jako večerníček a že si to z něj pamatují.

Relaxaci a poslech ptačího zpěvu jsem hodně zkrátila. Protože předchozí aktivita nám i s otázkami a odpověďmi zabrala trochu více času. Nechala jsem děti v klidu odpočívat a při poslechu jsem jim klidným hlasem jen shrnula, co jsme doposud udělali a co jsme se dozvěděli.

To nám tak akorát vyšlo na konec hodiny, přestávku jsme začali o malinko dříve, nechtěla jsem už začínat další aktivitu.

Příprava zvukového plánu děti bavila. S tím, že bude při přípravě ve třídě hrozný hluk, jsem počítala. Vyšly nám dvě skupiny po 4 dětech a dvě po 5, rozlosovali jsme během chvilky pomocí dřívěk. Na práci jsem dala nejdříve 10 min, ale pak jsem ještě pár přidala. Skupiny, které už měli připraveno, jsem si posadila před tabuli a ti, co ještě potřebovali čas, mohli pracovat. Výsledek mě ohromil. Sdělila jsem, jak to bude probíhat. Opět jsem pustila podkres z Youtube.com, ten jsem vždy ztišila a mávla na skupinku, která byla na řadě. Původně jsem myslela, že budou mít ostatní skupiny zavřené oči, aby si užily smyslový zážitek, ale to by nemohly sledovat, kdy na ně mávnu. Moc se mi líbilo, jak k tomu každá skupinka přistoupila

trochu jinak, některé využily i zvuky vydávané ústy, jiné ne, ale všechny skupiny úkol splnily na jedničku, o čemž se můžete přesvědčit ve videu v příloze 11.

Hru „Ptáčku pípni“ jsme vynechali.

První otázku v reflexi si děti zodpověděly ve dvojicích a já už se pak zeptala jen jedné z dvojic, co si řekli a pak nechala asi dvě děti doplnit to, co nezaznělo. Více času jsme strávili řešením toho, jak se jim spolupracovalo ve skupinách. V jedné skupince si děti stěžovaly na jednu z dívek, se kterou se jim nešlo moc efektivně domluvit při hudební improvizaci. Stěžovaly si, že se nezapojovala, a když jí řekli, co má dělat, tak to dělat nechtěla. Ona to pochopitelně viděla jinak. Tvrdila, že chtěla něco říct, ale že ji nepustili ke slovu, a když řekla nápad, tak se ostatním nelíbil. Já jsem do toho úplně nechtěla zabředávat, takže jsem to jen shrnula slovy, že ta komunikace je někdy složitá, ale že je dobré, si to takhle říct už přímo v této skupince, nicméně že se jim to nakonec povedlo a svou práci splnili. Potěšilo mě, že ve čtecích skupinkách to fungovalo celkem dobře.

Po reflexi jsem dětem řekla, že pro ně mám malé překvapení, za to jak skvěle pracovaly, si teď pustíme pohádku. To vyvolalo velký úspěch. Na Youtube.com jsem našla večerníček Kosí bratři a vyhledala si díl „Jak to bylo na pouti“, o kterém jsme četli v čítance. V průběhu pohádky jsem video párkrát zastavila, vracela se k textu a ptala se – jak to bylo v čítance? Bylo to tam stejně, jako je to teď ve videu, nebo jinak? Některé části byly totiž trošku jiné.

Z této tříhodinovky jsem měla dobrý pocit. Byla jsem ráda, že jsme toho stihli hodně a že se to vše mezipředmětově prolínalo: prvouka – hlasová a hudební výchova – dramatická výchova – čtení.

11.8 Mikuláš

Literární předloha: čítanka s. 82: Miloš Kratochvíl – Jen aby nebyl Mikuláš hluchý (z knihy Už sněží, už chumelí aneb Mikuláš, Ježíšek, pan Vrána a my. Praha, Amulet 2000. Upraveno)

Datum: 1. 12. 2022

Časová dotace: 2 x 45 min

Téma: obavy ze svátku sv. Mikuláše

Cíle:

- Žák pracuje na plynulosti a srozumitelnosti čtení.
- Žák jedním slovem shrne obsah sdělení z textu.
- Žák vysuzuje téma textu pomocí techniky 5W.
- Žák spolupracuje ve skupině.
- Žák rozumí textu a ve dvojici odpovídá (diskutuje) na jednoduché otázky k textu.
- Žák se aktivně podílí na tvorbě živého obrazu (sousoší) ve skupině.
- Žák společně s třídou zpívá dle svých individuálních možností naučenou píseň.

Očekávané výstupy:

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

- **Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty.** (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)
  - **učivo:** technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.
- **Odlišuješ pohádku od ostatních vyprávění.** (odlišuje pohádku od ostatních vyprávění)
  - **učivo:** typické znaky pohádky
- **Členíš slova na hlásky, odlišuješ dlouhé a krátké samohlásky.** (člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky)
  - souhlásky a samohlásky, dvojhlásky

ČLOVĚK A JEHO SVĚT

- **Orientuješ se v čase a využíváš časové údaje.** (využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti)
  - **učivo:** orientace v čase; běžně používané časové jednotky
  - **poznámky:** měsíce

- **Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích.** (pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)
  - **učivo:** základní změny v přírodě v průběhu roku
  - **poznámky:** živočichové v zimě, zimní radovánky

KULTURA DUCHA A TĚLA

- **Pracuješ správně s dechem, hlasem a držením těla.** (zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla)
  - **učivo:** psychosomatické dovednosti: práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, sebepoznání a sebepojetí, psychohygienu – moje tělo, moje psychika, zdravé a vyrovnané sebepojetí.
  - **poznámky:** cvičení rozvíjející práci s dechem, hlasem, artikulací a držením těla; Štemberková – Kratochvílová, Šárka: Metodika mluvní výchovy dětí; Svobodová, Radka: Základy techniky řeči pro učitele
- **Dokážeš hlasem a pohybem rozpoznat a vyjádřit emoce.** (dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých)
  - **učivo:** verbální a neverbální komunikace
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, komunikace – řeč těla, dovednosti pro sdělování verbální i neverbální, cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání.
  - **poznámky:** hry a cvičení rozvíjející empatii a práci s tělem; Machková, Eva: Metodika dramatické výchovy
- **Rozlišuješ skutečnou a herní situaci.** (rozlišuje herní a reálnou situaci, přijímá pravidla hry)
  - **učivo:** herní dovednosti: vstup do role, reálná a fiktivní situace
  - **průřezové téma:** Osobnostní a sociální výchova, seberegulace a sebeorganizace – regulace vlastního jednání i prožívání, cvičení sebekontroly, sebeovládání.
  - **poznámky:** průpravné hry a cvičení: seznámení, uvolnění, soustředění, rytmus, temporytmus, dynamika a smysl pro gradaci, fantazii apod.; Bláhová, Krista: Uvedení do systému školní dramatiky

Pomůcky: rozstříhaný text, triangl, klávesy

1. LÍSTEČKY (5 min)

Jaké bude téma dnešní dvouhodinovky, vám zatím neřeknu. Každý z vás si za chvíli vybere lísteček, na kterém je kousek textu, kterým se dnes budeme zabývat. Možná, že vám nějaký kousek napoví, o čem si dnes budeme povídat.

Text z čítanky přepíšeme po větách, aby se dal rozstříhat. Na začátku každé věty je pořadové číslo podle počtu dětí. Nastříhané lístečky textem dolů rozložíme na lavici a každý si vybere podle velikosti, na kterou se cítí.

Instrukce: Lísteček si 5x přečíst nahlas.

Kdo by měl rychle hotovo, vybarví si pastelkami: modře dlouhé samohlásky a žlutě dvojhásky, pokud tam jsou.

1. Miloš Kratochvíl

Jen aby nebyl Mikuláš hluchý

2. Prosinec je měsíc, kdy se pořád něco děje.
3. Někdy se třeba půl roku nestane nic, ale v prosinci to jde jedno za druhým.
4. V pondělí poprvé napadl sníh, v úterý jsem měl horečku, ve středu málem zmrzla paní Vránová a zítra přijde Mikuláš.
5. Naše Bára se bojí už dneska.
6. Je ještě malá.
7. Ještě ani nechodí do školy.
8. Až bude velká jako já, tak se už třeba bát nebude.
9. Nebo až bude ještě větší, protože já se totiž taky pořád trochu bojím.
10. Jenže to je něco jiného.
11. Bára se bojí, protože ještě nemá rozum, kdežto já se bojím, protože rozum mám.
12. Já se vždycky bojím, že si mě spletou.
13. Že si mě spletou s Otou Pivoňkou.
14. My jsme si totiž podobní ostříháním hlavy, velikostí a ušima.
15. Na školní fotografii si mě s Pivoňkou spletla i teta Máňa.
16. Tak proč by si mě s ním nemohli splést i Mikuláš a čert a rovnou se do mě pustit metlou.

17. U Pivoňků tak prý nadílka vždycky začíná.
18. Ota má totiž kvůli své dobrodružné povaze na metlu vždycky nastřádáno.
19. Předloni jsem se chtěl zachránit pomocí pana holiče Čejky.
20. Nechal jsem se ostříhat na ježka, ale hned cestou domů mi vlasy zplihly.
21. A když jsem se v koupelně podíval do zrcadla, vypadal jsem zase jako Ota Pivoňka.
22. Teď to dělám tak, že hned jak se ve dveřích objeví Mikuláš, rychle pozdravím a řeknu hodně hlasitě své jméno.
23. Jenže co kdyby přišel nějaký hodně starý Mikuláš, který je už úplně hluchý?
24. Z toho mám strach.

Obrázek 9 – Text k lekci Mikuláš z Čítanky 2, nakl. Fraus 2008

Podzim, zima

Miloš Kratochvíl
Jen aby nebyl Mikuláš hluchý

Prosinec je měsíc, kdy se pořád něco děje. Někdy se třeba půl roku nestane nic, ale v prosinci to jde jedno za druhým. V pondělí poprvé napadl sníh, v úterý jsem měl horečku, ve středu málem zmrzla paní Vránová a zítra přijde Mikuláš.

Naše Bára se bojí už dneska. Je ještě malá. Ještě ani nechodí do školy. Až bude velká jako já, tak se už třeba bát nebude. Nebo až bude ještě větší, protože já se totiž taky pořád trochu bojím. Jenže to je něco jiného. Bára se bojí, protože ještě nemá rozum, kdežto já se bojím, protože rozum mám.

Já se vždycky bojím, že si mě spletou.

Že si mě spletou s Otou Pivoňkou. My jsme si totiž podobní ostříháním hlavy, velikostí a ušima. Na školní fotografii si mě s Pivoňkou spletla i teta Máňa, tak proč by si mě s ním nemohli splést i Mikuláš a čert a rovnou se do mě pustit metlou. U Pivoňků tak prý nadílka vždycky začíná, protože Ota má kvůli své dobrodružné povaze na metlu vždycky nastřádáno.

Předloni jsem se chtěl zachránit pomocí pana holiče Čejky. Nechal jsem se ostříhat na ježka, ale hned cestou domů mi vlasy zplihly, a když jsem se v koupelně podíval do zrcadla, vypadal jsem zase jako Ota Pivoňka.

Teď to dělám tak, že hned jak se ve dveřích objeví Mikuláš, rychle pozdravím a řeknu hodně hlasitě své jméno. Jenže co kdyby přišel nějaký hodně starý Mikuláš, který je už úplně hluchý? Z toho mám strach...

Z knihy *Už sněží, už chumelí aneb Mikuláš, Ježíšek, pan Vrána a my*. Upraveno Ilustrace Josef Paleček

- Kdy slavíme svátek svatého Mikuláše? Popiš, co se večer před tím děje.
- Proč se děti bojí Mikuláše?
- Jaký byl Ota Pivoňka, když měl *dobrodružnou povahu*?
- Co je to *metla* a co *nadílka*? Co se stalo, když *vlasy zplihly*?

82 Mikuláš není žádná vymyšlená pohádková postava jako třeba čert. On skutečně žil. Narodil se v bohaté rodině roku 260 v Turecku. Vypráví se o něm, že pomohl chudému sousedovi, který měl tři holčičky. Třikrát tajně vhodil do jeho domu měšec s penězi a souseda zachránil před bídou. (Lada, J.: *České Vánoce*. Upraveno)

2. 5W (15 min)

Každý má kousek jednoho stejného příběhu. My ho pak musíme dát dohromady. Už teď ale můžeme přemýšlet, o čem ten text asi bude.

na tabuli píšu to, co je tučně:

CO? *Jaké věci nebo předměty se v textu objevují?* (metla, sníh, horečka, školní fotografie, nadílka, vlasy, uši, dveře, strach)

KDO? *v textu vystupuje, jsou tam nějaká jména či postavy?*

(paní Vránová, Mikuláš, Bára, Ota Pivoňka, teta Máňa, čert, holič Čejka, vypravěč – chlapec)

pozn.: v knížce, ze které text pochází, se chlapec jmenuje Dušan, můžeme to tedy dětem prozradit a říkat mu tak i zde pro zjednodušení

KDY? *se příběh odehrává? V jakém ročním období? V jakém měsíci? V jakém dni?*

(v zimě, v prosinci, 4. prosince)

KDE? *se příběh odehrává? Je to na naší planetě? Je to v České republice? Je to doma nebo venku?*

(na naší planetě, v ČR, město nevíme, doma i venku)

PROČ? *se chlapec bojí? Čeho se bojí?*

(bojí se Mikuláše s čertem, protože je podobný Otovi Pivoňkovi, který hodně zlobí)

Zatím ještě neznáme celý příběh, takže vysuzujeme z toho, co má kdo na svém lístečku. *Má někdo a svém lístečku odpověď na tuto otázku?*

3. KLÍČOVÁ SLOVA (10 min)

To, co jsme tady před chvílí zjistili, už nám hodně napovídá, o čem text bude. Co myslíte? Zkuste to říct jedním slovem.

Klíčová slova napíšeme na tabuli. Pravděpodobně to budou slova: **podobnost, zima, strach, Mikuláš, záměna, focení, účes, nadílka, Ota Pivoňka**

4. ŘAZENÍ TEXTU (10 min)

Seřadit se do kruhu na patro bez mluvení podle pořadí čísel, které jsou na začátku lístečku.

5. ČTENÍ (5 min)

Sedíme v kruhu podle pořadí lístečků. Čteme nahlas, jdeme popořadě a posloucháme, o čem text je.

PŘESTÁVKA

6. ODPOVĚDI NA OTÁZKY (15 min)

Po přestávce si sedneme do kruhu na patro. Můžeme nechat někoho z dětí shrnout svými slovy, o čem byl text. Pak klademe otázky.

Odovědi děti diskutují nejprve ve dvojici, poté vyvolávám, aby odpovídala každá dvojice. Případně je možné zeptat se na názor více dvojic.

OTÁZKY:

KDY CHODÍ MIKULÁŠ?

KDY SLAVÍME SVÁTEK SVATÉHO MIKULÁŠE? JE TO VE STEJNÝ DEN?

~~POPIŠTE, CO SE VEČER PŘED TÍM DĚJE?~~

PROČ SE DĚTI BOJÍ MIKULÁŠE?

JAKÝ BYL OTA PIVOŇKA, KDYŽ MĚL *DOBRODRUŽNOU POVAHU*?

CO JE TO METLA?

CO JE TO NADÍLKA?

CO SE STALO, KDYŽ VLASY *ZPLIHLY*?

7. ŽO – NÁVŠTĚVA MIKULÁŠE (15 min)

Skupiny po 4 – 5 dětech, připravit fotografii z návštěvy Mikuláše u Dušana a Barči doma – *Jak to u nich asi letos bude vypadat? Jakou fotku by mohl tatínek nebo maminka z tohoto večera vyfotit? Vyplní se strach naší hlavní postavy, nebo to bude vypadat úplně jinak? To už je na vás.*

Pokud bude potřeba, dotknu se jednotlivých postav a ty řeknou vždy jedno slovo/krátkou větu. *Pozor, mluvíte jako vaše postava.*

Následně se diváků ptáme, jaké emoce tak vidí a z čeho to poznají.

8. Písnička UŽ JE TADY MIKULÁŠ (hudba: M. Martinková) 10 min

Protože i sem do třídy přijde Mikuláš, je potřeba se pro něj naučit nějakou písničku.

Petra hraje na flétnu, já hraju na klávesy.

Nejdříve s Petrou písničku zazpíváme celou. Pak se ji učíme po částech. Učíme se ji rovnou s melodií a doprovodem na klávesy nebo flétnu, střídáme se.

Vždy zazpíváme část písničky a děti to zopakují.

9. SHRNUÍ A REFLEXE

Na začátku jste měli každý jeden malý lísteček s kouskem textu. Co nám pomohlo, abychom poznali, o čem text bude ještě před tím, než jsme si ho přečetli? Jak se ti dnes četlo? Jak se ti spolupracovalo ve skupinách?

11.8.1 Záznam z realizace a reflexe

Jelikož se nám blížil svátek sv. Mikuláše, téma pro další lekci bylo jasné. Petra chtěla děti naučit písničku, a tak jsme spojily hudební síly a šly do toho společně. V čítance jsem k tomuto tématu našla text Miloše Kratochvíla z knihy *Už sněží, už chumelí aneb Mikuláš, Ježíšek, pan Vrána a my*.

Po tom, co si děti rozebraly a přečetly lístečky, jsem se ptala, o čem by mohl být dnešní text, jestli mají nějaký nápad podle toho, co se ze svého kousku textu dozvěděli. To byla velmi těžká otázka. Pak jsem tedy dětem představila techniku, která by nám s tím mohla pomoci. Techniku 5W (what, who, when, why, where) děti dělaly vlastně podruhé (poprvé to bylo u přednesu). Dětem jsem prozradila, že chlapec, který příběh vypráví, se v knize jmenuje Dušan, takže mu tak můžeme říkat i teď, přestože to jsme se z tohoto textu z čítanky nedozvěděli. Výhodou této techniky bylo, že se musel opravdu každý soustředit a hledat ve svém lístečku něco, co by nám mohlo pomoci. Jelikož jsem text znala celý, mohla jsem dětem trochu napovídat, pokud se samy nepřihlásily se slovem nebo informací, kterou jsme potřebovali (např. nemá náhodou někdo na svém lístečku slovo metla/metlou...?)

Dát dohromady klíčová slova byl přesto trochu oříšek, takže s formulací jsem dětem opět trochu pomohla. Např. jedno z dětí řeklo: „Jakože se někdo bojí.“ a společně jsme dali dohromady, že bychom to mohli pojmenovat jedním slovem jako „strach“ – to téma bylo mohlo být „strach“. Nebo „jakože by si někdo mohl někoho s někým splést“ jsme pojmenovali jako „záměna“. Vyšla nám z toho tedy slova: **podobnost, zima, strach, Mikuláš, záměna, focení, účes, nadílka, Ota Pivoňka**. Tato slova jsem dětem napsala na tabuli.

Mým cílem bylo vzbudit u dětí zvědavost, jak asi bude vypadat celý text a to se docela povedlo.

Řazení do kruhu bez mluvení děti také celkem zvládly. Na začátku byl trochu chaos, ale pak se toho ujaly dvě děti a ty ostatním pomáhaly, kam se mají postavit. Když byly děti seřazené, vyzvala jsem je, aby nejprve přečetly svá čísla. Protože dětí ten den bylo méně, než jsem měla lístečků, tak dvě děti měly dva lístečky (vybrala jsem zdatnější čtenáře) a ti zvládli v kruhu přebíhat podle toho, jaké číslo měli. Při čtení jsem si poprvé všimla, že některé děti udělaly pokrok. Čtení v kruhu už bylo až na pár lehkých zádrhelů už téměř plynulé. Ano, je pravda, že si krátký textík několikrát přečetly, ale to bylo i u Kuřátka a obilí a u Červené karkulky a tehdy to tak hladce nešlo.

Po přestávce jsme se opět sešly v kruhu a já jsem dětem kladla otázky. Po každé otázce se nejdřív děti poradily spolu – dvojice, která seděla u sebe a pak jsem vyvolávala. Tak jsem zajistila, že se všechny děti zapojily a přemýšlely. Kvůli úspoře času jsem nakonec vynechala otázku, „co se večer před tím děje“ protože jsem se obávala toho, že by se nám to hodně časově natáhlo.

Lístečky jsem si na závěr vybrala, abych se mohla podívat, jak zvládli označení dlouhých samohlásek a dvojhásek. Zvládli to všichni, až na dvě děti, které na to spíš zapoměly, než že by to nestihly. Ale měly tam ještě chyby nebo nějaké samohlásky či dvojhásky nenašly. Žádné závěry jsem z toho nevyvozovala. Byla to aktivita navíc pro rychlíky a spíš jen taková zpětná vazba pro Petru, aby viděla, jak na tom děti aktuálně jsou s tímto učivem.

ŽO ve skupinách byly velmi zábavné. Děti vymyslely v podstatě dva závěry. Vždy, když měla nějaká skupinka hotovo, přišla jsem se podívat a zkoušela jsem sama hádat, kdo je kdo a co se tam děje. Když to bylo nejasné, vedla jsem děti k tomu, jak to vymyslet, jak to předvést, aby bylo pro diváky pochopitelnější, co chtějí sdělit. Díky tomu byly výsledné ŽO celkem jasné a srozumitelné a nebylo potřeba je dlouze vysvětlovat. V některých skupinkách čert Dušana odnášel do pekla, protože si ho spletl s Otou Pivoňkou, v jiné skupince Mikuláš natahoval uši a Dušan mu do nich křičel, v jedné skupině to byla klasická scéna – Dušan říká básničku a čert, Mikuláš a anděl poslouchají. Emoce, které se tam objevovaly, děti popsaly jako strach, překvapení, smutek, zloba a „normální“ tedy neutrální rozpoložení. S formulací jsem dětem pomáhala, je to pro ně ještě hodně těžké, jak se ukázalo i při tvorbě klíčových slov. Děti mají tendence emoce popisovat jako přídavná jména (hodný, zlý, smutný) nebo jako slovesa (zlobí se, bojí se).

Písničku našla Petra, znala ji už déle. Na nácvik nebylo moc času, takže ji pak Petra ještě s dětmi cvičila sama a společně jsme ji cvičily ještě následující dny, když jsem měla volnou hodinu. Výsledek naší práce můžete zhlédnout na videu v příloze 12.

Na reflexi nám bohužel nezbyl čas, ale Petra mi přislíbila, že ji s dětmi udělá před koncem vyučování.

Myslím, že v této hodině jsem si uvědomila, že děti udělaly velký pokrok nejen ve čtení, ale i v chování. Práce s nimi byla mnohem jednodušší než na začátku školního roku, už jsem tolik nemusela připomínat pravidla, spolupráce ve skupinách se také dařila lépe. Měla jsem z toho dobrý pocit.

Závěr

S žáky jsem pracovala čtyři měsíce, než jsem nastoupila na mateřskou dovolenou. Setkávali jsme se pravidelně ve čtvrtek tři vyučovací hodiny za sebou, ale často i mimo to. Někdy v rámci suplování za paní učitelku Petru či jako výpomoc i v jiných hodinách, když to šlo. Ne každý čtvrtek jsme věnovali lekcím tohoto projektu, protože bylo potřeba věnovat čas i jiným oblastem vzdělávání a já jsem se snažila být Petře maximálně platná. Takže jsme se s dětmi poznávaly i v různých jiných situacích. Díky tomu jsme si spolu vytvořily vztah. Děti mě obvykle vítaly s nadšením, když jsem se objevila ve dveřích a už se ptaly, co budeme dneska dělat a na co si budeme hrát. V prosinci se se mnou loučily hezkými vzkazy a krátkými dopisy.

Z počátku byla práce s dětmi obtížnější. Měla jsem pocit, že je musím často usměrňovat a stále dokola opakovat pravidla. To se ale postupem času zlepšovalo. Jistě v tom hrálo roli i to, že si děti po prázdninách musely zase chvíli zvykat na prostředí a požadavky školy, ale bylo vidět, že si časem zvykly i na moje požadavky a způsob práce. Někdy v půlce listopadu jsme si s Petrou poprvé říkaly, že je vidět, jak velký udělaly děti pokrok. Nejen v chování, dodržování pravidel, ale i spolupráci a hlavně v samotném čtení. Pokroku v plynulosti a srozumitelnosti jsme si všimly u několika dětí, které na začátku školního roku četly průměrně až podprůměrně. Výborní čtenáři zůstali výbornými, dva žáci s PLPP zůstaly také na přibližně stejné úrovni, u těch bude pokrok pravděpodobně následovat až za delší období, ale u přibližně pěti, šesti dětí jsme pokrok zaznamenaly. Jistě to nemá na svědomí jen projekt, ale hlavně pilné trénování doma s rodiči.

Řekla bych, že s porozuměním textu žáci (kromě dvou výše zmíněných s PLPP) neměli větší potíže ani na začátku školního roku. S postupem času se však stále častěji osmělovali a nebáli se projevit své názory či odpovídat na otázky i za předpokladu, že si odpovědi nebyli zcela jistí. Pokrok je tedy znatelný i v komunikačních dovednostech. Schopnost naslouchat ostatním úzce souvisí se schopností dodržovat pravidla třídy. Spolupráce ve skupině byla postupem času hladší a bezproblémovější. Zpočátku jsme s Petrou občas musely v některých skupinkách řešit drobné rozkoly a nedorozumění, toho ale ubývalo nebo se spory s naší drobnou pomocí snadněji vyřešily.

Co se týká dovedností v oblasti dramatické výchovy, tam žáci udělali největší pokrok ve schopnosti simultánně improvizovat. To jim zpočátku dělalo velké potíže, žáci se spolu často i přes mé upozornění bavili, reagovali na sebe, sdružovali se do dvojic či skupinek, záměrně do sebe naráželi apod. Několikrát jsem tuto činnost musela přerušovat a vracet se k pravidlům, dvakrát jsem dokonce některé děti z aktivity vyloučila. I v tomto se děti zlepšily a simultánní improvizace fungovala jen s minimem zásahů z mé strany. Vstup do role v připravovaných etudách žákům nedělala potíže, stejně tvorba živých obrazů či sousoší a jejich prezentace. Jedná se o mezi dětmi oblíbené metody a techniky, které se užívají a těší se na ně. Společně jsme však pracovali na tom, aby byla pantomima přesnější a detailnější,

což se dětem dařilo a při plné hře, aby bylo vše čitelné pro diváka. Naopak práci s imaginárním předmětem vyhodnocuji jako obtížnou pro děti tohoto věku. Dělali jsme ji dvakrát, přičemž podruhé byl posun v oblasti detailnější manipulace minimální.

Velkou radost jsem měla též z recitačních výkonů dětí. Bylo vidět, že z našeho „špatného“ výkonu s Petrou si děti vzaly poučení a díky humoru si daná pravidla lépe zapamatovaly. Pochopitelně by bylo potřeba s částí dětí ještě více pracovat, věřím však, že nyní mají děti určitý základ, na kterém mohou v budoucnu pracovat a rozvíjet ho. Zpětně jsem také vyhodnotila, že by bylo vhodnější hlasovou průpravu zařadit ještě před recitací.

Konečně si myslím, že projekt ukázal, že i s texty čítankovými se dá pracovat efektivně a mohou dobře posloužit jak učení čtení různými technikami a způsoby, tak i porozumění textu a rozvoji čtenářské gramotnosti. Dají se propojit i s dramatickou výchovou a nacházet v nich zajímavá témata blízká životu dětí. Je jasné, že kdyby byl projekt zaměřen pouze na DV a čítankové texty, byla by volba textů, námětů i metod a technik jiná. Mohli bychom si dovolit jít s dětmi více do hloubky postav, situací a samotného tématu, více zaměřovat na divadelní dovednosti. O to jsem se snažila i v tomto projektu jak jen to šlo, avšak bylo potřeba vyrovnávat síly i s výukou čtení. Někdy tak sloužila DV v tomto směru spíše jako motivační nástroj, oživení výuky čtení a prostředník k tomu, jak nacházet další perspektivy a jak do textu proniknout. Různé metody a techniky nám však pomáhaly rozvíjet čtenářskou gramotnost, pochopit jednání postav příběhů a porovnávat je s našimi vlastními zkušenostmi, formou ŽO, pantomimy a plné hry pronikat do pocitů postav, ale i předvídat, jak bude příběh pokračovat nebo jak by mohl skončit. Velkou výhodou spojení těchto oblastí byl v podstatě permanentní rozvoj komunikačních dovedností. Děti často pracovaly ve dvojicích či skupinách, často jsme diskutovali, sdíleli, pokládali si otázky a hledali na ně odpovědi. Pracovali jsme s hlasem a dechem, využívali ke komunikaci i mimoslovní způsoby a učili se pracovat s básnickým jazykem.

Pro mě osobně bylo přínosné přemýšlet na lekcech tak, aby byly komplexní, aby pokryly několik cílů, abychom se v nich dotkli několika výukových oblastí a uplatňovaly tak propojení mezipředmětových vztahů, a zároveň, aby to všechno bylo smysluplné. Věřím, že tento projekt může být inspirací učitelům a učitelkám 1. stupně ZŠ, jak z čítanky vytěžit maximum a jak čtení, čtenářskou gramotnost a celou klíčovou kompetenci komunikativní rozvíjet pomocí dramatické výchovy.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

- EMMERLINGOVÁ, Stanislava, 2016. *Když dětem nejde čtení*. Vydání čtvrté. Ilustrovala Olga PTÁČKOVÁ. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1162-4.
- GOŠOVÁ, Věra, ed., 2011. Genetická metoda čtení. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 8. 12. 2011 [cit. 2023-10-27]. Dostupné z: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/G/Genetick%C3%A1_metoda_%C4%8Dten%C3%AD
- HAVEL, Jiří, Karla ČERNÁ a Martina GRÝCOVÁ. Český jazyk 1 – genetická metoda: Tahák pro rodiče. In: *Učebnice Fraus* [online, PDF]. [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://ucebnice.fraus.cz/cs/rodicum/ucebnice/1.-trida/cesky-jazyk-geneticka-metoda-1>
- HAVLÍNOVÁ, Hana, 2018. *Čtenářské strategie od prvních školních dní* [online]. In: . 11. 10. 2018 [cit. 2023-11-17]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/21877/CTENARSKE-STRATEGIE-OD-PRVNICH-SKOLNICH-DNI.html>
- Heidbrink, H. (1997): Psychologie morálního vývoje. Portál, Praha. In VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
- JIRÁKOVÁ, Pavlína, 2015. Metodické aspekty dyslexie. In: *Alfabet* [online]. 9. 2. 2015 [cit. 2023-11-18]. Dostupné z: <https://www.alfabet.cz/dite-se-zdravotnim-postizenim/vzdelani-a-integrace/dyslexie/>
- Klíčové kompetence - Průvodce upraveným RVP ZV: Kompetence komunikativní. In: *Metodický portál RVP.CZ* [online]. [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=70555&view=10842&block=60069>
- KREJČÍ, Veronika. Čtení. *Didaktika českého jazyka pro 1. stupeň ZŠ a MŠ* [online]. [cit. 2023-11-06]. Dostupné z: <https://didaktikamj.upol.cz/index.php/ctenarska-gramotnost/cteni>
- MACHKOVÁ, Eva, 2017. *Jak se učí dramatická výchova: didaktika dramatické výchovy*. 2. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Divadelní fakulta, katedra výchovné dramatiky. ISBN 978-80-7331-089-9.
- MARUŠÁK, Radek, Olga KRÁLOVÁ a Veronika RODRIGUEZOVÁ, 2008. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy: využití metod a technik*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-472-4.
- MARUŠÁK, Radek, 2010. *Literatura v akci: metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. Praha: Akademie múzických umění. ISBN 978-80-7331-172-8.

- Piaget, J. (1966): *Psychologie inteligence*. SPN, Praha. In VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
- PROCHÁZKOVÁ, Ivana, 2006. Čtenářská gramotnost a výukové aktivity v českých školách. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 18. 1. 2006 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/449/CTENARSKA-GRAMOTNOST-A-VYUKOVE-AKTIVITY-V-CESKYCH-SKOLACH.html>
- PROCHÁZKOVÁ, Ivana, 2006a. Co je čtenářská gramotnost, proč a jak ji rozvíjet? *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 18. 1. 2006 [cit. 2023-11-12]. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/s/Z/446/CO-JE-CTENARSKA-GRAMOTNOST-PROC-A-JAK-JI-ROZVIJET.html>
- PROCHÁZKOVÁ, Ivana, 2006b. Čtenářská gramotnost a výukové aktivity v českých školách. *Metodický portál RVP.CZ* [online]. 18. 1. 2006 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/449/CTENARSKA-GRAMOTNOST-A-VYUKOVE-AKTIVITY-V-CESKYCH-SKOLACH.html>
- Seifert, K. L., Hoffnung, R. J. (1994): *Child and adolescent development*. Houghton Mifflin Comp., New York, Boston. In VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
- ŠEVČÍK, Martin. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. Základní škola, Praha 2, Londýnská 34. [cit. 30. 10. 2023]. Dostupné z: <https://www.londynska.cz/storage/upload/svp10.pdf>
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-308-0.
- VALENTA, Josef, 2008. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1865-1.

Prameny

- MALÝ, Radek, 2012. *Poetický slovníček dětem v příkladech*. Ilustroval Daniel MICHALÍK. Praha: Meander. Modrý slon (Meander). ISBN 978-80-86283-79-1.

Texty básniček z této publikace:

- Malý Radek – Datel (s. 26)
- Malý Radek – Nejlínější lín (s. 10)
- POTŮČKOVÁ, Jana, 2011. *Čítanka pro 4. ročník základní školy*. Studio 1+1. ISBN 978-80-86252-37-7.

Texty básniček z této publikace:

- Čarek Jan – Pouštění draků (z knihy Kolo radovánek. Praha, SNDK - Státní nakladatelství dětské knihy 1961)
- ŠEBESTA, Karel a Kateřina VÁŇOVÁ, 2008. *Čítanka 2: učebnice pro základní školy*. Plzeň: Fraus. ISBN 978-80-7238-722-9.

Texty k lekcím z této publikace:

- čítanka s. 26, 27: Astrid Lindgrenová – Jedeme k babičce a dědovi (Z knihy Lotta z Rošťácké uličky. Praha, Albatros 2005. Upraveno)
- čítanka s. 12, 13: František Hrubín/Zdeněk Miler – Kuřátko a obilí (z knihy Kuřátko a obilí. Praha, Albatros 1994)
- čítanka s. 24: František Hrubín – Červená karkulka (z knihy Dvakrát sedm pohádek. Praha, Albatros 2002.)
- čítanka s. 9: Astrid Lindgrenová – Moje nejkrásnější narozeniny (z knihy Děti z Bullerbynu. Praha, Albatros 1991. Upraveno)
- čítanka s. 29: Lucie Sunková – Ježourek a Pírko v lese. (z časopisu Sluníčko, 4/2007)
- čítanka s. 88, 89: Ludvík Středa – Jak se měli kosí bratři na pouti (z knihy Kosí bratři. Praha, Panorama 1986. Upraveno)
- Miloš Kratochvíl – Jen aby nebyl Mikuláš hluchý (z knihy Už sněží, už chumelí aneb Mikuláš, Ježíšek, pan Vrána a my. Praha, Amulet 2000. Upraveno)

Texty básniček z této publikace:

- Guhryová Dagmar – Šnečí závody (s. 104) z knihy Čítanka 2. Plzeň, Fraus 2008
- Havel Jiří – Až ze Sněžky s ježky pěšky (s. 28) z knihy Království nesmyslů. Frýdek-Místek, Alpress 2000
- Havel Jiří – Co kdo sbírá (s. 53) z knihy Království nesmyslů. Frýdek-Místek, Alpress 2000
- Havel Jiří – Před koncertem (s. 107) z knihy Království nesmyslů. Frýdek-Místek, Alpress 2000
- Černík Michal – Tečka na konci věty (s. 117) z knihy Neplašte nás švestky. Praha, Albatros 1984
- Černík Michal – Štěstí (s. 40) z knihy Malé a velké nebe. Praha, Albatros 1981
- Šimková Božena – Říjen (s. 80) z knihy Barevný rok. Praha, Knižní klub – Euromedia Group 2001

- Hrubín František – Týden malých zahradníků (s. 77) z knihy Špalíček veršů a pohádek. Praha, Albatros 2006
- Středa Ludvík – Lék pro mlsného mravence (s. 101) z knihy Proč pláčou světlušky. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1990
- Středa Ludvík – Černobílé povídání (s. 62) z knihy Proč pláčou světlušky. Ústí nad Labem, Severočeské nakladatelství 1990
- Geriš Rodan – Rosnička (s. 27) z knihy Přeběhlo hejno blech z jezevce na lišku. Praha, Lika klub 2004
- Maršak Samuil – Myšky (s. 67) z knihy Říkej si se mnou. Brno, Computer Press (CP Books) 2005
- Charvát František – Dan a Dán (s. 63) z knihy Říkačky a Pusolamy. Praha, Petrklíč 2003
- Charvát František – Řehoř (s. 19) z knihy Říkačky a Pusolamy. Praha, Petrklíč 2003
- Fischerová Daniela – Telefonní omyl (s. 119) z knihy Říkej si se mnou. Brno, Computer Press (CP Books) 2005

Příloha 1 - Čtrnáctidenní plány 2. A

Plán 2. ročníku na období 26. 9. - 7. 10. 2022			
Český jazyk a literatura			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty. (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)	abeceda technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.	Český jazyk: opakování 8, 9, 10, 11, 12, 13
Píšeš správné tvary písmen a číslic, správně písmena spojuješ. (píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena)	úhledný, čitelný a přehledný písemný projev automatizace psacího pohybu		Písanka: q, Q, x, X
Nasloucháš partnerovi při komunikaci. (naslouchá partnerovi při komunikaci)	role při komunikaci		
Souvisle vyprávíš o svých zážitcích. (na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev)	souvislý jazykový projev jednoduchá osnova vyprávění		
Kontroluješ vlastní písemný projev. (kontroluje vlastní písemný projev)	návyky spojené s kontrolou a opravou vlastní práce	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – cvičení dovednosti řešení problémů.	
Člověk a jeho svět			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Dodržuješ pravidla chování v dopravních prostředcích. (uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných)	pravidla silničního provozu rizikové situace v dopravě		
Podílíš se na vytváření společenství třídy a dodržuješ společně domluvená pravidla. (se podílí na vytváření společenství třídy prostřednictvím dodržování jasných a splnitelných pravidel)	základní pravidla chování a jejich smysl		bezpečná cesta do školy, dopravní prostředky
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-20 s přechodem přes desítku. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání v oboru 0-20 s přechodem přes desítku (opakování)		parkety, krokovávání, výstaviště, děda Lešof, stavby
Počítáš předměty v daném souboru a vytváříš soubory s daným počtem prvků. (počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků.)	počítání předmětů, vytváření skupin předmětů o daném počtu	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – rozvoj pozornosti a soustředění.	stolní hry s kostkou
			PRV: 10, 11, 12, 13 MA: vybraná cvičení 10, 11, 12, 13
Kultura ducha a těla			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Využíváš různé výtvarné techniky a materiály. (vyjadřuje rozdíly při vnímání událostí různými smysly a pro jejich výtvarné vyjádření volí vhodné prostředky)	různé výtvarné techniky a postupy výtvarného vyjadřování, kresba, malba a prostorová tvorba hra s barvou experimentování s různými výrazovými prostředky a materiály	Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, kreativita – rozvoj schopností a dovedností výtvarného vyjádření.	
Spolupracuješ při týmových pohybových hrách. (spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích)	pohybové hry různého zaměření s pomůckami i bez pomůcek, využití hraček a netradičního náčiní při cvičení; pohybová tvořivost	Osobnostní a sociální výchova, sociální rozvoj, kooperace a kompetice – odlišování situací soutěže a spolupráce.	využití obručí, ringet kroužků
Dodržuješ hygienu plavání a rozvíjíš základní plavecké dovednosti. (adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti)	hygienické návyky při vstupu do bazénu bezpečný vstup do vody dýchání do vody		
Tvořivě pracuješ na společných úkolech. (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)	tvořivost		

28. 9. státní svátek
6. 10. přespávání ve třídě
knihovna dle týdenního plánu

Plán 2. ročníku na období 10. 10. - 21. 10. 2022			
Český jazyk a literatura			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Plynule a s porozuměním čteš přiměřeně náročné texty. (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)	abeceda technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.	
Píšeš správné tvary písmen a číslic, správně písmena spojuješ. (píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena)	úhledný, čitelný a přehledný písemný projev automatizace psacího pohybu		Písanka: 1, 2, 3
Přednášíš z paměti ve správném frázování a tempu vhodné literární texty. (přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku)	recitace přednes vhodných literárních textů	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – cvičení schopností zapamatování.	třídní kolo v recitaci příprava na Londýnská recitace
Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a přací a vyslovuješ je se správnou intonací. (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)	věty oznamovací, rozkazovací, tázací, přací intonace, přízvuk		Český jazyk: 13, 14, 15, 16
Kontroluješ vlastní písemný projev. (kontroluje vlastní písemný projev)	návyky spojené s kontrolou a opravou vlastní práce	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – cvičení dovednosti řešení problémů.	
Člověk a jeho svět			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích. (pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)	základní změny v přírodě v průběhu roku		podzím, houby
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-100. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání desítek do 100		PRV: 15, 16, 17, 26, 27
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-25 s přechodem přes desítku. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání v oboru 0-25 s přechodem přes desítku (opakování)		parkety, krokování, výtaviště, děda Lesoň, stavby
Čteš a zapisuješ přirozená čísla do 100. (čte a zapisuje přirozená čísla do 1 000)	čtení a zápis čísel do 25		MA: vybraná cvičení 14, 15, 16, 17
Kultura ducha a těla			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Rozpoznáš sluchem hudební nástroje. (rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje)	nejznámější hudební nástroje		
Chováš se bezpečně při všech pohybových aktivitách. (uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy)	bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umývárnách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV		
Dodržuješ hygienu plavání a rozvíjíš základní plavecké dovednosti. (adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti)	hygienické návyky při vstupu do bazénu bezpečný vstup do vody dýchání do vody		
Všímáš si svých spolužáků a nabídněš jim přiměřenou pomoc. (reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc)	zájem o druhé		
Tvořivě pracuješ na společných úkolech. (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)	tvořivost		
vyjadřuje city v jednoduchých situacích.	základní lidské city		

18. 10. Londýnské schody
21. 10. Cirqueon
knihovna dle týdenního plánu
24. - 28. 10. podzimní prázdniny

Plán 2. ročníku na období 31. 10. - 11. 11. 2022			
Český jazyk a literatura			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Plynule a s porozuměním čte špříměfeně náročné texty. (plynule čte s porozuměním texty příměfeněho rozsahu a náročnosti)	abeceda technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání ovčiení smysového vnímání, pozomosti a soustředění.	
Píšeš správně tvary písmen a číslic, správně písmena spojuješ. (píše správně tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena)	úhledný, čitelný a přehledný písemný projev automatizace psacího pohybu		Písanka: 4, 5
Přednášíš z paměti ve správném frázování a tempu vhodné literární texty. (přednášíš z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty příměfeně věku)	recitace přednes vhodných literárních textů	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání – ovčiení schopnosti zapamatování.	třídni kolo v recitaci, připrava na Londýnská recitace
Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a přací a vyslovuješ je se správnou intonací. (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)	věty oznamovací, rozkazovací, tázací, přací intonace, přízvuk		Český jazyk: 15, 16
Rozpoznáš slova souřadná, nadřazená, podřazená a slova opačného významu. (porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená)	slovo, slovní význam		Český jazyk: 17, 18
Člověk a jeho svět			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích. (pozoruje, popisuje a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)	základní změny v přírodě v průběhu roku		savci v lese, význam lesa
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-100. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání desítek do 100		
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-25 s přechodem přes desítky. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání v oboru 0-30 s přechodem přes desítku (opakování)		parkety, krokování, výstaviště, děda Lesoň, stavby, měření výšky a rozpětí rukou
Zobrazíš čísla na číselné ose do 100. (užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose)	zobrazování čísla na číselné ose v oboru 0-30 číselná řada		
Porovnáš přirozená čísla do 1000. (porovná přirozená čísla do 1000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti)	porovnávání množství a jejich číselných vyjádření v oboru 0-30, porovnávání čísel a zápis výsledku porovnání		pokračování v číselné řadě s přechodem desítek odhady množství určení čísla o n většho (menšho) než je dané číslo
Čteš a zapisuješ přirozená čísla do 100. (čte a zapisuje přirozená čísla do 1000)	čtení a zápis čísel do 30		modelování zapsaného čísla (dřívka, desetikoruna, koruna)
Kultura ducha a těla			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Rozpoznáš sluchem hudební nástroje. (rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje)	nejznámější hudební nástroje		
Chováš se bezpečně při všech pohybových aktivitách. (uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy)	bezpečnost při pohybových činnostech – organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umývárnách, bezpečná připrava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách TV		
Dodržuješ hygienu plavání a rozvíjíš základní plavecké dovednosti. (adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti)	hygienické návyky při vstupu do bazénu bezpečný vstup do vody dýchání do vody		
Všimáš si svých spolužáků a nabídneš jim příměfenou pomoc. (reflektuje situaci druhých a adekvátně poskytuje pomoc)	zájem o druhé		
Tvořivě pracuješ na společných úkolech. (využívá prvky tvořivosti při společném plnění úkolů)	tvořivost		
vyjadřuje city v jednoduchých situacích.	základní lidské city		

knihovna dle týdenního plánu
třídni kolo v recitaci
školní recitace 4. 11.
Halloweenská party 4. 11.

Plán 2. ročníku na období 14. 11. - 25. 11. 2022			
Český jazyk a literatura			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Plynule a s porozuměním čteš přiměřené náročné texty. (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)	abeceda technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.	
Píšeš správné tvary písmen a číslic, správně písmena spojuješ. (píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena)	úhledný, čitelný a přehledný písemný projev automatizace psacího pohybu		Pisanka: 9, 10, 11
Rozlišuješ věty oznamovací, rozkazovací, tázací a přací a vyslovuješ je se správnou intonací. (rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky)	věty oznamovací, rozkazovací, tázací, přací intonace, přízvuk		
Odlíšuješ pohádku od ostatních vyprávění. (odlišuje pohádku od ostatních vyprávění)	typické znaky pohádky		
Vhodně se vyjadřuješ slovem, mimikou i gesty. (volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích)	hlasitost projevu, změna tempa řeči mimika, gesta	Osobnostní a sociální výchova, komunikace – řeč těla, řeč zvuků a slov, řeč předmětů a prostředí vytvářeného člověkem, řeč lidských skutků.	
Rozpoznáš slova souřadná, nadřazená, podřazená a slova opačného významu. (porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená)	slovo, slovní význam		Český jazyk: 19, 20, 21
Člověk a jeho svět			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích. (pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)	základní změny v přírodě v průběhu roku		ovoce, zelenina, stáří a stěhovaví ptáci
Písemně sčítáš a odčítáš čísla v oboru 0-40. (provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel)	písemné sčítání a odčítání bez přechodu i s přechodem přes desítku v oboru 0-40		PRV: 18, 19, 20
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-100. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání desítek do 100		
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-40 s přechodem přes desítku. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání v oboru 0-40 s přechodem přes desítku		výstaviště, parkety, pavučiny, plány staveb, neposedové děda Lesoň
Zobrazíš čísla na číselné ose do 40. (užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose)	zobrazování čísla na číselné ose v oboru 0-30 číselná řada		MA: vybraná cvičení 23, 24, 25, 26
Porovnááš přirozená čísla do 40. (porovnáá přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti)	porovnávání množství a jejich číselných vyjádření v oboru 0-40, porovnávání čísel a zápis výsledku porovnání		pokračování v číselné řadě s přechodem desítek odhady množství učení čísla o n většího (menšího) než je dané číslo
Čteš a zapisuješ přirozená čísla do 40. (čte a zapisuje přirozená čísla do 1 000)	čtení a zápis čísel do 40		modelování zapsaného čísla (dřívka, desítkoruna, konura)
Kultura ducha a těla			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Vytváříš předměty z různých materiálů. (vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů)	vlastnosti materiálů a jejich využití		
Improvizuješ v hudbě. (improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem)	hudební hry hra na tělo		
Dodržuješ hygienu plavání a rozvíjíš základní plavecké dovednosti. (adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti)	hygienické návyky při vstupu do bazénu bezpečný vstup do vody dýchání do vody		
Pracuješ správně s dechem, hlasem a držení těla. (zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla)	psychosomatické dovednosti: práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla	Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, sebezpoznání a sebepečení, psychohygiena – moje tělo, moje psychika, zdravé a vyrovnané sebepečení.	cvičení rozvíjející práci s dechem, hlasem, artikulací a držení těla; Štemberková – Kratochvilová, Šárka: Metodika mluvní výchovy dětí; Svobodová, Radka: Základy techniky řeči pro učitele
Spolupracuješ při týmových míčových hrách. (spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích)	sportovní hry a míčové hry; základy sportovních a míčových her – manipulace s míčem odpovídající velikosti a hmotnosti, herní činnosti jednotlivce, spolupráce ve hře, průpravné hry, utkání podle zjednodušených pravidel minisportů		kopaná v tělocvičně výhradně s měkkým míčem

Plán 2. ročníku na období 28. 11. - 9. 12. 2022			
Český jazyk a literatura			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Plynule a s porozuměním čteš přiměřené náročné texty. (plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti)	abeceda technika čtení slov, jednoduchých vět a textů, znalost orientačních prvků v textu	Osobnostní a sociální výchova, rozvoj schopností poznávání cvičení smyslového vnímání, pozornosti a soustředění.	
Píšeš správné tvary písmen a číslíc, správně písmena spojuješ. (píše správné tvary písmen a číslíc, správně spojuje písmena)	úhledný, čitelný a přehledný písemný projev automatizace psacího pohybu		Písanka: 5, 6, 7, 8
Odůvodňuješ a píšeš správné slova s ú/ů. (odůvodňuje a píše správné slova s ú/ů)	pravidla pro správné psaní ú/ů v českých domácích slovech		Český jazyk: 31
Odlíšuješ pohádku od ostatních vyprávění. (odlišuje pohádku od ostatních vyprávění)	typické znaky pohádky		
Odůvodňuješ a píšeš správně íy po tvrdých a měkkých souhláskách. (odůvodňuje a píše správně íy po tvrdých a měkkých souhláskách v českých domácích slovech)	tvrdé a měkké souhlásky		
Člení slova na hlásky, odlišuješ dlouhé a krátké samohlásky. (člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky)	souhlásky a samohlásky, dvojhásky		Český jazyk: 22, 23, 28, 28
Člověk a jeho svět			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Orientuješ se v čase a využíváš časové údaje. (využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti)	orientace v čase; běžně používané časové jednotky		měsíce PRV: 36
Popíšeš, jak se proměňuje příroda v jednotlivých ročních obdobích. (pozoruje, popisuje a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích)	základní změny v přírodě v průběhu roku		živočiškové v zimě, zimní radovánky PRV: 31, 32, 33
Písemně sčítáš a odčítáš čísla v oboru 0-40. (provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel)	písemné sčítání a odčítání bez přechodu i s přechodem přes desítku v oboru 0-40		
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-100. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání desítek do 100		
Sčítáš a odčítáš z paměti v oboru 0-40 s přechodem přes desítku. (provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly)	sčítání a odčítání v oboru 0-40 s přechodem přes desítku		zvířátka dědy Lesoně, parkety, pavučiny, hra Sova MA: vybraná cvičení 27, 28, 29, 30, 31, 32
Zobrazíš čísla na číselné ose do 40. (užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose)	zobrazování čísla na číselné ose v oboru 0-40		
Porovnáváš přirozená čísla do 40. (porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti)	porovnávání množství a jejich číselných vyjádření v oboru 0-40, porovnávání čísel a zápis výsledku porovnání		pokračování v číselné řadě s přechodem desítek odhady množství určení čísla o n většího (menšího) než je dané číslo
Čteš a zapisuješ přirozená čísla do 40. (čte a zapisuje přirozená čísla do 1 000)	čtení a zápis čísel do 40		modelování zapsaného čísla (dřívka, desetikoruna, koruna)
Kultura ducha a těla			
Výstupy	Učivo	Průřezová témata	Poznámky
Vytváříš předměty z různých materiálů. (vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů)	vlastnosti materiálů a jejich využití		příprava na vánoční trhy
Improvizuješ v hudbě. (improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem)	hudební hry hra na tělo		
Dodržuješ hygienu plavání a rozvíjíš základní plavecké dovednosti. (adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti)	hygienické návyky při vstupu do bazénu bezpečný vstup do vody dýchání do vody		
Pracuješ správně s dechem, hlasem a držení těla. (zvládá základy správného tvoření dechu, hlasu, artikulace a správného držení těla)	psychosomatické dovednosti: práce s dechem, správné tvoření hlasu, držení těla	Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, sebepoznání a sebepojetí, psychohygiena – moje tělo, moje psychika, zdravé a vyrovnané sebepojetí.	cvičení rozvíjející práci s dechem, hlasem, artikulací a držení těla; Štemberková – Kratochvílová, Šárka: Metodika mluvní výchovy dětí; Svobodová, Radka: Zaklady techniky řeči pro učitele
Dokážeš hlasem a pohybem rozpoznat a vyjádřit emoce. (dokáže hlasem a pohybem vyjadřovat základní emoce a rozpoznávat je v chování druhých)	verbální a neverbální komunikace	Osobnostní a sociální výchova, osobnostní rozvoj, komunikace – řeč těla, dovednosti pro sdělování verbální i neverbální, cvičení pozorování a empatického a aktivního naslouchání.	hry a cvičení rozvíjející empatii a práci s tělem; Machková, Eva: Metodika dramatické výchovy
Rozlišuješ skutečnou a herní situaci. (rozlišuje herní a reálnou situaci, přijímá pravidla hry)	herní dovednosti: vstup do role, reálná a fiktivní situace	Osobnostní a sociální výchova, seberegulace a sebeorganizace – regulace vlastního jednání i prožívání, cvičení sebekontroly, sebeovládání.	přípravné hry a cvičení: seznámení, uvolnění, soustředění, rytmus, temporytmus, dynamika a smysl pro gradaci, fantazii apod.; Bláhová, Křista: Uvedení do systému školní dramatiky
Spolupracuješ při týmových míčových hrách. (spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích)	sportovní hry a míčové hry; základy sportovních a míčových her – manipulace s míčem odpovídající velikosti a hmotnosti, herní činnosti jednotlivce, spolupráce ve hře, přípravné hry, utkání podle zjednodušených pravidel minisportů		kopaná v tělocvičně výhradně s měkkým míčem

knihovna dle týdenního plánu
2. 12. Mikulášská v družině
13. 12. vánoční trhy ve škole

Příloha 2 – Informovaný souhlas

Vážený rodiče, v loňském školním roce jsem ve vaší třídě učila jako párový učitel převážně dramatickou výchovu. Na těchto lekcích stojí má bakalářská práce, kterou píšu na katedře Výchovné dramatiky DAMU. Součástí práce jsou fotky a videa účastníků realizovaných lekcí. Tímto vás zdvořile žádám o souhlas s jejich zveřejněním v mé práci. Jedná se o stejné fotky a videa, které jste mohli vidět ve fotogaleriích, které pro vás každý měsíc tvoří paní učitelka Petra.

Děkuji,

Aneta Žáková

Souhlasím/Nesouhlasím se zveřejněním fotek a videí mé dcery/mého syna _____ v bakalářské práci Anety Žákové.

Podpis zákonného zástupce:

Příloha 3 – Texty s obrázky k lekci Kuřátko a obilí

OVES (OVSY)

„Jen se zeptej ječmene,
snad si na to vzpomene.“

JEČMEN (syčí mezi vousy)

„Ptej se pšenic, vzpomenou si!“

PŠENICE

„Milé kuře, je nám líto,
ptej se žita, poví ti to!“

VÍTR (tiše zapíská)

„Vždyť jsi doma, za chalupou.
Slyšíš? V stáji koně dupou,
kocour ve stodole vrní -
a tvá máma za vraty
zob, zob, zobá bílé zrní
s ostatními kuřaty.“

ŽITNÉ POLE (STRNIŠTĚ)

„Pozdravuj tam ve stodole!“

„Zrno i to zrníčko.
Ať se ke mně zjara hlásí,
vychovám z nich nové klasy.“

zdroje obrázků:

oves: <https://www.zkvaseno.cz/synbioticky-pust-v-treti-tyden>

ječmen: <https://navolnoze.cz/prezentace/monika-masterova/galerie/36114/>

pšenice: <https://navolnoze.cz/prezentace/monika-masterova/galerie/36109/>

vítr: <https://www.pngegg.com/cs/png-ngwhm>

žitné pole: <https://www.fler.cz/zbozi/po-strnisti-bos-7745992>

žito: <https://eshop.alfafit.cz/nadeje-zito-sete-tinktura-z-pupenu-50-ml-secale-cereale/>

Příloha 4 – Texty básniček pro děti k recitaci

Daniela Fischerová
Telefonní omyl

„Haló, haló! Je tam Emil?“
„Jaký Emil? To je omyl!“
„Cože? Že se Emil nemyl?“
„Říkám, že to není Emil!“
„On si Emil něco zlomil?“
„Tady žádný Emil nebyl!“
„Co to slyším? Emil zlobil?“
„Dejte pokoj, prosím vás!“
„Já už na vás nemám čas!“
„Tak Emila pozdravujte!“
Zítra budu volat zase!“

Z knihy *Říkej si se mnou*
ilustrace Richard Šmarda

- Proč se v básni nemohli ti dva lidé domluvit? Co se asi stalo?
- Co uděláš, když si spleteš číslo a dovoláš se jinam?
- Zahraj s kamarádem takový telefonický rozhovor:
  - a) voláš kamarádovi a ptáš se, zda přijde na návštěvu;
  - b) voláš babičce a přeješ jí k narozeninám;
  - c) voláš tatínkovi a prosíš ho, aby koupil lístky do kina, aj.

Telefonujeme: Zkontrolujeme si, zda máme správné číslo; pak je pozorně zvolíme na číselníku, pozdravíme a představitě se telefonem stručně, co chceme, rozejdeme se; zavěsíme; vždy mluvíme pomalu a zřetelně. Telefonní číslo můžeme vyhledat v telefonním seznamu.

119

František Charvát
Řehoř

Řekni, řekni, Řehoři,
nespěchej, vždyť nehoří.
Vidíš horu jako hřib?
Řehoř křičí, to je říp!

A co v dále pohoří?
Na něm Řehoř pohoří.
Tak do přístě, Řehoři,
nauč se i pohoří.

Z knihy *Říkačky a posolamy*
ilustrace Lucie Zavoralová

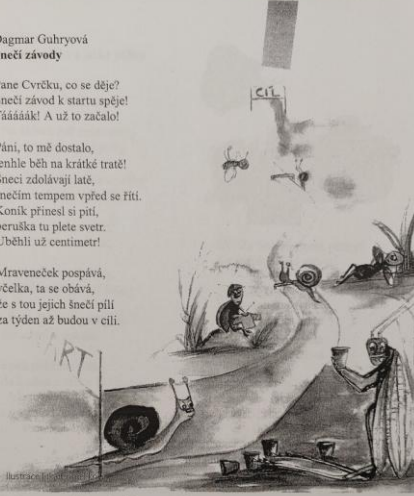
- Zjistí, kde se nachází hora Říp.
- Proč se asi v básni uvádí, že vypadá jako hřib?

Dagmar Guhrýová
Šnečí závody

Pane Cvrčku, co se děje?
Šnečí závod k startu spěje!
Tááááá! A už to začalo!

Páni, to mě dostalo,
tenhle běh na krátké tratě!
Šneči zdlouvají latě,
šnečím tempem vpřed se fíť.
Koník přinesl si pítí,
beruška tu plete svetr.
Uběhli už centimetr!

Mraveneček pospává,
včelka, ta se obává,
že s tou jejich šnečí pílí
za týden až budou v cíli.

ilustrace

- Co znamená *řítit se šnečím tempem*?
- Kteří diváci přihlíželi závodům?
- Jak se chovali?
- Čeho se obává včelka a proč?
- Pokus se vysvětlit tvrzení: *Není důležitě zvítědit, ale zúčastnit se.*
- Jak bychom se měli chovat na stadionu jako diváci?
- Jak bychom se měli chovat k soupeřům?

104

běh, od pradávna po chůzi nepřirozenějším pohybem člověka, tvoří základ atletiky (např. maraton, vrstvé sítělné a dlouhé tratě, přesádky, ...) a dalších sportů (báseňba, fotbal aj.), jako rekreační běh pomáhá udržovat tělesnou zdatnost, posiluje svalstvo, ovlivňuje dýchání a krevní oběh apod.

Božena Šimková
Říjen

I když mraky brečí z výšky
zimním spáćm nad pelišky,
neruší to jejich spánek.
Že je říjen uplakánek,
že za rohem číhá zima,
to je vůbec nezajímá.

Zimní spáć, jak jednou lehne,
usne, ani uchem nehne,
ježci, křečkové a slysi
na mráz ani nepomysli,
jezevci a medvědi
o zimě nic nevědi.

Z knihy *Barevný rok*
ilustrace Alena Janoušková

- Vysvětlí, co znamenají podtržená slovní spojení. Pomohou ti obrázky.

80

Vyjádření, která jsou v básních zvyrodněna, označujeme jako **obrazná vyjádření**, protože nepojmenovávají určitou skutečnost přímo, ale obrazem. Jejich základem je často **podobnost** (plody jeřábu jsou jako korálky, kapky deště jsou jako stý apod.).

Pouštění draků
Jan Čurok

Jakže, došli třetí,
vzhledu úřaci leti.
Smějí se jim pláči:
Kampak, paňi úřaci?
I ten sprytný hrádlo
za brásko se popadlo:
Kdo dříve, anly dříve,
až tam do těch mraků?
Hned bych přijal úřaku,
koby nedržel má díle
Hrozek na provázku.

4 Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni. Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni. Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni. Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni.

5 Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni. Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni. Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni. Vytákejte rymas *leleč, Pak, mairadle* slovo v básni.

Jiří Havel
Co kdo sbírá

Jenda sbírá známky,
Hanka hrady, zámky,
Vašek zase odznaky,
Šárka herce, zpěváky,
Dan má zájem o brouky,
Eva sbírá klobouky,

Jirka autogramy,
Lenka hlavolamy...
A já sbírám odvahu –
mám blízkivou povahu.

Z knihy *Království nesmyslů*
ilustrace Vlasta Švejdlík

- Co znamená *sbírat odvahu*? Vyber správnou odpověď:
  - a) *Sbírat odvahu* znamená zbavovat se strachu.
  - b) Když někdo *sbírá odvahu*, sbírá vlastně obrázky odvážných lidí.
  - c) *Sbírat odvahu* znamená číst strašidelné knížky.
- Co myslíš, že ve skutečnosti sbírají Hanka a Šárka?
- Co je to *sbírat*? Jak vzniká? Co sbíráš ty?
- Vš, co je to *hlavolam*? K čemu slouží? Uved příklad.
- Jak asi vzniklo slovo *hlavolam*?

autogram, vlastnoruční podpis významných lidí, např. spisovatelů, herců, zpěváků, vědců, sportovců, politiků apod.

53

František Charvát
Dan a Dán

Křičí, dupě malý Dan,
že je Čech a není Dán.
Jistě, Dane, ale Dáni
mají také malé Dany.
Mnohý kluk má jméno Dan,
ať je Čech, anebo Dán.

Dan se zlobí, pročpak Dán
měl by navíc být Dan.
Dane, viš, že v džudu dany
nejsou Češi ani Dáni.
Ani Češi, ani Dáni
nezbaví se nikdy daní.
Rozzlobil se malý Dan,
teď jsem z toho všeho Dán!
Nechci plíce platit daně,
To přenechám raděj Dáni!
A odjedu do Kodaně!

Z knihy *Fusolany*

- Při čtení básničky dávej pozor na výslovnost.
- Některá jména v básni jsou stejná, anebo se velmi podobají slovům, která však mají docela jiný význam.
- Dan je chlapčeské jméno. Dán je obyvatel Dánska a dan mistrovský stupeň v džudu. Pokus se uvést jiné příklady takových podobností.

Kodaň, hlavní město Dánského království (Dánsko)
džudo (judo), japonský způsob sebeobrany a také druh sportu

63

Jiří Havel
Až ze Sněžky s ježky pěšky

Jednou ráno z Kolína
vyšel ježek Bodlina.

Na zádech měl ranec těžký
a v něm čtyři malé ježky.

Za týden byl s ranecem pěšky
až na vršku hory Sněžky.

Tam se pěkně posadil,
sundal ranec, rozbalil,
vysypal tu malé ježky
a hned na ně spustil česky:

„Ještě dřív než posvačíte,
čumáčky si opalíte,
a pak poběžíte pěšky
do Kolína z vršku Sněžky.“

Co? Ze Sněžky domů pěšky?
To neznáte malé ježky!

Posvačili, řekli: „Kudy?“
A váleli dolů sudy.

Před branami Kolína
byli dřív než Bodlina.

Tak šli spolu do kina.

Z knihy *Křídlovití nesmyšl*
ilustrace Vlasta Švejdlík

- Proč asi nešel ježek Bodlina malé ježky v batůžku?
- Zjistí, kde se nachází hora Sněžka.
- Co se skrývá pod názvem Kolín?
- Když řekneme, že ježci váleli dolů sudy, znamená to:
  - a) že se stočili do klubíčka a kutáleli se z kopce dolů;
  - b) že před sebou kutáleli dřevěné sudy, například s vodou;
  - c) že se nechali zavřít do sudu a kutáleli se v něm dolů.

Ve slově kino přičme měkké i, protože je to slovo cizího původu.

28

Rodan Geriš
Rosnička

Přátelé potkali rosničku,
nesla si na zádech krosničku.

Kamže tu krosničku nesí?
Do Tater, k Štrbskému plesu!

Onehdy Fíkala jepice,
že je tam zdrávo pro plíce.

Splním si přání odvěké
skřehotat v horách bre ke ke!

Z knihy *Přeběhlo hejno bích z jezera na lísku*
ilustrace Štěpán Batoušek

- Co znamená, že je tam zdrávo pro plíce?
- Pokus se vysvětlit význam slov *odvěký* a *krosnička*.
- Vyhledej v básni slova, která se rýmují.
- Kam jezdíš na výlety ty?

Tatry, pohorí na severu Slovenska a v Polsku; v básni Vysoké Tatry (něvýšší); Nízké Tatry na středním Slovensku; pleso, horské jezero; jepice, hmyz, který žije velmi krátce

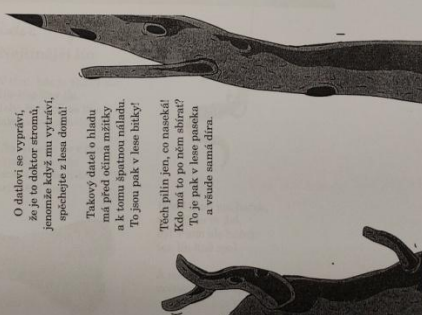
27

Radek Halý
Datel

O datelvi se vypráví,
že je to blikátor zrůdný,
jehož oči, zrakův svět,
spelehuje z lesa domů!

Takový datel o hladu
má před očima mžítky
a k tomu špatnou naladu,
To jsou pak v lese hubky!

Těch pilin jen, co nasoská!
Kdo má to po něm sbírat?
To je pak v lese pasouka
a vlně samá díra.

Michal Černík
Tečka na konci věty

Tečka
má zvláštní funkci.
Na konci věty
dělá interpunkci.
Važte si tečky.
Je důležitá.
Bez tečky by věta
končila někde až na konci světa.

Všechno má nějaký konec.
Třeba ulice má na konci rohy.
A lidé mají na konci
hlavu nebo nohy.
Pejssek na konci
má ocásek až u zadečku.
A tahle básnička má na konci
..... tečku.

Z knihy *Nepláste nám švestky*
ilustrace Stanislav Duda

- Věty oddělujeme interpunkčními znaménky. Tečka je jedním z nich. Která další interpunkční znaménka znáš? Uveď příklady.

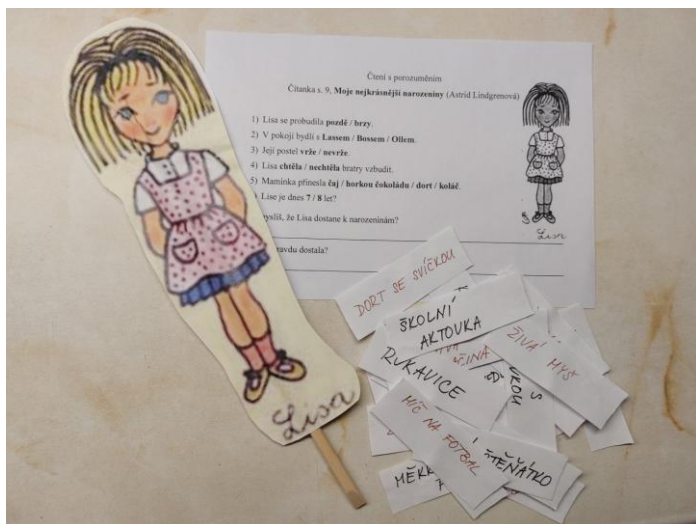

Příloha 5 – Pomůcky k lekci Moje nejkrásnější narozeniny

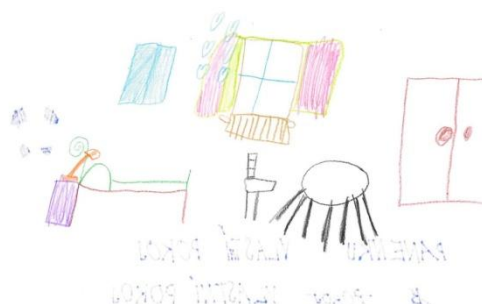
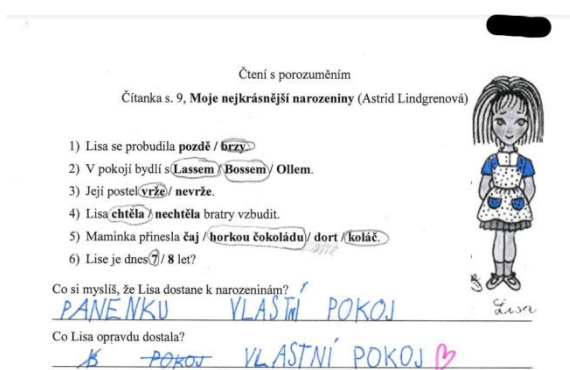
loutka Lisa

pracovní list

lístečky s imaginárními dárky

Příloha 6 – Vypracované PL k lekci Moje nejkrásnější narozeniny

Čtení s porozuměním

Čítanka s. 9, **Moje nejkrásnější narozeniny** (Astrid Lindgrenová)

- 1) Lisa se probudila **pozdě / brzy**.
- 2) V pokoji bydlí s **Lassem / Bossem / Ollem**.
- 3) Její postel **vrže / nevrže**.
- 4) Lisa **chtěla / nechtěla** bratry vzbudit.
- 5) Maminka přinesla čaj / **horkou čokoládu / dort / koláč**.
- 6) Lise je dnes **7 / 8** let?

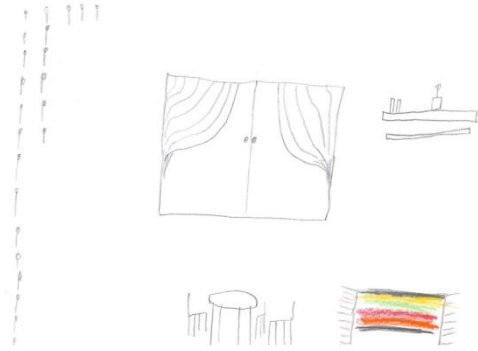

Co si myslíš, že Lisa dostane k narozeninám?

PANENKU

Co Lisa opravdu dostala?

POKOJÍČEK

Čtení s porozuměním

Čítanka s. 9, **Moje nejkrásnější narozeniny** (Astrid Lindgrenová)

- 1) Lisa se probudila **pozdě / brzy**.
- 2) V pokoji bydlí s **Lassem / Bossem / Ollem**.
- 3) Její postel **vrže / nevrže**.
- 4) Lisa **chtěla / nechtěla** bratry vzbudit.
- 5) Maminka přinesla čaj / **horkou čokoládu / dort / koláč**.
- 6) Lise je dnes **7 / 8** let?

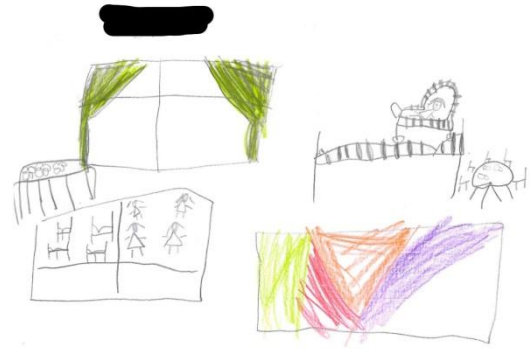

Co si myslíš, že Lisa dostane k narozeninám?

POKOJÍČEK JEMPROSEBE

Co Lisa opravdu dostala?

POKOJÍČEK

Čtení s porozuměním

Čítanka s. 9, **Moje nejkrásnější narozeniny** (Astrid Lindgrenová)

- 1) Lisa se probudila **pozdě / brzy**.
- 2) V pokoji bydlí s **Lassem / Bossem / Ollem**.
- 3) Její postel **vrže / nevrže**.
- 4) Lisa **chtěla / nechtěla** bratry vzbudit.
- 5) Maminka přinesla čaj / **horkou čokoládu / dort / koláč**.
- 6) Lise je dnes **7 / 8** let?

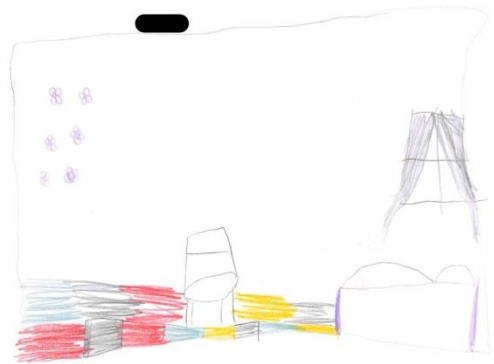

Co si myslíš, že Lisa dostane k narozeninám?

čokolády a dorty

Co Lisa opravdu dostala?

pokoj od bratří

Čtení s porozuměním

Čítanka s. 9, **Moje nejkrásnější narozeniny** (Astrid Lindgrenová)

- 1) Lisa se probudila **pozdě / brzy**.
- 2) V pokoji bydlí s **Lassem / Bossem / Ollem**.
- 3) Její postel **vrže / nevrže**.
- 4) Lisa **chtěla / nechtěla** bratry vzbudit.
- 5) Maminka přinesla čaj / **horkou čokoládu / dort / koláč**.
- 6) Lise je dnes **7 / 8** let?

Co si myslíš, že Lisa dostane k narozeninám?

PANENKU

Co Lisa opravdu dostala?

POKOJ

Příloha 7 – Lístičky na řazení textu k lekci Ježourek a Pírko v lese

Příloha 8 – Notový záznam písničky Už je tady Mikuláš

UŽ JE TADY MIKULÁŠ (hudba: M. Martinková)

1. Už je ta-dy, už je ta-dy, při-šel do-brý při-tel váš.

Už je ta-dy, už je ta-dy, sva-tý bis-kup Mi-ku-láš.

Už jde domů k tomu stromu, který vede do nebe. Mikuláši, duši naší zamluv místo u sebe.

Už je tady, už je tady, přišel dobrý přítel váš. Už je tady, už je tady svatý biskup Mikuláš.

On je dobrý, on je ^{hodný}svatý, tak ho přeče každý zná. Nese dárky, pěkné dárky hodným dětem rozdává.

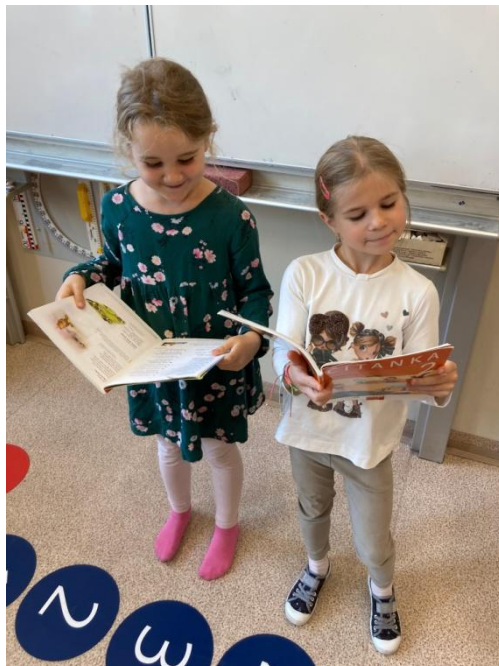
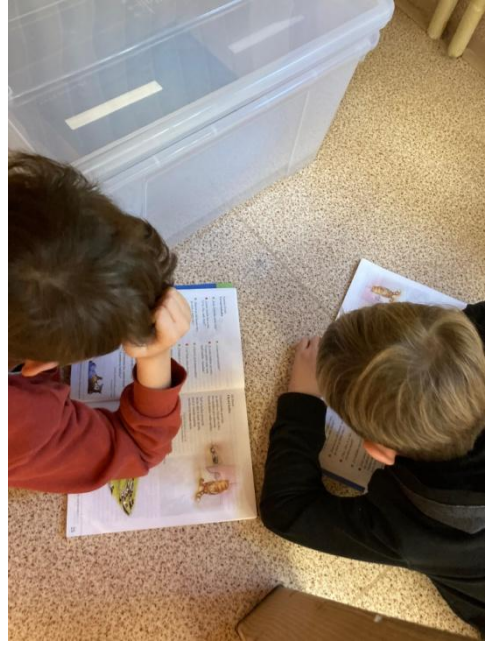
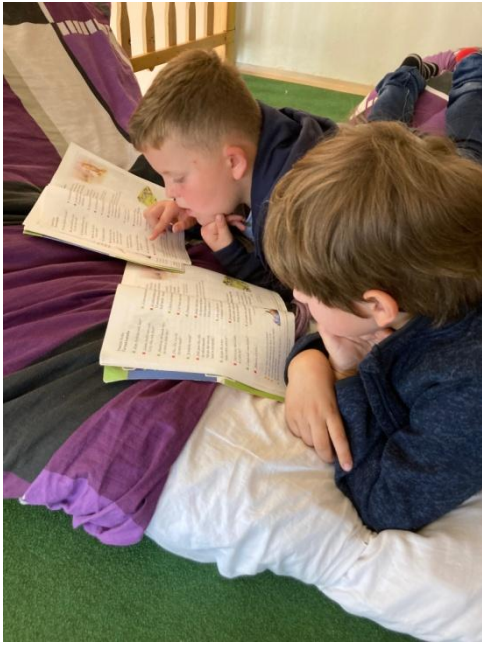
Příloha 9 – Fotodokumentace z realizace lekcí

Kuřátko a obilí

Vlk a Karkulka – čtení ve dvojicích

Třídní kolo recitace

Školní kolo recitace

Kosí bratři (hudební plán)

Mikuláš

Příloha 10 – Video Červená karkulka z 2. A - společné čtení

viz flash disk přiložený k bakalářské práci

Příloha 11 – Video Hudební plán „zvuky lesa“ (z lekce Kosí bratři)

viz flash disk přiložený k bakalářské práci

Příloha 12 – Video Už je tady Mikuláš (písnička)

viz flash disk přiložený k bakalářské práci

Příloha 13 – Obsah Čítanky 2 pro 2. roč. ZŠ nakl. Fraus 2008

Obsah	
TEMATICKÝ CELEK: KDE ŽIJEME	
Kde jsme doma	
Jiří Žáček: Kde jsem doma	8
Eduard Petiška: Černá kočka	8
Astrid Lindgrenová: Moje nejkrásnější narozeniny	9
František Nepil: Domov	10
František Nepil: Dětské domovy	11
V sousedství	
František Hrubín: Kuřátko a obilí	12
Josef Brukner: Jak se maluje domeček	14
Milada Motlová: Hádej, hádej, hadači	14
Ljuba Štíplová: Stojí město Nepovězto	15
Větrný kohout	16
Jan Noha: Po naší ulici	17
Smějeme se	17
Naše vlast	
Kde domov můj – česká státní hymna	18
Josef Brukner: Česká krajina	18
Jarmila a Jan Krůtovi: Česká republika	19
František Charvát: Řehoř	19
Zuzana Štancelová, Viera Kučerová: Národní divadlo	20
Zuzana Štancelová, Viera Kučerová: Orloj na Staroměstském náměstí	20
Jiří Žáček: Haló, pane malíři	21
TEMATICKÝ CELEK: CESTUJEME	
Jak to chodí na návštěvě	
Astrid Lindgrenová: Pipi slaví narozeniny	22
Arnold Lobel: Návštěva	23
František Hrubín: Červená karkulka	24
Jiří Havel: Chytrá kočka	25
Milada Motlová: Hádej, hádej, hadači	25
Jedeme na výlet	
Astrid Lindgrenová: Jedeme k babičce a dědovi	26
Rodan Geriš: Rosnička	27
Jiří Havel: Až ze Sněžky s ježky pešky	28
Lucie Sunková: Ježourek a Pírko v lese	29

Cestujeme po světě	
Rudolf Čechura: Maxipes u protinožců	30
Jiří Žáček: Jak se chodí do světa	31
Ljuba Štíplová: Kočičí cestování	32
Annette Langenová: Dopisy od Felixe	34
TEMATICKÝ CELEK: S KÝM ŽIJEME	
Rodina	
Roald Dahl: Kamarád	36
František Hrubín: Maminčin dar	37
Jiří Žáček: O Otesánkovi	37
František Hrubín: Otesánek	38
Michal Černík: Štěstí	40
Milena Lukešová: Hrníček	41
Přátelství	
František Nepil: Jak prospali naschválníci první noc na tábořišti	42
Astrid Lindgrenová: Začíná nám zase škola	43
Markéta Zinnerová: Rudí bratři	44
Chlupatí kamarádi	
František Nepil: Chlupatí příslušníci rodiny	46
Vítězslav Kocourek: Proč pes žije s člověkem	47
Hana Doskočilová: Je pes domácí zvíře?	48
Josef Václav Sládek: Oříšek	49
TEMATICKÝ CELEK: KOHO POTKÁVÁME	
Sourozenci a kamarádi	
Martina Drijverová: Jak to všechno začalo	50
Ivona Březinová: Mimiček aneb Jak jsem dostal sourozence	51
Jiří Kahoun: Myšovláček	52
Jiří Havel: Co kdo sbírá	53
Jsme jiní	
Rudyard Kipling: Mauglí, dítě džungle	54
Astrid Lindgrenová: Poletí dnem a nocí	55
Ivona Březinová: Veverky, myši a jezevec	56
Jiří Žáček: Co mě baví	57
Miloš Kratochvíl: Záhledl jsem Ježíška!	58
Ivona Březinová: Promiň!	59
Z cizích zemí	
Ludvík Středa: Návštěva	60
Blanka Vaňková: Kdo zastaví pandu v běhu	60

Blanka Vaňková: Co si přeje koala	61
Roman Šmejkal: Dánsko	61
Ludvík Středa: Černobílé povídání	62
Smějeme se	62
František Charvát: Dan a Dán	63

TEMATICKÝ CELEK: ČLOVĚK A ČAS

Měříme čas

Václav Čtvrtek: Jak měli Křemílek a Vochomůrka hodiny se zlou kukačkou	64
Jiří Žáček: Den	65
Martina Nováčková: Předchůdci dnešních hodin	66
Samuël Maršák: Myšky	67
Milada Motlová: Hádej, hádej, hadači	67
Jiří Kahoun: Jak Čumbrnka vynalezl měsíc	68

V noci

Jan Svěrák: Mravenčí ukolébavka	69
Alena Vostrá: Všechno litá	70
Marie Kubátová: Sen pro písňáka	72
Václav Fischer: Hádej, hádej, hadači	73

Kalendář

Anna Sójková: Zapomnětlivá zebra	74
Petr Kukač: Znáš přísloví?	75
Zbyněk Malinský: Popelnice	76
František Hrubín: Týden malých zahradníků	77

TEMATICKÝ CELEK: KALENDÁRNÍ ROK

Měsíce

Mária Ďuričková: O dvanácti měsíčkách	78
Lidové pranostiky	79
Božena Šimková: Zář	80
Božena Šimková: Říjen	80
Antonín Jiráček: Rokem skokem	81

Podzim, zima

Miloš Kratochvíl: Jen aby nebyl Mikuláš hluchý	82
Marie Tetourová: Narodil se Ježíšek	83
Páslí ovce Vataši, My tři králové jdeme k vám - vánoční koledy	84
Annette Langenová: Halloween	85

Jaro, léto

Lenka Rožnovská: Kubík Šikulík a pomlázka	86
Pomlázka se čepejří, Panímámo zlatičká - velikonoční koledy	87

Karel Jaromír Erben: Pomlázka	87
Ludvík Středa: Jak se měli kosí bratři na pouti	88

TEMATICKÝ CELEK: ČLOVĚK A ZDRAVÍ

Jsem nemocní

František Nepil: Jak prospali naschválníci první noc na tábořišti	90
Michal Černík: Když jsem nemocný	91
Ivona Březinová: Jak voní modrá	92
Daniel Hevier: Ryba	93

Práci a lékaři

Milena Lukešová: Bacily	94
Sergej Vladimirovič Michalkov: Zázračné prášky	94
Zuzana Pospíšilová: Jakoubek a bolavý zoubek	95
Nataša Tanská: Heč, jdu do nemocnice	96
Zuzana Pospíšilová: Hádej, hádej, hadači	97

Žijeme zdravě

Ivona Březinová: Na lovu zakázaného ovoce	98
Petr Kukač: Veselá mysl - půl zdraví	99
René Goscinny: Kouřím	100
Ludvík Středa: Lék pro mlsného mravence	101

Sportujeme

Michal Černík: Kdo získá zlatou medaili	102
Josef Kainar: Hokejista	103
Dagmar Guhryová: Šnečí závody	104
Ljuba Štíplová: Gorila	105
Zuzana Pospíšilová: Hádej, hádej, hadači	105

TEMATICKÝ CELEK: ČLOVĚK A SPOLEČNOST

Kultura a umění

Eduard Petiška: Bylo jednou jedno loutkové divadlo	106
Jan Vodňanský: Muzeum	106
Árpád Balázs: Zvuky mají barvu	107
Jiří Havel: Před koncertem	107
Miloš Kratochvíl: Podle televize	108
Andrea Popprová: O kocouru Lukášovi	109
Smějeme se	109

Objevy, vynálezy, věda a technika

Pavel Teisinger: Jak si Človíček vykfesal jiskřičku	110
Daniel Hevier: Moderní jezibaba	111

Zuzana Pospíšilová: Hádej, hádej, hadači	111
Ivona Březinová: Lentilka pro dědu Edu	112
Svatopluk Hrnčíř: Brýle pana Semtamůka	113

Řeč a písmo

Jiří Žáček: Řeč	114
Ivona Březinová: Písmo	114
Kdo rozhodl o tom, že strom se bude jmenovat strom	115
Zuzana Pospíšilová: Nová slova	115
Milada Motlová: Morseovka	116
Michal Černík: Tečka na konci věty	117
Smějeme se	117

Dorozumíváme se na dálku

Václav Koval: Než se začalo psát	118
Jak se dopis dostane na druhý konec světa?	118
Daniela Fischerová: Telefonní omyl	119
Jiří Žáček: Telefon	120
Václav Fischer: Hádej, hádej, hadači	120
Miloš Kratochvíl: Mobilní Vánoce	121

Noviny, časopisy a jiná média

Joanna Krzyžaneková: O počítači a růžové zahradě	122
Milada Motlová: Jak se dělá knížka	124
Ludvík Středa: Špatně utajená tajnost	125
Klíčové kompetence	126
Přehled očekávaných výstupů	127
Citace	128